

Serie nouă
DECEMBRIE 2020

ACTUALITATEA

MUZICALĂ

12
(CCXXXIII)

48 pagini
ISSN
1220-742X

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Din s u m a r:

- ✓ Premiile de excelență ale revistelor UCMR
- ✓ Adio, Octavian Nemescu!
- ✓ Interviu cu Dan Dediu
- ✓ Gala romanței la Câmpulung Muscel
- ✓ Retro Rock
- ✓ Romanticul Jolt Kerestely

În imagine:
Ramona BĂDESCU

20(-)20 = 0

Se spune că avem un guvern care implementează valorile liberale. Ba chiar se pare că vom avea o orientare similară mult timp de acum încolo...

Și totuși, la noi liberalismul nu a adus în lumea artelor nimic nou...

Profesie liberală prin excelență, "meseria" de artist nu a beneficiat de măsuri de stimulare, de încurajare sau de protecție, autoritățile prezentului continuând neabătut pe linia foștilor: aceea de a pompa bani în continuare în nenumărate instituții publice de profil (pe care, pe când erau în opoziție, le-au dezavuat ca fiind ineficiente). Parcă se spunea că statul este cel mai prost administrator... Că "managerii" instituțiilor publice sunt incomparabil mai molcomi decât cei din zona privată... Că inițiativa independentă este mult mai flexibilă, mai dinamică, mai orientată spre țeluri palpabile, necesare și imediate, decât imobilismul și închistarea care au făcut să ruginească mecanismele din instituțiile "de tradiție". Am citit analize care demonstau că de pildă bugetul Operei Naționale București ori remunerația reală (per spectacol cântat) a soliștilor acesteia, că banii pompați în mod automat într-un asemenea mamut ar fi fost suficienți pentru crearea de evenimente de operă/balet la Londra, Paris, Madrid, New York etc. Cum a intervenit spiritul liberal, ce reforme au fost imaginate, cum a fost dinamizată piața liberă, concurența, inițiativa privată, în domeniul culturii? Cam așa cum își dorea Farfuridi: "să se revizuiască, primesc, dar să nu se schimbe nimic"...

La stat schimbarea nu se face ușor, pentru că sistemul de sorginte sovietică a fost betonat decenii la rând și consolidat, culmea, cel mai mult după anul 2000. Există armate de angajați, o bună parte dintre ei neperformanți, care toacă salarii consistente, majorate în repetate rânduri fără a exista în paralel și cerințe de sporire a calității, fără să-și pună cineva problema eficienței. Sistemul controlat de ei blochează tot ce nu le convine; mai ales pe cei care se lansează acum, cu forțe proaspete și cu avânt, cu talent și cu valoare. Stop! Nu mai este loc... Ne aveți deja pe noi!

Nu cu mult timp înainte de anul 2020 inițiativa privată a pătruns și în teatrul muzical (musicalul). Au apărut pe scene mai mari sau mai mici, ori chiar pe cea mai mare scenă a României (inclusiv în săli polivalente) spectacole create 100% din bani privați, cu artiști care și-au dobândit pozițiile prin casting, impunându-se prin valoare, prin calitatea actului artistic oferit publicului, prin implicare, prin intensitatea eforturilor depuse.

Antreprenori individuali, adunând finanțări cum au putut, exclusiv din mediul privat, au plătit drepturile de autor ale spectacolelor, au investit în decoruri, costume, light design, marketing, au angajat pe cei mai buni artiști, deschizând o poartă către o lume nouă pentru noi: lumea musicalului. Și au făcut acest lucru cu curaj, cu risc asumat, cu pricepere managerială.

Dar, brusc, a venit acest an funest care ne-a adus pandemia și oprirea spectacolelor. Au fost interzise cele care făceau săli pline, care "rupeau gura târgului", care, prin calitate, noutate și actualitate, îi determinau pe cei din public să cumpere fără ezitare biletul, deloc ieftin, calculat la prețurile care pot asigura funcționarea show-business-ului. Și, desigur, au fost oprite și cele cu bilete de 15 lei, cu invitații gratuite oferite cu nemiluita, care, cu chiu cu vai, îi adunau pe cei cărora nu le pasă de noutatea conceptului scenic și

care se complac în rutină, garantată de instituțiile "de tradiție".

Ei bine, pe cine au susținut financiar reprezentanții liberalismului? Pe cei din prima categorie cumva? Aceștia, ghinion, nu erau parte a structurilor subordonate Ministerului Culturii și atunci... nu au putut să primească nici salarii, nici protecție socială, nici măcar promisiunea reluării activității într-un moment previzibil, în condiții de siguranță.

Și așa ne întoarcem de unde am plecat în editorialul de luna trecută: artiștii ajung să fie acuzați că nu pot produce nimic viabil, că produsul talentului lor a ajuns "nevandabil", și li se recomandă de te miri cine reconversia profesională. Sigur, nu tuturor; doar celor buni și foarte buni, care, prin valoare, au reușit ca în viață să nu depindă de semnarea condiții la stat, ci au demonstrat, în condițiile occidentale de a face artă, că sunt europeni. Aceștia, pentru că nu au un loc de muncă fix, să se apuce de taximetrie sau de baby-sitting, pentru că, nu-i așa, nu va fi nicio pierdere: arta în România este protejată; la stat, în formele ei cele mai... (completați dvs. pe linia punctată!).

Mihai COSMA

DIN SUMAR

Premiile de excelență.....	2
Despărțiri.....	5-11
Convorbirile AM - Dan Dediu.....	12-14
Pe scena Ateneului și a Sălii Radio.....	15-18
Aniversări.....	27-32
Jazz divin la feminin (II).....	34-35
Ramona Bădescu-vedetă internațională..	36-39
Rock'n'Roll Hall of Fame 2020.....	44-45

Revistele Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România își recompensează autorii prin premii de excelență

Lena Vieru

Ca în fiecare an, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România acordă Premii de excelență colaboratorilor Revistelor *Muzica* și *Actualitatea muzicală* – editate de UCMR și finanțate cu sprijinul Ministerului Culturii, pentru studii de muzicologie și articole de cronică de concert și spectacol.

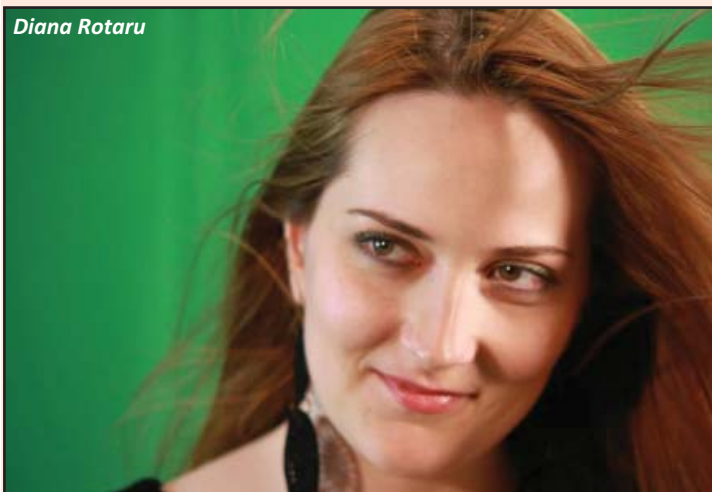
Pentru anul 2020, autorii premiați sunt:

Revista *Muzica*:

Lena Vieru Conta - Premiul pentru studiul *Sintaxe muzicale în "Grădinile" lui Paul Klee*

Diana Rotaru - Premiul pentru studiul *Grădina hipnotică: repetiție și transă în creația pentru flaut a lui Salvatore Sciarrino*

Diana Rotaru

Revista *Actualitatea Muzicală*:

Carmen Stoianov - Premiul pentru articole cu caracter analitic

Carmen Stoianov

foto: Mihai Cosma

Răzvan Georgescu

Răzvan Georgescu - Premiul pentru cronică muzicală

Un nou recital al Cvartetului Gaudeamus

În seara zilei de 29 noiembrie 2020, în transmisie on line, **Cvartetul Gaudeamus** a apărut într-un excelent recital care a beneficiat de sprijinul Institutului Cultural Român, al Muzeului Național „George Enescu” și al Uniunii Muzicologilor și Compozitorilor din România.

Scriu și de astă dată despre **Cvartetul Gaudeamus**, performanța lor artistică fiind în mod general recunoscută. Componenții acestei formații sunt: Lucia Nagoe, vioara I-a, Raluca Irimia, vioara a II-a, Leona Varvarichi, violă și Ștefan Neagoe, violoncel. Ei împreună și fiecare în parte sunt instrumentiști de valoare și extrem de abili în devotarea lor pentru creațiile de muzică românească de dată mai puțin sau mai mult recentă.

Cvartetul Gaudeamus răsună omogen, cu eufonie confesivă și relevanță deopotrivă.

Cvartetul Gaudeamus este în organizarea Filarmonicii din Brașov, fiind o glorie a acestei urbe, dar și un mănunchi de măiestrie în arta cărora arta componistică a acestor ani de muzică românească renaște în deciptări de un autentic generos și evocator.

Ascultându-i pe cei din **Cvartetul Gaudeamus**, mi-am confirmat o dată mai mult ce bucurie viguroasă și ce noutate neanticipată este muzica românească scrisă de compozitori români din România.

Ascultând **Cvartetul Gaudeamus** mi-am amintit ce spunea Mozart, anume că într-un cvrtet trebuie să vorbești mai puțin decât să cânti.

Programul acestui recital a înscris inițial lucrarea **Ecouri îngemănate** de Roman Vlad, prezentată în primă audiție absolută. Roman Vlad este un compozitor cu multă finețe imaginativă. Cum am mai spus, Roman Vlad știe să identifice tonalitatea precisă a fiecărui instrument pe toate registrele, ceea ce este o performanță și o amprentă de valoare.

Am reascultat apoi o lucrare frecvent reluată în programele camerale, **Pas**

de quatre de Adrian Pop, o coregrafie de superioară relevanță a dansului clasic pe scena de operă, ceea ce este însuși gestul care se visează și inconfundabil trece din magie în magie. Și totul fin, delicat, ca muzica îmbibată cu gestul balerinilor și gestică acestora care transpune în vizual frumosul muzical.

Rezonanțe pe fond galben pentru vioară și violoncel de Ulpiu Vlad m-a plasat direct la patrimoniul de artă al acestui compozitor în care multiplică în policromii lumile înalte și totdeauna o muzică românească ferită cu desăvârșire de tot ce ar putea fi vreun citat direct, ceea ce este esența.

Ulpiu Vlad este maestrul a ceea ce este ordine și inteligență în zămisirea unor contururi sonore de intensă claritate.

Dan Dediu, în **Axis**, **Cvartet de coarde nr. 6**, acționează cu virtuozitate și cu o grafie sonoră de viață contemporană, cu sentimentul dominant al unui relativism constitutiv. Dan Dediu modulează materialul sonor în spațiul mental lipsit de antagonisme și de dramaturgii specifice de mult revolute.

Adrian Iorgulescu în **Cvartetul de coarde nr. 5** celebrează lumile dansante ale spațiilor urbane de amuzament care trec astăzi cu ușurință de la un continent la altul. Există aici o sublimare a pulsurilor ciclurilor și ritmurilor vieții și ilustrând astfel funcția cosmică a experienței umane cu sine și pentru sine.

În acest context, recitalul **Cvartetului Gaudeamus** de la Brașov s-a prezentat admirabil, elegant și cu noblețe, evidențiind simbioza cu creațiile componistice din program cât și sudura redutabilă cu tradiția școlii instrumentale românești.

Mircea ȘTEFĂNESCU

„Noi Istории ale Muzicilor Românești” - impresii și note de cititor

Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România își marchează centenarul printr-o serie de evenimente și proiecte editoriale de anvergură. Între acestea, colectivul muzicologilor își asumă îndatorirea de a publica un corpus de sinteze fundamentale. Tema este ilustrată cu excelență prin două prime volume din ciclul „Noi istorii ale muzicilor românești”, apărute de curând la Editura Muzicală.

Primul volum poartă subtitlul „De la vechi manuscrise până la perioada modernă a muzicii românești, fiind coordonat de Valentina Sandu-Dediu și Nicolae Gheorghiiță. Conținutul e alcătuit din următoarele capitole mari: *Practici muzicale laice la curțile domnești și boierești din Valahia și Moldova în epoca fanariotă (1711-1821)*, elaborat de Nicolae Gheorghiiță; *Între cosmopolitism și localism-etape premoderne ale culturii muzicale profesionale în Transilvania (secolele XVI-XVIII)*, semnat de Vlad Văideanu; *Muzica în Principatele Române de-a lungul secolului al XIX-lea*, datorat lui Costin Moisil; *Începuturile compoziției românești, între naționalism și obsesia sincronizării cu occidentul*, aparținând Valentinei Sandu-Dediu; *Muzica și publicul Bucureștiului prin prisma literaturii de călătorie din secolul al XIX-lea: un spațiu al absorbției multiculturale*, de Haiganuş Preda-Schimek; *Muzicile militare moderne în Țara Românească și Moldova în secolul al XIX-lea*, semnat de Nicolae Gheorghiiță; *George Enescu-recitiri, reascultări, repositionări* de Vlad Văideanu.

Volumul al doilea, subintitulat „Ideologii, instituții și direcții componistice în muzica românească din secolele XX-XXI”, cuprinde, sub aceleași coordonate ca și primul, capitolele: *Ideologii muzicale în România secolului XX*, autoarea fiind Valentina Sandu-Dediu; *Construind instituții și o viață muzicală modernă*, semnat de Valentina Sandu-Dediu și Alice Tacu; *Opera Română a secolului XX* de Mihai

Cosma; *Teatrul muzical românesc: cazul operetei bucureștene* de Irina Boga; *Prefacerea muzicilor orale de-a lungul secolului XX*, aparținând Speranței Rădulescu; *Construind muzica bisericească națională* de Costin Moisil; *Muzicile militare românești* avându-l ca autor pe Nicolae Gheorghiiță; *Istoria jazzului românesc în documente inedite* scrisă de Alex Vasiliu; *Accesibilitate și popularitate: o privire panoramică asupra muzicii ușoare românești* de Andrei Tudor; *Contribuții componistice românești după 1960*, comentate și apreciate de Dan Dediu.

Fie și numai această prezentare a „tablei de materii” a celor două volume, vorbește de la sine despre amploarea demersului muzicologic întreprins. Din lectura celor peste 800 de pagini, cât totalizează lucrarea, se desprinde cu forță și determinare, voința integratoare, dorința de înserare armonioasă în cercetarea globală, în fenomenul sonor universal. Volumele prezintă o impresiionantă optică generoasă, un orizont larg, deschis către toate zărrile lumii. Descrierea faptelor muzicale așa cum au rămas consemnate pentru istorie este realizată într-o formă ordonată, logică, ținând seama de rigorile științifice impuse de participarea la o mare operă de sinteză. Nu este lăsată în uitare nicio zonă a țării și totodată sunt evidențiate contribuțiile creatorilor care și-au dezvoltat arta și știința lor în afară, dată fiind existența unei diaspore românești foarte numeroase. Sunt prezente spre ilustrare nume precum Corneliu Dan Georgescu, Lucian Meșianu, Costin Mioreanu, Maya Badian ș. a. Vorbește de la sine până și indicele de nume proprii care se înșiră pe întinderea a 24 de pagini (pe două coloane fiecare).

Analizele muzicale sunt riguroase, obiective și concludente, încadrările estetice sunt pe deplin justificate, argumentația e acoperitoare, totuși fără a obosi prin acribie exagerată. Îndeosebi, am admirat, spre exemplu, prezentarea profundă și extinsă a fenomenului muzical din țara noastră din cea de a doua jumătate a secolului XX, când s-a conturat în forță participarea semnificativă a creatorilor noștri la valorile universale ale modernismului artistic. Ca participantă directă la viața muzicală din acele decenii, având privilegiul a peste șaiszeci de ani de frecventare a vieții culturale, pot susține că aceste *Noi istorii* prezintă adevărul integral despre muzică și slujitorii ei în vremuri de cumpănă, de restriște, de schimbare, de incertitudine și contrarietăți existențiale dure.

Limbajul elegant și totodată simplu, siguranța exprimării, claritatea definițiilor și aprecierilor estetice, toate aceste calități, pe lângă mute altele, contribuie la aspectul plăcut al lecturii.

Consider a fi de o importanță majoră faptul că aceste două cărți există, că o așteptăm cu interes maxim pe a treia, care să întregască tabloul. Este vital ca noile generații să aibă de unde să se informeze, să asimileze și să se poziționeze în mod creator față de trecutul recent, care, iată, a și devenit o nouă istorie.

Lavinia COMAN

In memoriam Octavian Nemescu

Octavian Nemescu și mistica zumzetului

Personalitate aprigă, deschisă spre orizontul profeției, cu viziuni apocaliptice și atitudine intelectuală intransigentă, excesiv și tenace, dinam energetic cu o dimensiune extatică ce irumpe într-un ritual al unei religii imaginare, Octavian Nemescu impresionează prin constanța și munca sisifică cu care își construiește o fortăreață teoretică și componistică, înrădăcinată în semantică și mitosofie.

Angrenând un întreg arsenal conceptual pentru explicarea muzicii sale, care intenționează să se desprindă de spectacularul concertului și să se transforme în proces inițiat, în timpul căruia individul, ascultătorul, s-ar schimba asemenea unui practicant al meditației yoghinice, Nemescu dedică sistematic fiecărei ore din zi și din noapte câte un opus (ciclul „orelor”), propunând și un loc imaginar al redării, anume o piramidă cu vârful în jos. Lucrările din acest ciclu sunt călătorii temporale și spațiale, ce folosesc mijloace componistice reduse la strictul necesar, materialul fiind extrem de epurat și propunând cu parcimonie esențe, parfumuri sonore arhetipale precum pulsația iambică, pauza tensionată, armonicile sunetului ca metaforă a „zgomotului de fond al Universului”.

De parcă această pletoră de opusuri n-ar fi fost de ajuns, Nemescu plusează, scriind despre meta-muzică, muzică imaginară și arhetipuri, din perspectiva opoziției Natură-Cultură, conturând o concepție ce idealizează non-spectacularul și utopia, încercând să le articuleze în imanent prin muzicile sale, chiar dacă, de multe ori, orizontul de pragmatism pe care îl cer acestea este unul himeric. Topologia nemesciană, locurile ideale de desfășurare a ritualurilor muzicale imaginate se concentrează pe câteva figuri geometrice emblematic: triunghiul, cercul, piramida. Piramida, această formă naturală pe care o ia orice se dărmă, după cum spune Peter Sloterdijk, constituie la Nemescu un simbol puternic, pe baza căruia articulează o întreagă concepție creatoare. Dar nu lipsesc nici fenomenele naturale ori formele de relief, integrate în viziunea totală împreună cu senzații olfactive, vizuale, tactile și gustative.

Din punct de vedere morfologic, lucrările sale se servesc de puține elemente: impulsuri elementare, pauze, zumzet continuu, fulgere acustice. Cu aceste elemente, el construiește un întreg univers omogen, recognoscibil și personal. Titlurile lucrărilor sale sunt, de asemenea, mărci indubitabile ale concepției sale despre lume, constructe hibride și excentrice: *Metabizantinirikon* (1985), *Finaleph* (1990), *Post-Simfonia a III-a* (2003), *Non-Simfonia a V-a* (1988-92), *Presimfonia a VI-a* (1996-2000), *AM UAT* (2008), *PercMETAMor sau MorMETAPerc* (2013).

Căci într-adevăr, la Nemescu putem vorbi despre un *Weltanschauung* cristalizat, reflectat în toată creația sa, în care rolul auto-comentariului este unul esențial, făcând parte integrantă din opera de artă și creând cadrul de receptare și înțelegere al acesteia.

Comentariile nemesciene sunt astfel adevărate *arte poetice labirintice* scrise într-un stil unic, exaltat și ermetic, ce alternează majusculele cu literele mici, ghilimelele cu aldinele și italicele, pentru a crea ierarhii de sens, de importanță și de pregnanță.

Pe lângă caracteristici, se mai află în muzica lui Nemescu o componentă care, nu de puține ori, adaugă stupefacție actului percepției: teatralitatea încărcată cu semnificații ritualice, care conduce la varianta *ritualismului extatic*. Intervenția unui actant meteoric - că e un solist mascat la corn, trompetă sau trombon, că e o voce de soprană - la începutul sau la finalul unor lucrări, devine o semnătură a ritualului nemescian, un eveniment heraldic, o emblemă ce anunță o „venire” dintr-o altă lume, arhonte al soartei și înainte- sau înapoi-mergător al destinului.

O calitate ontologică de mare rezoluție afectivă se resimte intens în activitatea și muzica lui Octavian Nemescu. Ea se manifestă prin toți porii expresivi și pare că spune: frumusețea, ca și viața, e amară. Iar când scrie, o spune de-a dreptul: „Haideți la dans, că viața e scurtă și cine știe ce ne va mai aduce și ziua de mâine!” (Octavian Nemescu, *Premiul Nobel și o reflecție amară*, Actualitatea Muzicală, nr.11/2016, p.17) Dansul lui Nemescu în ziua de mâine a început. Cu plecaciune și smerenie, îi vom ține hangul. (Dan DEDIU)

O ceremonie imaginară pentru Octavian Nemescu

Nu credeam că în mai puțin de 6 luni, voi schimba timpul prezent cu cel trecut, referindu-mă la Octavian Nemescu. L-am aniversat anul acesta pentru împlinirea a 80 de ani iar acum am primit vestea despărțirii sale de această lume.

În noaptea de 6-7 noiembrie, Octavian Nemescu, un nume care a făcut istorie în muzica românească, a plecat dintre noi. Compozitorul Octavian Nemescu a fost unul dintre cei mai originali creatori români, care a lăsat în urmă o operă de referință, cu o semnătură unică, inconfundabilă. De numele lui sunt legate orientări muzicale pregnante precum muzica spectrală, arhetipală, imaginară. A „ars” cu pasiune pentru ideile sale pe care le-a urmat fără abateri, fără compromisuri, pe care le-a întrupat de-a lungul timpului cu convingerea îndeplinirii unei misiuni artistice, pe care și-a asumat-o, de a stabili punți de comunicare a omului cu planurile metafizice, transcendente. A fost mereu un compozitor în avangardă, creația sa profund simbolică propunând noi forme și noi rosturi de apariție și manifestare, dincolo de cele pur estetice. Viziunile sale rămân în continuare cu câțiva pași înaintea noastră, dându-ne un punct de așteptare la orizont. Octavian Nemescu a crezut în puterea de neclintit a arhetipurilor - cele care prin caracterul lor imuabil, permanent, înfruntă trecerea timpului, oferind o șansă aspirației către eternitate. Lucrări precum *Concentric*, *Natural-Cultural*, *Spectacol pentru o clipă*, *Regele va muri?*, *Finalpha*, *Metabizantinirikon*, *Non-Simfonia a 5-a*, *Pre-Simfonia a 6-a* ca și întreg *Ciclul dedicat Orelor unei zile*, rămân în memoria noastră, a muzicii românești și internaționale. O cultură care are un creator cum a fost Octavian Nemescu, este una bogată, norocoasă. Octavian Nemescu a fost o stea norocoasă în galaxia muzicii de pretutindeni. A plecat din această lume, dar prin muzica sa, prin ideile sale novatoare, puternice, rămâne printre noi.

Octavian Nemescu a fost și un teoretician de mare valoare, un gânditor revoluționar, un profesor extraordinar, cu o disponibilitate uriașă pentru studenții și doctoranzii săi. A lăsat în fiecare dintre cei care l-au cunoscut, o urmă puternică, săpată în suflet, în minte, în profunzimea ființei.

Pentru că, prin restricțiile actuale ale pandemiei, Octavian Nemescu nu poate avea parte de o ceremonie de despărțire, în care cei care l-au cunoscut, apreciat, iubit să îi evoce amintirea, am creat-o altfel, prin mijloacele de comunicare pe care le avem acum la dispoziție. „Părintelui muzicii imaginare” i-am imaginat prin acest articol, o ultimă întâlnire cu muzicienii, cu artiștii cu care a colaborat sau pe care i-a îndrumat în timpul vieții. Am strâns așadar, gânduri despre Octavian Nemescu, de la compozitori, interpreți, coregrafi ce i-au fost apropiați, pe care i-am găsit disponibili într-un timp scurt și care au acceptat să participe la acest ritual scris de rămas-bun.

*

Adrian Iorgulescu

„Pentru Octav – prietenul meu de-o viață – două teme apăreau recurent și frecvent: una despre credință, ce viza omul (nu despre religii sau biserici), alta despre muzică, ce viza artistul. Un cuvânt „cheie” părea să-l obsedeze, cu privire la primul subiect, acela de **smerenie**, precept pe care încerca cu obstinție să-l pună zilnic în aplicare, probabil, cu succes. Relativ la domeniul sonor, lucrurile se prezintă ceva mai complicat.

O. Nemescu primind Premiul pentru întreaga activitate de la Președintele UCMR, Adrian Iorgulescu, martie 2019

foto: Lucian Năstase

Captivat de zona experimentului, a tehnicilor avangardei, era deopotrivă atras de producțiile spectrale, de cele non-evolutive, de creația conceptuală, arhetipală, sau electronică, direcții pe care le-a abordat și concretizat cu succes într-o manieră originală, în opusurile sale realizate cu mîlgă și măiestrie componistică. A generat astfel, un orizont fonic mereu surprinzător și valoros, ce-i va purta cu certitudine amprenta stilistică inconfundabilă.”

Doina Rotaru

„Pe Octav l-am simțit mereu ca pe un frate mai mare, de la care am învățat enorm. Și de la el ca om, și din muzica lui. Blîndețea, bunătatea, rafinamentul și sensibilitatea lui rămân unice pentru mine. Muzica lui profund originală, în afara timpului și a modelor, va dăinui cu siguranță peste veacuri. Este o Muzică care te îmbrățișează, te mîngăie, te absoarbe în ea și te transformă spiritual și profund! Mulți ani am fost colegi de cancelarie atât la Liceul de Muzică, cât și la Conservator. Profesor excepțional, cu un talent înăscut și pentru pedagogie, Octav era iubit de toți cei care i-au fost fie elevi, fie studenți. Îl iubeam pentru că și el îi iubea, și le dăruia tot ce știa în muzică, arte plastice sau filozofie. Drum lin spre cer și stele, dragă Octav !!!!”

Valentina Sandu-Dediu

„În anii '80, în perioada studiilor mele la liceul George Enescu, Octavian Nemescu se număra printre profesorii noștri

preferați (clasa noastră a urmat, nu pentru mult timp, din păcate, cursuri de istoria muzicii cu domnia-sa). Drumurile muzicale ni s-au încrucișat apoi adesea, la Uniunea Compozitorilor sau la Universitatea de Muzică, în sălile de concerte sau (ceva mai recent) într-o emisiune din seria de Round Table, difuzată de enjoytv.ro. Întotdeauna m-a impresionat consecvența pasionată cu care își urma ideile estetice și componistice, pledoaria sa intensă pentru muzicile non-spectaculare, pentru natural versus cultural. Am ascultat vocea sa unică în compoziția și muzicologia românească: sesiza profunda criză de comunicare între creator și receptor, milita pentru întoarcerea la date primare, originare ale muzicii. Octavian Nemescu a încercat să recupereze elemente arhetipale ale tradițiilor muzicale pentru a produce o muzică a meditației, a ritualului încărcat de tăceri. Intenția sa de a reamplasa actul de interpretare muzicală în anturajul energetic al naturii înconjurătoare îmi apare acum încărcată simbolic de întoarcerea compozitorului în acel anturaj. Noi rămânem cu tristețea de a mai fi pierdut un mentor.”

Diana Rotaru

„Ultima amintire cu Maestrul Nemescu este din primăvară, se terminase ședința comisiei simfonice. Radia de bunătațe și de bucuria întâlnirii cu colegii din comisie. Râdea cu toată fața sub mască și a vrut să mă ia în brațe, să ne ia pe toți, a trebuit să îi aducă aminte doamna Erika de pandemie și de regulile de distanțare socială. Îmi pare foarte rău că nu ne-am îmbrățișat atunci. Cumplit și nedrept e modul în care moartea mușcă din viață. De unii oameni nu ar trebui să ne despărțim. Rămâne Muzica lui, imensă – și amintirea unui om-înger.”

Darie Nemeș Bota

„Călăuza misterelor sonore ne-a părăsit. Mulțumiri pentru TOT, Maestre, pace și lumină, oriunde vă aflați!”

Carmen Cârnecki

„Îmi va lipsi Octav Nemescu, omul savant gata să apere idei aspre, cu tonul lui de profet al amurgului, al descreșterii culturale – ceea ce neliniștea, crea împotriviri – mereu charismatic, de neoprit... Îmi va lipsi îndrumătorul înțelept, care acumulasă atîta știință pentru a o comunica generos, în cultul datoriei de dascăl și al prieteniei între vîrste... Ne rămîne însă muzica sa atît de aparte – stranie, puternică, impresionantă – care ne apropie de misterele esențiale: urma pe care o trasează este o adevărată cale!”

Corneliu Dan Georgescu

„Aș lăsa pe alții să spună ceva despre marele compozitor Nemescu. Noi doi am mers alături pe drumurile muzicii în viață, iar când nu a fost posibil, gândurile noastre s-au continuat și însoțit singure mai departe. Nici acum nu se vor despărți mult timp...”

Gérard Pape

„C'est vraiment très triste! J'adore sa musique et c'est une très grande perte pour la musique contemporaine !!”

Sorin Lerescu

„Octavian Nemescu a plecat dintre noi. Muzica sa și ideile sale rămân însă. Rămân prin spiritul care le-a animat, prin vibrația tainică a gândurilor sale, a sunetelor pe care le-a imaginat în compoziții de-a lungul anilor. *Spectacol pentru o clipă*, *Grădina* sau *Natural-Cultural*, ca și alte opusuri ale sale, se vor regăsi mereu într-o „muzică imaginată”, într-un spațiu al ideilor, al sensibilității artistice de o originalitate aparte. Opera lui Octavian Nemescu – un deschizător de drumuri în muzica românească – va trece, sunt sigur, proba timpului revelând, o dată mai mult, sensul și valoarea creațiilor sale. În aceste clipe de tristețe și de reculegere, cuvintele nu mai sunt deajuns. Dincolo de ele rămân lumina și amintirea unui mare artist.”

Luminița Petre

„Am avut șansa să învăț cu dl. prof. Octavian Nemescu istoria muzicii, analiză muzicală. Știa să trezească în noi pasiunea, foamea de muzică, dăruindu-ne multă căldură sufletească, respect, delicatețe și afecțiune, răbdare. Nu l-am văzut niciodată încruntat sau nervos. Un mare spirit. Îl voi păstra învăluit în catifea, în amintirile studiilor mele muzicale. Drum lin spre Îngeri, Maestre!”

Violeta Dinescu

„Pe Octavian Nemescu îl găsesc acum într-o amintire vie, a unei întâmplări ce s-a petrecut de mult, când tocmai primisem un post la Liceul de Muzică Nr. 2 de pe strada Locotenent Lemnea, în anul 1978. În recreații ne întâlneam cu toții *volens nolens* în cancelarie, care era o încăpere destul de mare, în care schimbam cataloagele, ne semnam prezența... Obişnuiam să nu zăbovesc îndelung în acel loc. Într-una din zile, intram amândoi aproape în același timp prin ușile paralele. Când m-a văzut Octavian, a reacționat spontan și a strigat în gura mare: ai auzit Violeta ce se întâmplă? Suntem obligați să primim în locuințe oameni necunoscuți... Am rămas stupefiată

de curajul lui! Nu a trecut mult timp, și lui Octavian i s-a cântat o piesă în concert, după care a primit interdicție pentru o vreme să mai prezinte public lucrări. De atunci îl am în memorie pe Octavian, ca pe un fel de erou, ce și-a urmat calea de compozitor neîngrădit de nimeni și de nimic. Și-a câștigat libertatea interioară și a fost pentru mine, un exemplu de neuitat.”

Adriana Toacsen

„Cu domnul Nemescu am avut unele dintre cele mai plăcute discuții! Am amintiri încă din anii de început ai facultății! Era peste tot! Vroia să vada și să știe tot! Era o rază de soare cu care se putea vorbi despre tot! A fost o onoare și un privilegiu...”

Raluca Ianegic

„Am lucrat mult cu Dânsul. Un TITAN al muzicii contemporane. Dumnezeu să-l odihnească. Ce pierdere, ce gol imens!”

Diana Gheorghiu

„Domnul Nemescu mi-a fost profesor de compoziție și, ulterior, îndrumător de doctorat. A fost acel tip rar de profesor care știa să te învețe fără să-ți îngrădească personalitatea, să-ți

vegheze drumul cu discreție și să te încurajeze să te dezvolti așa cum simți și nu cum ți se spune că ar trebui. M-a învățat să am încredere în intuiția mea creatoare și m-a sprijinit necondiționat, întocmai ca „un părinte de rezervă”, așa cum îi plăcea să se numească. Era oricând dispus să își împartă sandvișul adus de acasă, sau să țină consultații lungi la telefon, mult după miezul nopții, sau să își pună vasta bibliotecă la dispoziție, pentru a te ajuta să înveți, să faci față unui program mai încărcat în timpul zilei, sau pur și simplu să-ți facă munca mai ușoară. De la domnul Nemescu ne rămâne multă muzică vizionară, din care vom avea ce învăța mulți ani de acum încolo. Dar mie îmi rămâne, totodată, și lecția generozității sale nemărginite, pe care sper, măcar în mica măsură, să o împart mai departe.”

Alexandru Matei

„Așa cum ne-ai învățat, drumul continuă, Sfârșitul înseamnă Început, Începutul Sfârșit.”

Sorina Goia

„Cred că totul, la domnia sa, era META. Deasupra ordinarului, dincolo de obișnuit, ieșit din tiparele acceptate, mai mult decât te-ai fi așteptat. Muzica sa era Estetica sa, Credința sa. Nu și-a trădat-o niciodată.”

Cleopatra David

„Am fost privilegiați să avem un astfel de suflet printre noi! Un om prea bun pentru așa o lume!”

Ionuț Bogdan Ștefănescu

Efectul Octav - „Șlefuirea unei personalități artistice se realizează prin întâlnirile memorabile trăite. Pentru mine Octav - Octavian Nemescu -, unul dintre cei mai rafinați și spiritualizați compozitori români, reprezintă o astfel de întâlnire definitorie și revelatoare. A fost ca o lumină, pentru că mi-a condus drumul în cadrul travaliului doctoral - am avut șansa să devin doctor în muzică sub îndrumarea sa - și mi-a acordat șansa să acced la lumea sa sonoră imaterială prin lucrările pe care i le-am interpretat și imprimat.

A trecut, împreună cu Erica, prin cea mai cumplită încercare prin care pot trece părinții: pierderea unicului fiu, fantasticul regizor Cristian Nemescu, dar muzica sa, în ciuda furiei și revoltei firești, se întorcea, cu obstinație, ca o ofrandă, spre Dumnezeu. Gesturile sale muzicale se luau la trântă câteodată cu divinitatea, pentru ca, mai apoi, printr-un secret păstrat asemenea alchimistilor, să se preschimbe în adevărate icoane sonore. Prin muzica sa se revelează toate religiile lumii, sunetele primordiale, ritualurile fascinante, simbolurile încifrate, chiar și mirosurile, pentru că izvorăște întotdeauna din liniștea primordială. Octavian Nemescu a fost compozitorul privilegiat care a fost capabil să pătrundă meandrele liniștii, o liniște înfricoșătoare pentru oamenii de rând, dar atât de tentantă pentru marii creatori. Ne rămâne drumul muzical parcurs de Nemescu, care marchează, asemenea unui sacerdot prin rugăciune, fiecare oră din zi și din noapte: o inițiere pe care numai un adevărat alchimist al sunetelor ne-o poate dăruia. Dragul meu Octav, de astăzi numele tău, încrustat cu litere de aur, va străluci continuu în patrimoniul sufletului meu.”

Irina Vesa

„Am avut norocul, cei ce am fost prezenți, să îi ascultăm deseori muzica în concert, iar lucrările sale sunt mereu o Experiență, ceva puternic, unic, se contopeau cu spațiul și îl extindeau - o mică parte din merit aici o are și muzica electronică (disciplină pe care o și predă - chiar mi-a fost profesor de Istoria muzicii electronice), pe care o țese în materia muzicală într-un mod rafinat și hipnotic, existând acolo mereu o năzuință-devenită-întrevedere spre ceva Absolut... Ne doresc, celor ce l-am întâlnit, să multiplicăm măcar crâmpoie din energia, inventivitatea, curiozitatea și mai ales Bunătatea sa!”

Fernanda Romila și Dan Racoveanu

„Regretăm nespuse dispariția iubitului nostru profesor, compozitorul Octavian Nemescu. Rămân neșterse cursurile sale, atât despre muzica secolului XX, cât și cele despre muzicile extraeuropene. Pe lângă noi, mulți studenți de la alte facultăți veneau să-l asculte. Ce deschidere, în anii '90, spre noi orizonturi lansau prelegerile sale! Pasiunea și dăruirea sa, pentru a ne împărtăși adevăratele valori, pentru a ne indica repere autentice, nu pot fi redată în cuvinte. Era o flăcărie vie! Cât de emoționați l-am ascultat atunci când a luat cuvântul în balconul Pieței Universității, fiind singurul din breasla muzicienilor care a marcat acel moment istoric! Muzica sa, crezul său în curentul arhetipal, ideile și principiile de la care nu s-a abătut niciodată, învăluite în bunătatea și blândețea senină ni-l vor reaminti mereu!”

Monica-Cristina Postolache

„După primul curs cu Maestrul Nemescu am plecat din sală fără să fi apucat să îmi notez nici măcar un cuvânt din tot ceea ce ne predase. La fel au fost și restul cursurilor. Îți părea rău să pierzi timp notând. Pur și simplu era magic să stai să îl ascuți și să savurezi fiecare curs. Despre Maestrul Nemescu nu se poate scrie la trecut, așadar nu pot decât să spun: Mulțumesc, domnule profesor! Mă înclin! Drum lin spre stele și spre marea reîntâlnire mult așteptată...”

Laura Manolache

„Drumurile ni s-au intersectat puțin în primăvara lui 1978, pe când eram în clasa a XII-a la actualul Colegiu „G. Enescu”. Octav devenise profesor de forme și armonie în locul lui Costin Cazaban, plecat la revista „Muzica”. Eram în pragul admiterii la Conservator. În puținul răgaz, m-au frapat atunci blândețea ochilor și vocea catifelată. Îl asociaz, ca pe nimeni altul, sintagmei „pâinea lui Dumnezeu”... Următoarea întâlnire, de la începutul anilor '90, a declanșat relația de colegialitate prietenească ce avea să se permanentizeze. Lucram deja la Radio, la secția de muzică simfonică și de cameră. Am aflat, nu știu cum, că Octav ține un curs despre muzica secolului XX cum nu se mai făcuse până atunci. Mi-am luat caiet studentesc și m-am alăturat grupului. Așa l-am cunoscut pe Octav cel pasionat, iubitor al dialogurilor prelungi, dătătoare de idei... De-atunci i-am purtat o constantă și profundă admirație.”

Cristian Lolea

„A plecat dintre noi unul dintre cei mai importanți și originali compozitori români: Octavian Nemescu. Am avut privilegiul să îl cunosc bine, cu un pic de îndrăzneală aș spune chiar că am fost prieteni. Într-o dimineață a lui 2004, aventura mea în muzica de film a început cu un apel telefonic pe care i-l datorez domnului Nemescu. O să-mi lipsească discuțiile pline de pasiune și eleganță despre muzică și nu numai, însă îmi rămâne amintirea lor, la fel și întâlnirile cu muzica lui Octavian Nemescu. Mulțumesc, Maestre!”

Ioana Pinzariu

„Mulțumesc, domn profesor! Mi-e foarte greu să scriu despre el la trecut. Mi-e foarte greu și să fiu tristă, pentru că nu cred că a dispărut, doar a trecut la următorul nivel și ne așteaptă acolo. Mi-a fost profesor, conducător de doctorat și aproape că mi-a fost părinte. Nu-mi rămâne decât să îi rămân recunoscătoare pentru tot timpul petrecut împreună, pentru învățături, pentru afecțiune și să sper că ne vom reîntâlni în altă dimensiune sau, cum îi plăcea lui să creadă, în altă viață.”

Csendes László

„Păcat că mor oameni ca Octav! Ei ar trebui scutiți de această experiență. A fost un om extraordinar și m-a învățat multe lucruri pentru care îi rămân dator. Îmi e tare drag și îl simt alături oriunde ar fi acum. Condoleanțe tuturor care îl simt, ca mine, membru al unei familii spirituale din care facem parte.”

Sorin Marinescu

„Ne-a fost un model de a răzbate prin neant, o sursă de inspirație. Sunt norocos pentru că i-am fost contemporan și împlinit pentru că i-am fost student. Sper să găsiți răspunsurile tuturor întrebărilor, Maestre! Drum lin...”

Octav Avramescu

„Acum mai puțin de o lună când l-am întâlnit ultima dată pe Octavian Nemescu, era în picioare, zâmbea. Așa îl voi și ține minte, cu recunoștință pentru tot ce înseamnă deja și felul în care simt că va crește și în mine opera sa, începând cu Muzica imaginară. Disponibilitatea, căldura și chiar pulsivitatea vitală care se regăsește în arta sa, vorbesc despre calități de percepție, (auto)cercetare și exprimare care ar trebui să fie mai abundente în noi toți — trecerea sa de pe această lume face și mai dureros de știut că nu e așa...”

Mihaela Vosganian

„Dragă Octav, scump mentor și prieten al inimii mele! În sfârșit, spiritul tău, eliberat din strânsoarea trupească a acestei existenței, își poate desăvârși călătoria, nestingherit, spre lumile „imaginare” spre care a tins din totdeauna. Fie ca lumina ta, impregnată în chipul tău blând și seren, cu care ne-ai urmărit în întâlnirile noastre de muzică și suflet, să ne ghideze și să ne inspire dincolo de timp și spațiu, pe noi toți cei rămași, confrăți, în cerc din ce în ce mai restrâns, ai aceluiași periplu!”

Sabina Ulubeanu

„Am primit vestea morții lui Octavian Nemescu în apropiere de un loc pe care îl iubea, pe poeticul Vârful cu Dor, unde ajungi relativ ușor din Sinaia, printre cețuri transparente care se ridicau și nori dispuși în linii infinite. Ce metaforă mai bună pentru înălțimile spirituale pe care ni le lasă moștenire, pentru blândețea sa în raport cu oamenii pe care i-a ajutat să își împlinescă potențialul și totodată pentru focul interior care l-a mistuit cu o originalitate aproape sălbatică în fiecare creație. Lumea fără Octavian Nemescu rămâne una în care doar dorul nesfârșit ne-ar putea apropia de idealul uman, muzical și profesional pe care dragul nostru compozitor, teoretician și profesor l-a întrupat.”

Maia Ciobanu

„Umblă prin târg vestea că Octavian Nemescu a murit. Imposibil. Poate omul a plecat, dar Octavian Nemescu e aici, e viu, e printre noi...”

Dana Cristina Probst, Viena, 8 noiembrie 2020

LAISSEZ RÉSONNER!

Primăvara 1992

Olivier Messiaen, *Et exspecto resurrectionem mortuorum*, partea a III-a „L'heure vient où les morts entendront la voix du Fils de Dieu...”

Profesorul Octavian Nemescu ne îndreaptă atenția asupra curbei uriașe a gongului și tam-tam-ului care încep în *pp*, insesizabil, la umbra suflătorilor, cresc până la *ffff* și sunt lăsate să vibreze „*infiniment long*”.

Sunt copleșită de această lucrare pe care o ascult pentru prima dată. Sunt copleșită însă mai ales de convingerea, pasiunea cu care Octavian Nemescu ne vorbește despre importanța spațiului în care a avut loc prima audiție, dar și a orei concertului: Sainte-Chapelle, ora 11 dimineața (7 mai), când soarele, răzbătând prin diversele vitralii, umple aerul de culori ce se întrepătrund cu sunete, acorduri, vibrații... Când ne spune aceste lucruri, profesorul nostru aduce la lumină ceva adânc trăit, experimentat, sau care urmează a fi experimentat. De aici forța sa.

Imensul crescendo al gongului și tam-tam-ului este precedat de sunete de clopote smulse din liniște, urmate de exclamația vehementă a tutti-ului ce face apoi loc unui unison funebru la alămuri.

Octavian Nemescu ne prezintă muzici în care omul și compozitorul Octavian Nemescu se regăsesc întru totul. Strigăt, lungă meditație pe un sunet, pauză, vibrație. Pe aceste dale își pășește el viața, aici se regăsește opera lui care ia chipul unei mărturii.

Așa cum notează Messiaen, *LAISSEZ RÉSONNER!*

Loredana BALTAZAR - Dispariția unui Patriarh al Artei Sunetelor – Octavian Nemescu

Parcurgând, pas cu pas, strâmtul cadru al cotidianului efemer se poate, oare, „evalua”, într-un simplu discurs, dimensiunea unei Personalități?

Descriind, cu patru ani în urmă, atitudinea compozitorului Octavian Nemescu față de preocuparea din ce

în ce mai scăzută pentru „statusul valoric al produsului artistic”, aduceam în discuție câteva din ideile care au conferit noutate traseului său creator: inițierea unui posibil ciclu de „muzici” aferente fiecăreia din cele 24 de ore ale unei zile, sugerând „ridicarea treptată către Lumină”, apoi preocuparea pentru recuperarea **Incipit-ului** (ca „arhetip al ÎNCEPUTULUI”) și a **Finalis-ului** (ca „arhetip al SFÂRȘITULUI de timp”), precum și elaborarea unei sume de „practici individuale” care, asamblate, ar putea avea ca efect TREZIREA din somnul biologic, mental și

spiritual, a celor ce se încumetă – fie interpreți, fie potențiali spectatori – să accepte această interesantă și absolut pertinentă provocare: integrarea într-un Ritual metaartistic, cu finalitate terapeutică. Sunt doar câteva mostre dintr-un arsenal ideatic fabulos pe care s-a bazat eșafodajul dramaturgiei creatoare, complexe dar unitare, a maestrului Octavian Nemescu, cu conotații de natură spirituală și trimiteri, relativ dificil de decodat din punct de vedere structural, la esența fenomenului religios. Un crez artistic pe care Octavian Nemescu și l-a urmat constant, fără niciun compromis, de-a lungul întregii sale vieți!

Mă voi întoarce, însă la virtuțile cu totul speciale ale omului Octavian Nemescu, înzestrat cu o căldură aparte și o enormă sensibilitate pe care și-o ascundea, de altfel, cu o discreție aparent nepământească. Doar Dumnezeu știe cum a acceptat, conștient, imensa durere provocată de pierderea prematură și total nedreaptă a propriului fiu, păstrându-și intactă blândețea și gingășia relaționării cu toți cei din jurul său!

Am avut rarul privilegiu de a interacționa cu individualitatea specială a domnului Profesor care mi-a marcat, definitoriu, existența, exact atunci când a fost absolut necesar! Cum aș putea să nu amintesc sutele de ore dedicate aprofundării sistematice a culturii contemporane, cursuri suținute benevol la Conservator, prelungind spațiul orar programat pentru întâlnirile „ordinare” cu studenții domniei-sale? Eram pe atunci un viitor muzicolog, fără vreo preferință stilistică anume, căruia domnul Profesor i-a deschis porțile unui univers complet necunoscut, dar absolut fascinant; întrepătrunderile de natură estetică dintre curentele literare, multiplele fațete ale sintezei artelor plastice și metamorfozele muzicii „noi”, explicate detaliat și exemplificate prin lecturi, vizualizări și nenumărate ore de audiții muzicale, mi-au transformat nedumerirea în înțelegere și căutările în certitudine, mi-au stimulat curiozitatea și dorința de a cerceta în profunzime intenții creatoare deloc ușor descifrabile prin prisma unei abordări personale directe.

Blând dar ferm, extrem de politicos și întotdeauna conciliant fără a coborî, însă, sub propriile standarde morale, mereu zâmbitor, dar fără a abdica de la principiul ierarhizării corecte a valorilor, al elitismului sonor în defavoarea unei accesibilități așa-zis clamate de publicul larg, generația mea – și nu numai! – l-a simțit, cumva, pe Octavian Nemescu ca pe un autentic mentor al pleiadei de tineri compozitori, muzicologi, dirijori sau interpreți de care s-a apropiat din pură generozitate. Cu bunăvoința-i aproape incredibil de firească, domnul Profesor ni se alătura în orice demers artistic, oferind motivații suplimentare și sprijinindu-ne ori de câte ori intuia că avem nevoie, profesional și uman.

Atât de aproape atunci, și atât de departe acum.... nu există cuvinte pentru această pierdere care, pentru mine și pentru mulți alții, este aproape personală!

Călătorie ușoară, domnule Profesor, către esența acelei Lumini care, în fapt, a fost parte integrantă din ființa dumneavoastră!

*

Voi încheia această compoziție colectivă de recunoștință și admirație cu propriile mele gânduri ce nu prea încap în cuvinte, despre un om și un artist a cărui întâlnire m-a transformat și m-a ajutat continuu să mă explorez și să explorez lumea. Dacă am avea cu toții această „atingere magică” pentru cei din jurul nostru, lumea s-ar schimba și poate că omenirea, în fine, ar evolua. În modestia sa, Octavian Nemescu nu ar fi putut accepta aceste lucruri frumoase care s-au spus și scris despre el și știu că nu și-ar fi dorit să se facă „vâlvă” la moartea sa. Am înțeles de mult acest lucru, de aceea, am propus să creăm aici, în spațiul acestui articol, o ceremonie IMAGINARĂ, la care, prin lectură, se pot alătura toți cei care l-au cunoscut și iubit.

Irinel ANGHEL

Adio, venerabile maestre!

În miez de noiembrie ne-a părăsit **Ștefan Angi**, muzicolog clujean (n. în 1933), profesor la Academia Națională de Muzică "Gheorghe Dima". Personalitate distinsă a școlii ardelenice, Ștefan Angi a fost un adevărat

Ștefan Angi

lord, o persoană care impunea respect prin modul său de a fi, de a vorbi, de a se purta, prin erudiție și prin modestie.

L-am cunoscut cu ocazia unor susțineri de doctorat la sus-amintita instituție clujeană, întrezărind apoi personalitatea sa complexă, rară, de reprezentant al unei generații care credea în educație, politețe, adevăr.

A venit apoi ca invitat, de mai multe ori, la București, la Simpozionul Internațional de Muzicologie "George Enescu" din cadrul Festivalului Internațional "George Enescu", susținând comunicări interesante, care astăzi pot fi citite în volumele de Proceedings publicate de Editura muzicală. Această activitate de cercetare științifică i-a purtat pașii la multe reuniuni de profil, festivaluri, simpozioane, în țară și în străinătate.

Absolvent al Conservatorului de pe malurile Someșului, a continuat studii de filosofie la Universitatea "Lomonosov" din Moscova. Titlul de doctor l-a obținut în 1965, cu o teză care prefigura viitoarea sa pasiune: estetica muzicală, disciplină ale cărei baze le-a statornicit. Și-a legat numele de facultatea someșană care l-a format ca muzician, unde a activat mai bine de șase decenii, deținând inclusiv funcția de decan al Facultății de compoziție și muzicologie timp de 8 ani. A colaborat și cu Opera Maghiară, cu Muzeul de artă, cu Universitatea Babeș-Bolyai, dar și cu Universitatea "Partium" din Oradea. Nu o dată a semnat și materiale în revista noastră, tot pe teme clujene ("A.M." i-a dedicat și un amplu interviu, în 2 părți, în 2016), scrierile sale analitice fiind publicate și de cealaltă revistă a Uniunii, "Muzica".

A elaborat nu doar studii ci și cărți, unele în limba maghiară, altele în limba română, interesul său gravitând în jurul personalităților țării noastre, pe care le-a susținut și promovat. Dintre aceste volume pot fi citate titluri precum: Muzica și estetica (2 volume), Cornel Țăranu - Mărturisiri

mozaicate, studii și eseuri, Prelegeri de estetică muzicală (2 volume), Fotografii la minut din atelierelor compozitorilor clujeni, Divertismente (eseuri). Pentru activitatea sa muzicologică autorul a fost recompensat cu Premiul "Ciprian Porumbescu" al Academiei Române, ca și cu Premiul UCMR (2008).

În încheierea mesajului de doliu transmis cu prilejul aflării decesului maestrului Angi, Academia națională de muzică "Gheorghe Dima" se face purtătorul sentimentelor unanime de tristețe și de apreciere: "Domnul profesor Angi va rămâne pentru totdeauna în amintirile noastre! A fost un dascăl foarte iubit, ale cărui cursuri erau un regal, o pledoarie pentru frumusețea muzicii".

Dumnezeu să-l odihnească în pace!

Mihai COSMA

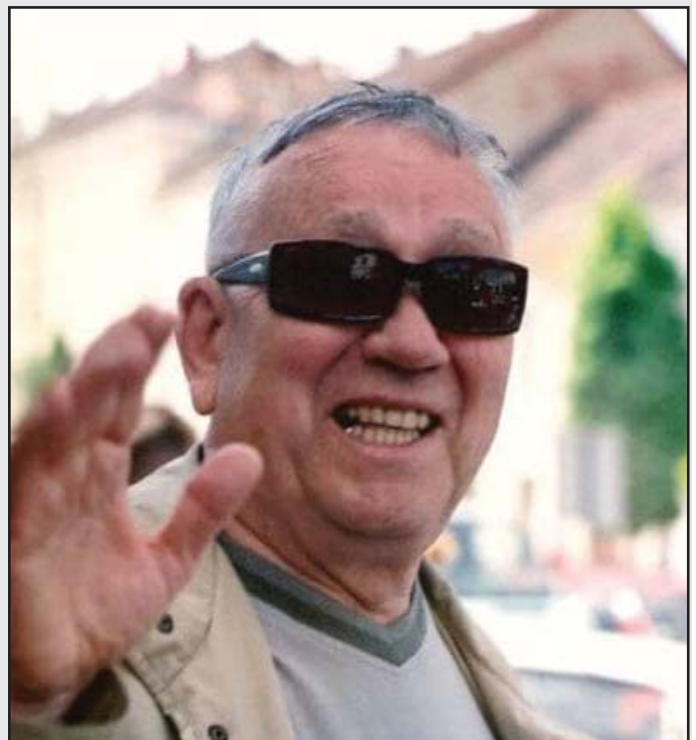
Despărțirea de Ede Terényi

"Timpul nu există" spunea Ede Terényi la împlinirea vârstei de 80 de ani. „Mi-aș putea începe viața din nou în orice clipă! Căci ce înseamnă 80 de ani? Nimic. În orice moment mi s-ar putea adresa întrebarea: ce-aș mai compune în anii care mi-au rămas? Aș mai compune liniștit timp de 80 de ani și n-aș cere nici de la viață, nici de la lume ca în noua mea viață să fiu la fel de tânăr cum am mai fost odată. Dar dacă ar fi să fiu tot așa, aș accepta."

De ieri, 26 noiembrie, 2020, compozitorul și muzicologul Ede Terényi nu se mai află printre noi, ci într-o altă dimensiune, luând totul de la început. A plecat așa cum a trăit, discret și demn, ca un adevărat gentilom și, odată cu el, s-a dus o lume. Viața muzicală clujeană va fi cu siguranță mai săracă fără Ede Terényi, fără spiritul său viu, fără umorul său, fără blândețea sa, fără eleganța sa.

S-a născut la Tg. Mureș acum 85 de ani și s-a format la Cluj-Napoca, oraș de care și-a legat viața și cariera și care, așa cum mărturisea adesea, avea pentru el un magnetism aparte.

Muzica pe care a compus-o aici a fost interpretată în principalele centre muzicale europene, de la București,

Budapesta și Praga, la Darmstadt, Paris, Nürnberg, Bruxelles, Roma sau Helsinki. Limbajul său muzical extrem de eterogen a trecut prin mai multe etape, de la preluarea unor elemente prezente în muzica lui Bartok până la folosirea folclorului autohton autentic, de la serialismul de tip Webern până la reîntoarcerea la tonalismul diverselor epoci ale istoriei muzicii și de la „nebulă constructivă a anilor 1960”, așa cum el însuși afirma, la grafismul muzical și mai apoi la „obsesia pentru frumos”.

Compozitorul Ede Terényi a fost un om de o uriașă cultură, un erudit al combinațiilor sonore, care a aderat la avangarda generației sale pe de-o parte, dar a eludat-o pe de altă parte, formându-și propriul limbaj și impunându-se în peisajul muzical transilvănean și nu numai.

Muzicolog cu cercetări în domeniul limbajului sonor, precum și în domeniul muzicologiei ce vizează aspecte de paramuzicologie, distins cu premii ale U.C.M.R. și cu premiul „George Enescu” al Academiei Române, membru al Academiei Maghiare, profesor la Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima” cu o vastă experiență didactică, compozitor prolific, maestrul Ede Terényi rămâne unul dintre reprezentanții cei mai importanți ai școlii muzicale clujene.

Requiescat in Pace!

Silvia SBÎRCIU

Soprana Constanța Adriana Mesteș

O mare parte din soliștii de operă își încep activitatea scenică-vocală cu o perioadă prestată în ansamblul coral al instituției ce poate fi considerată ca o acomodare cu scena un fel de practică, de integrare în ansamblul artistic multilateral ce îl solicită teatrul liric. De aceea cei care pornesc pe acest drum pot trece poate mai ușor peste a anumită problemă. În același timp ei își pot verifica înclinațiile și aptitudinea pentru cariera ce și-o vor asuma. Unii chiar își rezolvă problemele studiului superior de canto după un astfel de debut în carieră, ce nu poate să fie decât benefic. La Opera timișoreană în generația soliștilor

de la începutul anilor '80, putem chiar constata exemple deosebite în această direcție, mai ales dacă ne gândim și la performanța ce a rezultat din aceasta. Simina Ivan soprană de valoare în cor, cu abordări și în roluri de mai mică anvergură după întregirea valorii cu studii superioare a pornit pe drumul afirmării ajungând până pe pretențioasele scene vieneze, iar baritonul Dan Patacă și-a asigurat ascensiunea pe aceeași scenă completându-și pregătirea superioară în același oraș. Asemănătoare trebuie socotită și formarea sopranei Constanța Adriana Mesteș.

Născută la 7 aprilie 1956 în orașul de pe Bega unde a urmat și Liceul de Muzică „Ion Vidu” iar după absolvirea lui în 1975 s-a încadrat în ansamblul coral al Operei, devotându-se cântului în exclusivitate. Posibilitățile și imboldul lăuntric au condus-o însă spre roluri solistice, ca de altfel pe multe membre ale ansamblului, încadrându-se pe la început deja cu succes în rolul Hannerl din „Casa cu trei fete” de Schubert-Berté. Dorința de perfecționare i-a îndrumat pașii însă spre Conservatorul de Muzică „George Enescu” din Iași, secția canto (1981-1986), care i-a deschis drumul solistic definitiv, activând în cadrul instituției de învățământ superior și încă câțiva ani și în cadrul Operei Române din metropola moldoveană. Desigur meritele acumulate au dus la transferul din 1996 la Opera Națională Română din București, unde va activa o perioadă mai lungă.

Dacă la început rolurile abordate se încadrau preponderent în genul operetei, debutând în roluri ca: Rosalinda din „Liliacul” de J.Strauss, Cristinel din „Vânzătorul de pășări” de K.Zeller, Valencienne sau Hanna Glavary din „Văduva veselă” de Fr.Lehar, Doamna Eisford-Hill din „My Fair Lady” de Fr.Loewe, Martha din „Lăsați-mă să cânt” de G.Dendrino sau Sibil din „Soarele Londrei” de F.Comişel, repertoriul ei de operă a fost preponderent: Blonda din „Răpirea din Serai”, Fiordiligi din „Cosi fan tutte”, Pamina; Prima Doamnă; Copilul II din „Flautul fermecat” toate de W.A.Mozart, Rosina și Berta din „Bărbierul din Sevilla” de G.Rossini, Lucia din „Lucia di Lammermoor”, Norina din „Don Pasquale”, Adina din „Elixirul dragostei” toate de G.Donizetti, Fenena din „Nabucco”, Gilda; Contesa de Ceprano; Pajul; Giovanna din „Rigoletto”, Violetta Valery din „Traviata”, Oscar din „Bal mascat” toate de .Verdi, Margareta; Elena din „Mefistofele” de A.Boito, Ann din Nevestele vesele din Windsor” de O.Nicolai, Piticul din „Hänsel și Gretel” de E.Humperdinck, Margareta; Siebel din „Faust” de Ch.Gounod, Mercedes din Carmen de .Bizet, sau Nedda din „Piața” de R.Leoncavallo. Dar o atenție deosebită a acordat-o și genului de lied prin nenumăratele recitaluri în care literatura universală romantică și cea autohtonă prima și muzicii vocal simfonice de la Pasiunile, Marea missă și o serie de Cantate de J.S.Bach, G.Fr.Händel, A.Vivaldi, W.A.Mozart, J.Haydn până la Sinfonia a 9-a de L.v.Beethoven sau Requiem-urile de J.Brahms, A.Dvorac, G.Faure, și Te Deum-ul lui A.Bruckner, Simfoniile 2,4 și 8 de G.Mahler până la mai apropiatii noștri A.Honegger, B.Britten și desigur C.Orff, susținută și de o parte din succesele obișnuite la unele concursuri de prestigiu ca cele din Leipzig (J.S.Bach), Zwickau (R.Schumann), Sofia (a tinerilor interpreți), Plevna (Katia Popova) sau Roma (Tito Gobbi). Însă de la finele lunii august, luați prin surprindere, a trebuit să-i constatăm despărțirea de cele pământene.

Damian VULPE

Interviu cu Dan Dediu

“România este un exemplu de evoluție pe repede înainte”

Sebastian Crăciun: Cum v-ați apropiat de muzică?

Dan Dediu: Încă de când eram mic am avut obsesia de a deveni compozitor. Mama a observat înclinația mea muzicală și m-a orientat să încep studiul pianului la Brăila, orașul meu natal. M-am mutat de la o școală generală la școala de muzică, apoi în clasa a VIII-a am venit în București, la Liceul “George Enescu”. Am început să studiez serios la pian, sub oblăduirea profesorului Constantin Nițu, așa că am intrat al treilea la liceu, iar la treapta a II-a am reușit să intru primul. M-am hotărât apoi să dau la Conservator la compoziție, iar de atunci drumul meu în muzică a mers de la sine.

S. C.: După atâția ani petrecuți în muzică, ce credeți că înseamnă să fii muzician?

D. D.: Să fii muzician înseamnă să fii un releu al emoțiilor, pe care să le identifici și să le transmiți, indiferent dacă ești interpret, creator sau teoretician. Trebuie să găsești în tine vocația de a descifra acest limbaj fascinant al emoțiilor, să născoci reguli ale înșiruirii acestora și să le poți dezvolta mai departe într-un mod personal, astfel încât să le poți oferi minții altora în dar. A fi muzician înseamnă a gândi cu sunete, cu acest material extrem de volatil, dar care se acumulează în adâncul sufletului nostru, în memorie, în minte, ca într-o clepsidră. Sunetul e un material efemer, dar, în mod paradoxal, e foarte durabil. Când se termină o melodie, rămâne atmosfera, rămâne ceva care ne schimbă în interior. Ce face un muzician, așa întreba? El schimbă în bine un ambient sufletească inițial.

Seamănă cu o tămăduire. Astfel, muzica intră în acel domeniu al manifestărilor teletropice. Adică prin muzică ai posibilitatea de a schimba de la distanță sentimentele unui om. Noi, muzicienii, amplificăm semnalul inițial, fie pe cel propriu - în cazul compozitorilor -, fie pe cel creat de altcineva - în cazul interpreților -, apoi îl transmitem mai departe, după puțină fiecăruia.

S. C.: Cât de apăsător, chiar strivit te simți la începutul carierei de compozitor, când știi ce înaintași ai avut în această meserie?

D. D.: Nu trebuie să te gândești la asta. E loc sub soare pentru toată lumea, iar ceea ce am eu de spus nu o pot spune decât eu. Toți ne batem cu toți, cu cei de dinainte de noi, cu cei de după noi, dar fiecare dintre noi suntem persoane, deci suflete unice. Cred în persoana care are de spus ceva și o face. Sigur că înveți de la predecesori, înveți de la contemporanii tăi, înveți nu numai de la muzicieni, înveți de la scriitori, de la artiști plastici, de la filosofi, de la oameni de știință, înveți de la omul simplu, dar ceea ce ai tu de spus, numai tu o poți spune.

S. C.: A fi compozitor este o meserie sau o vocație?

D. D.: Și o meserie și o vocație. Fără vocație nu poți să ajungi la meserie și fără meserie nu poți să îți transmiți vocația. Meseria ca artă misterioasă nu se poate învăța, o

descoperi. Te descoperi permanent, dar ca să te descoperi ai nevoie de niște unelte, iar aceste unelte vin din meseria de compozitor. Trebuie să știi cum să o faci, cum să pui în lumină esența, cum să dezvolți cele câteva semințe de talent pe care ți le-a dat Dumnezeu. Vocația și meseria merg mână în mână.

S. C.: Ce modele ați avut și cât este de important este să avem modele?

D. D.: Profesorii mei mi-au fost modele. Am avut și modele abstracte la care m-am raportat și de la care am învățat. Pentru fiecare gest muzical îmi dau seama că am avut o multitudine de modele. Profesorul meu de compoziție Ștefan Niculescu mi-a fost un model pe care l-am venerat. Modele au fost și cei din generația lui, cu care nu am studiat, dar mi-au influențat modul de gândire: Aurel Stroe, Anatol Vieru, Tiberiu Olah, Myriam Marbé, Pascal Bentoiu, Dumitru Capoianu și mulți alții la care m-am raportat și cu care, la un moment dat, chiar m-am împrietenit și am descoperit niște suflete formidabile.

Dan Dediu (1994)

S. C.: Ce îi trebuie unui compozitor pentru a rămâne în conștiința publicului?

D. D.: Noroc. Compozitorul trebuie să scrie note cât de bine poate. Posteritatea sa nu îi mai este accesibilă. Nu am o rețetă. Nu aș ști ce să recomand. Eu le pot spune celor care mă întreabă că au trei variante: poți compune ceea ce se cere, poți scrie ceea ce îți place, poți compune ca să trăiești.

S. C.: Varianta cu ce se cere... e foarte schimbătoare.

D. D.: Exact. Și nu știi niciodată ce se cere în fiecare an și la ce nivel.

S. C.: Maleabilitatea poate fi o calitate a unui compozitor?

D. D.: Nu. Aș spune că, mai degrabă, încăpățânarea. Încăpățânarea de a crede în autenticitate și în faptul că ceea ce ai de spus poți să o faci doar într-un anumit fel. Am văzut mulți compozitori care se dau în vânt după diferite tendințe și pot face cam orice. La un moment dat această ușurință de a face cam orice devine depersonalizantă. Pe măsură ce trece timpul îmi dau seama că experiențele cele mai profunde pe care le aduce o muzică sunt cele care reușesc să capteze misterul existenței. Taina unei muzici îi dă profunzimea, care trece dincolo prezent. Am răspuns mai sus că îi trebuie noroc unui compozitor. De ce? Pentru că depinde și încotro se îndreaptă lumea. Va mai fi muzica

aceeași în secolul al XX-lea? Nu știu. Se schimbă premisele artei, apar arte noi. Nu știm ce se va mai inventa și încotro va merge lumea. De exemplu, cinematografia s-a inventat în secolul al XX-lea datorită tehnologiei. Așa că, dacă noi ne-am adus contribuția cum trebuie în arta noastră, probabil că vom avea loc în sufletul cuiva.

S. C.: *Muzica este o constantă în istoria umanității.*

D. D.: Da, dar este posibil ca ea să evolueze într-o formă de hibridizare cu alte arte. Nu putem ști ce artă se va naște în viitor și în ce fel se vor îngloba celelalte forme de artă. Nu știu câtă lume la ora actuală mai gustă numai forme de artă pură. Este posibil ca formele de artă cunoscute să se reîncarce cu o energie formidabilă și în mixtură cu alte arte.

Dan Dediu, Magnus Lindberg, George Balint (2017)

S. C.: *Cum vi se pare evoluția creației muzicale în România?*

D. D.: România este un exemplu de evoluție pe repede înainte. Noi în secolul al XIX-lea aveam o tradiție foarte precară. Veneam din meterhaneaua turcească. Abia odată cu instaurarea monarhiei au venit mulți muzicieni din Occident, care au pus bazele unui învățământ muzical național. De atunci putem vorbi de o încercare de recuperare a tradiției occidentale. Și totuși... cu un fenomen ca George Enescu, care activează între secole și profesionalizează formidabil întreaga muzică, cu cei care au venit după el, care au pus bazele Societății Compozitorilor în 1920 – Constantin Brăiloiu, Alfred Alessandrescu, Mihail Jora (care a fost și primul director muzical al Radio-ului) – am reușit rapid să ardem etape și să asimilăm o cultură muzicală înaltă de mare consistență. Apoi a venit o generație postbelică, generația șaizecistă, de vreo zece nume grandioase, și cu operă și personalități formidabile. Cred că România a avut această evoluție pe repede înainte și are premisele să o țină tot așa. Avem talente și acum avem și bază materială. Nu ne rămâne decât să perseverăm cu încredere!

“Democratizarea învățământului românesc”

S. C.: *Dan Dediu, sunteți și profesor, ați fost rector al Universității Naționale de Muzică București, care credeți că sunt plusurile, care sunt minusurile sistemului de învățământ muzical în România?*

D. D.: Avem o resursă umană foarte bine pregătită și avem talente. Există fluctuații: unii pleacă în străinătate, unele instrumente sunt mai bine reprezentate prin candidați într-un an, altele mai bine reprezentate în alți ani. Acum vreo zece ani eram în criză de flautiști, acum avem foarte mulți flautiști, dar suntem în criză de contrabasiști și corniști.

S. C.: *Contează și mentorii.*

D. D.: Contează foarte mult mentorii. Trebuie cumva schimbată și mentalitatea profesorilor. Acum orice copil poate accesa internetul și poate vedea cum se cântă la cel mai înalt nivel și cum se predă la cel mai înalt nivel. Au început să apară tot felul de lecții în regim digital și lumea compară. Nu mai poți să te raportezi la ceea ce făceai tu acum zece ani. Dinamica predării s-a schimbat, la fel și dinamica învățării.

S. C.: *Dinamica profesorilor s-a schimbat?*

D. D.: A unor profesori, da! A celor care au înțeles că trebuie să se schimbe. Oricum, mediul ne schimbă vrând-nevrând, iar cu această schimbare de paradigmă în pandemie lucrurile se vor duce și mai în profunzime.

S. C.: *Cât de benefică a fost pentru învățământul muzical adoptarea Sistemului Bologna? Unii profesori acuză faptul că a scăzut foarte mult numărul de ore în care poți lucra individual cu studentul.*

D. D.: Să nu confundăm lucrurile. Eu cred că structura de la Bologna a jucat un rol foarte important în dinamizarea învățământului. Sistemul Bologna nici nu taie ore, nici nu pune ore. El este o structură organizatorică. Sistemul merge pe o piramidă de selectare a valorilor de la licență, cu ciclul doi - masteratul - și cu ciclul trei - doctoratul -. Fiecare stat aplică, mai bine sau mai puțin bine, această filosofie pe vechiul sistem pe care îl avea, în funcție de câți bani are la dispoziție. Noi, pentru învățământul artistic, avem un anumit coeficient per student. Ne-am luptat pentru el. Dar tot nu este suficient pentru a face un număr foarte mare de ore cu profesorul. Orele individuale costă foarte mult față de orele colective.

S. C.: *Acest coeficient pe cap de student nu poate duce și la o scădere a nivelului general de învățământ muzical? Nu trebuie să acceptați și studenți mai puțin valoroși pentru a nu avea finanțarea redusă?*

D. D.: Este o democratizare a învățământului. Au șansa să beneficieze de instrucție muzicală oameni care nu ar fi avut altfel posibilitatea să o facă. Până la urmă, selecția valorilor se face pe această tripartiție sistemică, iar, în cazul nostru, la doctorat ajung cei mai buni. Este un sistem care funcționează. Toată filosofia Bologna pune accentul pe învățare, nu pe predare. Asta înseamnă că studentul trebuie să aibe timp pentru studiul individual. Cu profesorul avem mai multe abordări. Avem abordarea de tip *antrenor* și abordarea de tip *mentor*. La nivelul de licență, acolo unde se acumulează multe cunoștințe, putem avea abordarea antrenor, apoi la master și la doctorat trebuie să realizăm un mentorat prin care să le sesizăm studenților care sunt punctele de forță ale temei abordate și să punem accentul pe dezvoltarea lor. Sistemul Bologna este un sistem care are

o filosofie sănătoasă la bază. Numai că ea trebuie înțeleasă și aplicată, adaptând-o la condițiile educației naționale.

S. C.: *Acel coeficient pe student, care înseamnă de fapt finanțarea sistemului de învățământ superior, nu înseamnă și un*

înregistrări valoroase, să sprijinim o pleiadă de critici sau comunicatori care să analizeze cu obiectivitate creațiile muzicale, care să creeze concepte, să știe care este piața ideilor, să nu facă același tip de marketing cultural pentru Germania, America, Anglia sau Franța. Sunt piețe ale ideilor foarte diferite. Trebuie să știi să țințești o promovare pe o anumită piață a ideilor.

S. C.: *Iar după ce reușești asta, ceea ce noi nici nu am început, te lovești de problema lipsei partiturilor.*

D. D.: Noi nu am fost în stare să publicăm opera „Oedipe” de Enescu. Simfonia a IV-a și a V-a de Enescu/Bentoiu - ne ocupăm noi acum la Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România și la Universitatea Națională de Muzică să le scriem la calculator și să le publicăm, măcar documentar. Festivalul Enescu face lucruri extraordinare. I-a convins pe Jurovski și Gatti să dirijeze aceste simfonii, numai că ei nu dirijează după manuscris. O partitură normală ar trebui să existe, dar ceea ce este normal pentru alții, nu este normal pentru noi.

S. C.: *Ce alte pasiuni are Dan Dediu?*

D. D.: Îmi place să citesc, dar pe asta o consider ca pe o datorie. Îmi place să șofez indiferent de trafic, îmi place să mă plimb cu bicicleta, dar nu prea am timp. Am foarte multe proiecte. Am și un jurnal componistic la care scriu. Lucrez în paralel la vreo trei-patru compoziții: un concert pentru chitară, unul pentru flaut... m-am lansat în concerte. Am fost într-un fel de depresie la începutul acestei pandemii. Deși aveam timp, nu puteam să mă concentrez, să scriu absolut nimic. Mă uitam numai la știri. Acum am renunțat. Evit știrile cât se poate și încerc să mă concentrez pe lucruri pozitive. Dar nu prea am voință. Tot mă

pic de cinism la adresa tinerei generații? Acum apar foarte mulți studenți, dar după trei ani de facultate apar și foarte mulți șomeri din rândul acestora.

D. D.: Eu nu văd lucrurile așa. Eu văd totul ca pe o posibilitate pe care statul o deschide pentru ca tinerii să-și dezvolte vocația proprie. Faptul că acum sunt mai multe locuri la admitere oferă posibilitatea mai multor tineri să se compare între ei, să aibe acces la un mediu profesionist. Valoarea nu se impune de la sine. O valoare se construiește atât prin voința proprie, cât și prin context. Dacă un anumit context impune anumite valori mentale și sociale, valoarea estetică sau umană ar putea deveni ceva valoros. Dacă un context este lipsit de interes pentru valoare, atunci valoarea estetică sau umană respectivă se poate pierde, chiar dacă în sine ar putea însemna ceva. Eu cred că există premise ca valorile să fie recunoscute. Dar nu în mod neapărat și nici în mod necesar. Valorile se pot și pierde pe drum.

S. C.: *Cât de bine credeți că este promovată muzica românească în lume?*

D. D.: Nu este deloc promovată. În România există anumite grupuri care sunt interesate de muzică, dar marele public mai are mult până la a avea o conștiință vie despre muzica românească. În general, românul, cum spune Alecsandri, s-a născut poet, nu muzician. Suntem o cultură în care literatul, filosoful, poetul joacă un rol mult mai important decât îl joacă muzicianul, spre deosebire de cultura germană, în care figura muzicianului este mult mai prezentă în conștiința publică. Noi semănăm în această privință mai mult cu francezii. O promovare inteligentă cred că este prima urgență pe lista lucrurilor pe care le avem de făcut. Avem excelențe aproape în fiecare gen muzical, dar ele nu sunt băgate în seamă. Este nevoie de o promovare avizată. Ar trebui să promovăm

D. Dediu la 12 ani - Concursul „Lira de Aur”, Suceava 1979, președintele juriului Dumitru D. Botez

Cu Valentina Sandu-Dediu la Gera, Germania (2019)

”pescuiesc” câteva talk-show-uri... Era să uit: îmi place să tai zarzavatul pentru ciorbă cât mai mic posibil. Mă iau la întrecere cu mixerul. Mi se pare că e o provocare demnă de timpul pe care-l trăim.

Interviu de **Sebastian CRĂCIUN**

Concert simfonic

Sub bagheta dirijorului italian **Gian Luigi Zampieri**, **Orchestra Simfonică a Filarmonicii George Enescu** a susținut în data de 5 noiembrie 2020 un concert de înaltă ținută artistică. Desfășurat fără public, evenimentul transmis online, l-a avut ca solist pe apreciatul pianist **Andrei Licareț**.

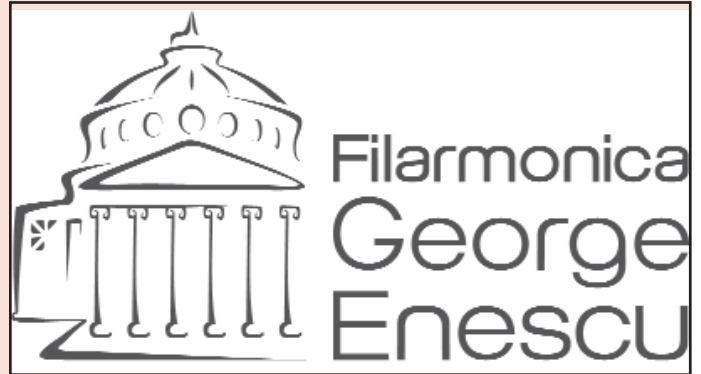
În deschiderea programului, au fost prezentate originalele *Dansuri din Bihor* scrise de compozitorul **Constantin Silvestri**. Interpreții au oferit o versiune cuceritoare a lucrării - plină de insolit, de culoare și fantezie -, care a evidențiat trăsăturile stilistice ale muzicii autorului, ce îmbină armonios spiritului improvizatoric cu știința componistică elevată. Lucrarea de mare frumusețe și rafinament a oferit artiștilor posibilitatea de a evoca particularități legate de conținut și de formă, de a contura imagini muzicale pline de farmec și vitalitate, de a valorifica plenar frumusețea limbajul melodic și armonic. La fiecare dans în parte, am apreciat claritatea și firescul cu care au fost conturate temele (de structură melodică diferită, diatonică ori cromatică, caracterizate uneori prin salturi intervalice neașteptate), expresivitatea cu care a fost reliefat fiecare detaliu, continuitatea cu care a fost condus discursul muzical, precum și efectele dinamice și timbrale rezultate din colaborarea diferitelor partide orchestrale, ori din

Gian Luigi Zampieri

intervențiile solistice ale unor instrumente. Compozitorul inventează linii melodice în spiritul cântecelor din Bihor, utilizând cu fantezie ingenioase suprapuneri bitonale, ce conferă muzicii un efect armonic particular. Bine cunoscut publicului românesc pentru performanțele sale artistice, dirijorul **Gian Luigi Zampieri** s-a ridicat la nivelul superior pe care îl presupune interpretarea muzicii lui **Silvestri**, oferind o versiune convingătoare a lucrării, remarcabilă prin propeșime, vervă și culoare. Maestrul italian a dirijat întregul program al concertului din memorie, lucru apreciabil, foarte rar întâlnit. Interpretarea entuziasmantă a dansurilor lui **Silvestri** a impresionat prin frumusețea, prin sinceritatea exprimării, prin simplitatea ei cuceritoare și prin bogăția semnificațiilor.

În continuare, în compania orchestrei FGE a evoluat pianistul **Andrei Licareț** care a interpretat cu aplomb, cu strălucire și fantezie *Concertul nr. 1 pentru pian și orchestră în Do major, opus 15* de **Ludwig van Beethoven**. La aniversarea celor 250 de ani de la nașterea celebrului compozitor german, creația concertantă a beneficiat de o prestație de excepție, în care solistul, dirijorul și orchestra au colaborat în mod exemplar, etalând frumusețea muzicii și calitățile proprii, conferind evenimentului caracter festiv.

Remarcabilă prin originalitatea și bogăția expresivă a discursului muzical, prin complexitatea artei pianistice, prin varietatea tablourilor pe care le evocă, lucrarea se bucură și astăzi de mare succes pe toate scenele lumii. Elaborat în perioada anilor 1796-1797, *Concertul nr. 1 în Do major, opus 15* a fost prezentat în primă audiție în 1798, la Praga, avându-l ca solist pe **Beethoven**. Admirabil alcătuită, clară, expresivă, vie, cu culminații și momente pline de poezie, creația beethoveniană le prilejuiește interpreților ocazia de a-și manifesta plenar măiestria și creativitatea, de a oferi publicului o variantă fascinantă, impetuoasă și sensibilă în același timp. Pianistul **Andrei Licareț** se dovedește a fi un succesor valoros al tradiției interpretative beethoveniene. Afirm aceasta, cunoscând filiera discipolilor lui **Beethoven**, începând cu **Carl Czerny**, continuând cu **Carl Reinecke** și **Robert Teichmüller** și cu studențele acestuia de la Leipzig **Muza Germani Ciomac** și **Florica Musicescu** - la rândul lor renumite profesoare la Conservatorul bucureștean, care l-au îndrumat pe pianistul **Nicolae Licareț**. Preluând creator coordonatele artei pianistice a înaintașilor, **Andrei Licareț** știe să dozeze cu multă subtilitate tușul, să sublinieze expresiv culminațiile și să încheie firesc frazele, să realizeze cu rafinament diferențe dinamice și agogice, să evoce

Andrei Licareț

evenimentele discursului muzical, să păstreze echilibrul tempo-ului. Cele trei mișcări ale concertului: *Allegro con brio*, *Largo* și *Rondo. Allegro scherzando*, dezvăluie o varietate impresionantă de imagini muzicale și de semnificații ce sugerează, elanul sentimental, optimismul, melancolia și grația sublimă, exuberanța, verva, sau bucuria explozivă. Aflat într-o colaborare excelentă cu dirijorul și orchestra, solistul a impresionat prin muzicalitatea cântului pianistic, prin realizarea calitativă a detaliilor, prin asigurarea continuității discursului instrumental, prin realizarea contrastelor de nuanțe. Am admirat maniera convingătoare cu care a fost realizată prima mișcare, *Allegro con brio*, în care, susținut cu profesionalism de dirijor și orchestră, solistul a

dezvăluit o frescă inedită de imagini muzicale și stări sufletești, care i-au pus în valoare arta instrumentală complexă. Mișcarea a doua, *Largo* a evidențiat în egală măsură bogăția imaginației compozitorului, cât și capacitatea solistului de a exprima un caleidoscop cuceritor de tablouri muzicale și trăiri intense. Am admirat cantabilitatea vibrantă și atmosfera inefabilă, în care muzica, poezia și pictura s-au îmbinat și s-au completat reciproc. Finalul, *Rondo. Allegro scherzando*, a fost un nou prilej de a evidenția colaborarea fructuoasă dintre toți muzicienii implicați în actul interpretativ. Muzica plină de elan și exuberanță i-a încântat și entuziasmat în egală măsură pe artiștii de pe scenă și pe auditorii de pe internet. Am remarcat pregnanța și optimismul cu care au fost redat refrenul și cupletele, dialogul firesc dintre solist și orchestră, dar și efortul dirijorului de a asigura complexitatea sonoră a discursului simfonic, prin intermediul ansamblului redus numeric la jumătate (din cauza situației concrete cauzate de distanțarea fizică).

În încheierea programului am ascultat *Simfonia nr. 4, în La major, op. 90, „Italiana”* de **Felix Mendelssohn**, lucrare apreciată pentru optimismul, forța expresivă și bogăția sentimentelor transmise. De la primele măsuri, am remarcat eforturile membrilor orchestrei de a suplini sonoritatea colegilor absenți din cadrul ansamblului, printr-o prestație participativă energică, de anvergură. Fiecare instrumentist s-a implicat la maximum din dorința de a reda caracterul avântat și spectaculos al muzicii, de a evoca convingător incandescența sentimentelor pe care muzica le transmite. Cu mișcări precise, elegante și eficiente, dirijorul **Gian Luigi Zampieri** a reușit să imprime interpretării forță și prospețime, să confere mișcărilor rapide ale simfoniei (I și a IV-a) impetuoșitate și strălucire, să redea caracterul senin și generozitatea sentimentelor din mișcărilor lente (a II-a și a III-a). Pe parcursul desfășurării întregii simfonii, dirijorul a reușit să reliefeze logica, claritatea și fluența discursului muzical, să asigure cantabilitatea și transparența limbajului orchestral, să gradeze cu subtilitate dinamica și agogica. Am impresionat modalitatea convingătoare cu care a fost realizată prima mișcare *Allegro vivace* (elaborată în formă de sonată), ce înmănușează original sentimente pozitive cu imagini muzicale pline de strălucire și de bravură. A urmat mișcarea a doua, *Andante con moto* (în formă de lied), un *intermezzo* interiorizat care îmbină cu fantezie idiomul narativ cu idiomul liric. Mișcarea a treia, *Con moto moderato*, sugestivă pentru evocarea peisajelor și sentimentelor naturii italiene (cu unele trăsături descriptive, precum semnalele cornilor), elaborată în formă tripartită, a impresionat prin varietatea tablourilor muzicale și a stărilor sufletești optimiste pe care le-a transmis. Finalul simfoniei, *Saltarello. Presto*, i-a entuziasmat în egală măsură pe dirijor și pe membrii orchestrei care au făcut dovada măiestriei interpretative, bravurii și virtuozității instrumentale. Desfășurat într-un tempo extrem de rapid și antrenant, finalul simfoniei a redat cu dezinvoltură și strălucire trăsăturile unui dans specific din sudul Italiei, *saltarello* (combinat ingenios de compozitor cu ritmul de *tarantella*), ce sugerează verva, entuziasmul și expansivitatea caracteristice serbărilor populare.

Întreagul concert s-a desfășurat sub semnul excelenței și al devotamentului față nobila misiune asumată, demonstrând în același timp dorința fermă a muzicienilor de a depăși dificultățile momentului (lipsa publicului din sală, obligativitatea purtării măștii de către dirijor, solist și majoritatea instrumentiștilor, care împiedica respirația normală în timpul cântatului). După părerea mea, artiștii au dat dovadă nu doar de generozitate, ci și de eroism, reușind să realizeze o performanță interpretativă meritorie. Prin

intermediul unor evenimente muzicale de înalt nivel, precum cel desfășurat pe scena Ateneului, publicul are privilegiul să contemple emoția elevată și originala elaborare artistică a creațiilor valoroase din repertoriul românesc și universal.

Carmen MANEA

Eveniment aniversar

În cadrul stagiunii online a Filarmonicii *George Enescu*, pe 26 noiembrie 2020 a fost transmis un eveniment artistic de excepție (înregistrarea concertului desfășurat în 13 aprilie 2018), dedicat aniversării celor 70 de ani de existență ai Corului instituției. La pupitrul **Orchestrai simfonice** și al Corului Filarmonicii *George Enescu* s-a aflat dirijorul și pianistul **Christian Zacharias**, muzician elogiat pe toate meridianele globului, care din primăvara anului 2020 ocupă postul de Director de onoare al instituției bucureștene. Amintim că în urmă cu 70 de ani, pe 1 Decembrie, renumitul dirijor și compozitor **Constantin Silvestri** - directorul din acea perioadă al Filarmonicii -, a înființat prestigiosul ansamblu coral, devenit ulterior unul dintre cele mai apreciate din Europa. La conducerea ansamblului s-au aflat de-a lungul timpului dirijori valoroși precum: **Ștefan Mureșianu, D.D. Botez, Vasile Pantea**. Din anul 1990 ansamblul a cunoscut numeroase succese și recunoaștere internațională. A avut privilegiul să colaboreze în 1995 cu marele compozitor polonez **Krzysztof Penderecki**, iar în 1998 să realizeze împreună cu **Orchestra Nationale de France** și dirijorul **Lawrence Foster** o variantă de concert a operei

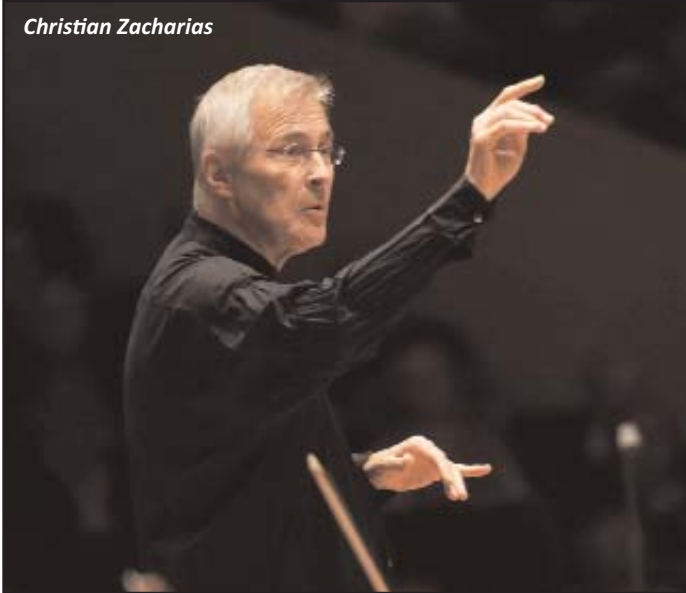
Constantin Silvestri

Oedipe de **George Enescu**, în cadrul Festivalului Internațional omonim. Din 1997, **Corul Filarmonicii** este condus de dirijorul și pianistul **Iosif Ion Prunner**, muzician polivalent, remarcabil urmaș al familiei **Silvestri**. Sub bagheta maestrului **Prunner**, Corul a oferit interpretări excepționale în cadrul **Festivalului Internațional George Enescu** și a altor manifestări artistice prestigioase. Așa cum era de așteptat, programul concertului transmis online în 26 noiembrie 2020 a fost alcătuit din capodopere ale genului vocal-sinfonic, concertant și simfonic scrise de mari compozitori ai muzicii universale: **Johannes Brahms, Robert Schumann și Felix Mendelssohn**.

În deschiderea programului au fost prezentate două cantate elaborate de **Johannes Brahms: Nănie, opus 82** și *Cântecul destinului, opus 54*. Sub cupola Ateneului, cele două lucrări au fost interpretate la cel mai înalt nivel artistic. *Cantata Nănie, opus 82* a fost scrisă în 1880, la puțin timp după moartea pictorului Anselm Feuerbach, prieten bun al

lui Brahms. Lucrarea poartă numele poemului *Nänie* al lui **Friedrich Schiller**, care face referire la lamentațiile funebre (un fel de bocete) care circulau în Roma antică. Elaborată în formă tripartită, cantata lui Brahms este dedicată corului mixt și orchestrei (cu harpă *ad libitum*) și este structurată în trei secțiuni. De la introducerea secțiunii *Andante* (Re major, 6/4), am admirat prestația orchestrală (a suflătorilor de lemn) care a pregătit intrarea temei principale, intonată de soprane și reluată imitativ de celelalte voci. Această temă sintetizează prima idee a poemului: "și frumosul este pieritor". Emoționantă s-a dovedit a fi și cea de-a doua idee muzicală expusă la bas, pe un text ce amintește mitul lui Orfeu.

Christian Zacharias

Caracterul funebru, profunzimea și noblețea muzicii au fost evidențiate cu măiestrie și profesionalism de muzicienii de pe scena Ateneului.

Programul a mai cuprins o lucrare cu tematică asemănătoare din creația lui **Brahms**: *Cântecul destinului* **opus 54** pentru cor mixt și orchestră (1869), care poate fi considerat o continuare a *Requiemului German*. Inspirată de poemul cu același titlu, scris de **Friedrich Hölderlin** (*Schicksalslied*), muzica lui **Brahms** imaginează o paralelă între cer și pământ. Cele trei părți ale cantatei, nu ilustrează exact tematica celor trei strofe ale poemului. Compozitorul concentrează descrierea fericirilor cerești din primele două strofe ale poemului, în prima parte a cantatei sale *Adagio* (în Mi bemol major); prin antiteză, prezintă frământările omenești în partea a doua *Allegro* (în do minor) a cantatei. Lucrarea se încheie cu un original epilog orchestral, partea a treia *Adagio* (în Do major). Îndepărtându-se de pesimismul poemului lui **Hölderlin**, compozitorul încheie lucrarea într-o atmosferă luminoasă, consolatoare, dătătoare de speranțe. Pe scena Ateneului, muzica lui Brahms a sunat emoționant și impunător. Am fost profund impresionată de nivelul artistic superior al interpretării corale, care a contribuit hotărâtor la realizarea excepțională a celor două cantate. Am admirat bogăția semantică, varietatea expresivă, rafinamentul dinamic și subtilitățile agogice care au conferit valoare de unicat prestației artistice realizate de toți muzicienii prezenți: dirijorul, corul și orchestra. Sub bagheta inspirată a maestrului **Christian Zacharias**, artiștii au transmis întreaga bogăție a conținutului ce îngemănează original idiomurile: liric, epic, dramatic și reflexiv, au realizat meditații în tonalități luminoase ori grave asupra personajelor și evenimentelor evocate de compozitor.

În continuare, publicul a avut privilegiul să-l asculte pe inegalabilul pianist **Christian Zacharias** în dublă ipostază de solist și dirijor al unei creații concertante mai puțin cântate

în zilele noastre: *Introducere și Allegro appassionato pentru pian și orchestră, op. 92, în Sol major* de **Robert Schumann**, compusă în anul 1849. Structurată în două mișcări – o introducere lentă și un *Allegro de sonată* –, lucrarea se remarcă prin tematica unitară, prin originalitatea și complexitatea partiturii solistice, precum și prin abordarea armonioasă a dialogului dintre solist și orchestră. De la primele măsuri ale introducerii, publicul a fost fascinat de modul în care s-au integrat pasajele improvizatorice ale instrumentului solist (o combinație inedită de arpegii și arabescuri multicolore) în discursul orchestral, evocând cu mult rafinament metamorfoza de la interiorizare la tensiune dramatică. Am remarcat și cu această ocazie tușul sensibil, de mare finețe al maestrului **Zacharias**, capacitatea de a evoca imagini muzicale contrastante, în nuanțe și timbre diferite. Am perceput îmbinarea cu inegalabilă subtilitate a poeziei, cu muzica și pictura. Discursul muzical s-a dinamizat treptat, iar tema din introducere a acumulat o tensiune impresionantă. Cea de-a doua mișcare, *Allegro*, a dezvăluit arta pianistică de excepție a interpretului-dirijor, remarcabilă prin complexitate, dezinvoltură și fantezie cuceritoare. Am remarcat de asemenea echilibrul realizat între solist și orchestră (parteneri cărora compozitorul le conferă rol egal în cadrul discursului muzical), precum și coordonarea impecabilă a dialogului acestora. Tema principală din introducere a cunoscut noi versiuni în cea de-a doua mișcare, unde a întruchipat ipostaze diverse, pline de elan, de dinamism și culoare. În dubla ipostază de pianist și dirijor, maestrul **Christian Zacharias** și-a demonstrat nivelul înalt al artei interpretative și viziunea estetică elevată.

În încheierea programului a fost prezentată **Simfonia nr. 3, în la minor, op. 56, Scoțiana** de **Felix Mendelssohn**, lucrare care a încununat un eveniment muzical de excepție. La pupitrul **Filarmonicii** bucureștene, cu o gestică sugestivă și elegantă, dirijorul **Christian Zacharias** a oferit o versiune de excepție a simfoniei, ce a îmbinat armonios bogăția expresivă cu profunzimea semantică. Îndepărtându-se de aspectul descriptiv pe care îl sugerează titlul lucrării, compozitorul și-a concentrat atenția asupra evocării unor aspecte legate de istoria și tradițiile legendare ale Scoției. Originalitatea procedeeleor componistice și profunzimea gândirii autorului, conferă impunătoarei simfonii un loc aparte în cadrul romantismului muzical. În consens cu viziunea sa asupra principiului ciclic, compozitorul a elaborat toate mișcările simfoniei sub formă de *allegro de sonată*. Versiunea realizată de orchestra FGE a impresionat prin reliefa expresivă a temei de baladă plasată în introducerea lentă din debutul primei mișcări *Allegro un poco agitato*, precum și prin confruntările temelor impetuoase care au urmat. Publicul a fost cucerit de rafinamentul și strălucirea cu care a fost evocată atmosfera pastorală a mișcării a doua, *Vivace non troppo*, precum și de lirismul interiorizat și noblețea expresivă pe care le-a transmis mișcarea a treia, *Adagio*. Mișcările a doua și a treia reprezintă un model de abordare unitară a simfonismului în creația compozitorului. Ultima mișcare, *Allegro vivacissimo* a fost o probă de rezistență și măiestrie atât pentru dirijor cât și pentru orchestră. Lucrarea s-a încheiat triumfal, în tonalitatea omonimă majoră (La major). Întreaga simfonie s-a desfășurat sub semnul excelenței interpretative, al autenticității și al viziunii estetice elevate. Evenimentul de pe scena Ateneului Român a fost o întruchipare elocventă a celor trei condiții ale frumosului menționate de Tommaso D'Aquino: integritatea, armonia și lumina. Desfășurat într-o perioadă marcată de tristețe și suferință, concertul a adus satisfacție și lumină în sufletele spectatorilor, a transmis un mesaj de generozitate, de încurajare și speranță.

Carmen MANEA

Orchestra de Cameră Radio

După o "lungă vară fierbinte" (*The Long, Hot Summer*, după Faulkner) ca să parafrazăm titlul unui celebru film american realizat în 1958, urmat și de un serial pentru televiziune în 1985), în care lumea spectacolului, cultura în general, au făcut

Cristian Mandeal

foto: Romi Drăghici

eforturi imense pentru a se adapta provocărilor aduse de acest an XX-XX, în care artiștii interpreți au căutat prin toate mijloacele să rămână în contact cu fideli spectatori ai concertelor de la Sala Radio și de la Ateneu organizând apariții în spații deschise, iată că o dată cu venirea toamnei, după exemplul dat de alte țări s-a încercat revenirea "acasă", în primitoarele lăcașuri mai sus amintite. Cu toate că se spune cum că *speranța moare ultima*, după câteva încercări timide de a prezenta concertele filmate în săli fără spectatori, restricțiile, pe alte meleaguri mult îndulcite, au respins și această idee. Totuși, Orchestra de Cameră Radio a avut o ultimă șansă producând un remarcabil concert care a avut loc la începutul lui noiembrie avându-i ca protagoniști pe dirijorul Cristian Mandeal și pe violonistul Alexandru Tomescu. Programul, cum nu se poate mai potrivit, mai dătător de speranță a cuprins *Concertul pentru vioară și orchestră Sol major KV 216* de W.A. Mozart și *Simfonia I-a în Do major op.21* de L.v. Beethoven, amândouă opusurile fiind scrise în tonalități majore, luminoase. Beethoven, Titanul de la Bonn face parte dintre personalitățile aniversate în acest an, iar viața sa poate fi pusă în relație cu un anumit segment al omenirii care are de înfruntat problemele vremurilor actuale printre care se numără îngrijorătoarea campanie dusă împotriva patrimoniului valorilor cultural-europene, care se văd cuprinse ca într-un clește mediatic de sorginte politico-religios! Revenind, dintre cele 7 concerte pentru vioară scrise de Mozart - și cumva, personal susțin acesta cifră deoarece în pofida faptului că cercetările muzicologice pun sub un mare semn de întrebare paternitatea ultimelor două, George Enescu, în calitate de compozitor și interpret le-a inclus în repertoriul său (K.268/365a din 1780 și pe cel K.271a din 1777 pentru ultimul, nr.7 scriind și o extraordinară Cadenza)

- Alexandru Tomescu s-a orientat spre unul dintre cele mai ofertante ale ciclului, nr.3. Spre deosebire de celelalte 4, scrise în același an (1775) acesta are presărate de-a lungul paginilor multe elemente de un lirism copleșitor. Scriitura mozaică, în special a primei mișcări reprezintă mijlocul prin care Mozart rezolvă problema contrastelor într-un chip magistral, insule de formulări încărcate de o profundă expresivitate și de nobil sentiment alternând cu cele care au o tentă de cvasi virtuozitate. Tuturor acestor exigențe violonistul Alexandru Tomescu, ajuns deja la o deplină maturitate artistică, le-a realizat valorificându-și calitățile excepționale, adaptându-le cerințelor textului. Violonistica sa este una de elită, cu un sunet superb, și asta nu numai pentru că mănuieste un Stradivari de mare valoare ci pentru că aici s-au întâlnit artistul cu instrumentul potrivit, întărind încă o dată ideea că sonoritatea viorii este de fapt sonoritatea violonistului, adică felul în care cele două entități "colaborează", se împrietenesc pentru a servi arta. În general s-au desprins trăsăturile unei interpretări mai aproape de tradiție în ce privește alegerea tempo-urilor, iar pentru cadența primei părți a fost aleasă cea scrisă de David Oistrach, de dimensiuni ceva mai mari, cu mai multe elemente de virtuozitate, fără ca totuși să iasă din contextul stilistic, cum se întâmplă mai nou pe la diferite concursuri. Păcat că în împrejurarea dată nu a existat și un bis, cei care au ascultat concertul raliindu-se virtual aplauzelor susținute de membrii orchestrei! A urmat *Simfonia I-a* de Beethoven, cu un suflu proaspăt, în care s-a simțit bucuria de a cânta în sfârșit (păcat că a durat prea puțin) după lungile săptămâni de așteptare...Dirijorul Cristian Mandeal a antrenat orchestra pe un parcurs care din voința compozitorului s-a dorit a fi unul dinamizator, marea experiență a maestrului neavând nici cea mai mică ezitare în alegerea mijloacelor prin care a redat conținutul și elanul pe care Beethoven l-a insuflat paginilor sale. Deși scrisă între 1795-1800, la o vârstă relativ tânără, cu inerentul tribut adus înaintașilor, dar cu destule inovații prin care stilul său se face recunoscut, simfonia conține într-un fel aerul și spiritul pe care îl regăsim în Do majorul Simfoniei *Jupiter* de Mozart. Sentimentul este cumva același, de măreție, ca strălucirea unui metal deosebit de prețios prin eleganța sa. Elementele Introducerii, deși asemănătoare cu unele din creația mozartiană sunt nete, cu totul lipsite de misterul cu care le-a învăluit predecesorul său, astfel că simfonia a curs de la sine într-un fericit echilibru. Partea a doua a excelat prin arcurile melodice măiestrit legate de gestică dirijorului, pline de rafinament și distincție, în timp ce partea a III-a, *Menuetto: Allegro molto e vivace* a reluat dinamismul primei mișcări, un fel de scherzo cu pasaje orchestrale foarte bine sincronizate și cu contrastele specifice clasicismului. Finalul, de asemenea într-un tempo alert, de fapt toată simfonia este gândită extrem de unitar în ce privește desfășurarea: *Allegro con brio*, *Allegro molto e vivace*, unele indicații *con moto*, a/au generat o stare de încredere și de speranță. Tot virtual ne-am asociat aplauzelor instrumentiștilor care l-au omagiat pe maestrul Mandeal care ani de-a rândul a condus cu succes acest ansamblu.

Alexandru Tomescu

foto: Bogdan Dincă

Fidelio ești tu!, și tu!, și tu!

“O cooperare minunată” – astfel și-a început directorul Institutului Goethe din București, dl. Joachim Umlauf, cuvântul său de prezentare a proiectului “Fidelio ești tu!”, plusând chiar cu superlativul “cel mai interesant proiect” al ultimelor luni, la implementarea căruia și-a adus contribuția cu entuziasă implicare Oana Lăpădatu, coordonatoarea departamentului de proiecte culturale.

Este într-adevăr o reușită a regizorului german Robert Lehmeier, invitat de Institutul Goethe special pentru acest proiect de operă, care a făcut o excelentă echipă cu cei care i-au transpus viziunea în forma filmului – anume Ruxandra Tuchel (regie), Silviu Andrei (imagine), Gabriela Burcea (montaj), Gabriel Scîrlet (sound design).

Este totodată o realizare îmbucurătoare a interpreților – cei cinci cântăreți (pe care-i voi numi mai departe), ansamblul SonoMania dirijat de Simona Strungaru – care și-au etalat și de data asta profesionalismul, dar în primul rând este o realizare impresionantă a compozitorilor – selecționați din pepiniera de studenți și masteranzi ai Universității Naționale de Muzică București – împreună cu autorii libretelor. Întâmplarea a făcut ca, în acest proiect, muzica să

de grup. “*Oricine vei fi fiind, te voi salva...*” spune (cântă) Leonora în finalul actului II. al operei “Fidelio” – este o idee puternică, o declarație-manifest pentru înțelegerea în particular a acestei opere, dar și a altor creații beethoveniene.

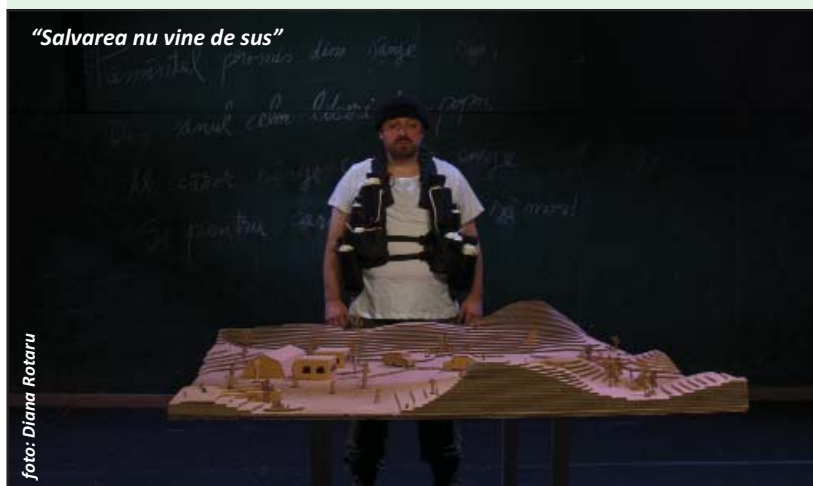
Fiecare din cele cinci texte – pentru că totul începe de la texte... – propune câte un episod care scoate la lumină o istorie de viață, în care salvarea se întâmplă prin efort propriu sau este așteptată a veni de la altcineva, om sau divinitate. Spiritul textelor este unul, în final, pozitiv, interesante sunt dăile de ieșire din crize – umanitare, existențiale, sentimentale, psihologice. M-au interesat în acest proiect mai multe, de fapt, cam tot: substanța textelor, valența lor de mini-librete, cum au fost ele declanșatoare de muzică de operă, apoi muzica în sine, desprinsă de punerea în scenă, desigur și interpretarea muzicală și cea regizorală de scenă și de film. Ce urmează sunt însă doar câteva notițe care pot însoți, preluda sau ajuta la tragerea unor concluzii pentru cei care se vor încumeta să parcurgă același traseu...

E mult să spunem, cum am citit în materialele promoționale, că avem aici o reinterpretare a operei “Fidelio”, dar da, avem o serie de interpretări ale mesajului care amprentează imaginea operei, acel *Wer du auch seist...* (*Oricine vei fi fiind...*), vorbele Leonorei cântate în germană cu care filmul chiar debutează – cum altfel?, ca într-o uvertură de operă, ce prezintă tema-idee centrală a proiectului, binevenită fiind aici inserarea citatului beethovenian.

Apare ‘fata în negru’, cu un pistol care, dincolo de butaforie, trimite către Leonora, modelul revoluționar feminin, rol mut (Mara Căruțașu) de martor care este în preajmă, tot ea este cea atrasă de ‘mesajul Leonorei’ spre spațiul unde se vor desfășura toate cele cinci episoade – într-un cadru delimitat, unificator (Studioul de operă și multimedia al Universității Naționale de Muzică). Tot în uvertură apare și copilul (îmbrăcat în albul nevinovăției: Maya-Sophie Burneci), care îi arată acestei Leonore contemporane calea spre locul primului episod și care, fiind unul din personajele episodului final, al cincilea, devine un element semnificant pentru structura (în mare parte) caleidoscopică a filmului. Un alt element semnificant, de astă dată din recuzita scenică, este tabla de clasă, neagră, pe care sunt scrise cu cretă albă acele versuri din libretul operei Fidelio (tradus în limba română) la care se raportează personajele și acțiunile lor.

Primul modul – “**Salvarea nu vine de sus**” – compus de **Sorin Marinescu** pe un libret de **Sabina Balan** – este un episod legat de război. Un model în miniatură al câmpului de luptă centrează acțiunea scenică. Asistenta medicală (Mihaela Maxim, soprană), femeia-soldat (Antonela Barnat, mezzo-soprană) și teroristul (Iustinian Zetea, bariton) alcătuiesc un triunghi tipic unei situații beligerante, care generează întrebări esențiale de conștiință, precum *Ce înseamnă să salvezi un om? Dar o sută de mii...? – dar să omori...?* Impresionați în ariile lor aspre sau patetice, cei trei se confruntă prin ideile lor, diferite, despre iubire, frică, lașitate, putere, distrugere, pedeapsă. Atingând accente dramatice, episodul I. devine o apologie a salvării prin iertare, pusă în opoziție, prin aria baritonului, cu o altă filosofie despre viață/moarte/eroism. Compozitorul lasă deschisă întrebarea finală a libretului: *cine câștigă?* În timp ce se aud în fundal detunături de arme grele, modelul miniatural al câmpului de luptă este cuprins de flăcări: răspunsul este o (perpetuă) amânare.

Oricine ai fi, nu știu care este salvarea – scrie asistenta cu creta pe tablă, vorbele sunt citite/ preluate de un personaj feminin nou-apărut, apoi sunt expuse păreri despre salvare

fie compusă de... compozitori, iar textele să fie scrise de... libretiste! Nu știu de ce s-a ajuns la *cinci* astfel de perechi compozitor-libretistă, dar a fost porția și proporția justă în forma legată a filmului-operă. Un proiect original în sine, dar și pentru că avem de a face cu o premieră în peisajul muzical românesc recent: un spectacol de operă – așa cum a fost gândit inițial, articulat din cinci module de aproximativ 20 de minute fiecare – a luat forma unui film. La aceasta au condus, desigur, limitările și specificul contextului pandemiei, care au trimis scena în *internet* și publicul *online*... Dar să observăm și avantajele unei opere filmate: regizorul de film suplimentează, prin decupajul său, la claritatea textului, a intențiilor de gest și mimică, apropiindu-se de soliști sau de detalii ale scenografiei, care pot capăta astfel o supra-relevanță.

Cum au fost însăilate cele cinci mini-opere-într-un act, aparent fără legătură între ele? Prin tranziție discretă, momente declarative sau brusc; totuși, cuprinderea lor într-un același flux al filmului “Fidelio ești tu!” a presupus existența unui substrat de coerență asigurat de ideea de bază a proiectului: despre salvare. Este cuvântul-cheie care trimite direct sau subliminal, imperativ sau subversiv către motivarea solemnă a acestui proiect, aceea de a celebra 250 de ani – un sfert de mileniu! – de la nașterea marelui Ludwig! În unica sa operă, Beethoven se referă la evenimente din tabloul politic al vremii, dar încă mai mult reverberează peste timp generoasele sale idei legate de salvare, individuală sau

Într-o conversație care deschide modulul al doilea: **“Scena pe care dansăm”** – cu un subtitlu în (negativă) permutație față de *motto*-ul proiectului, pus între paranteze – compus de **Bogdan Pintilie** pe un libret de **Mădălina Stoica**. Muzica se menține tensionată, asemeni conversației nervoase între cei trei participanți (Elena Dediu – soprană, Antonela Barnat, Iustinian Zetea), la un pahar de vin. În urma unui țipăt auzit la telefon protagoniștii intră într-o moară a acuzațiilor, din care nu e clar cine își caută salvarea dintre cei trei, în această scenă care exhibă variante de victimizare, iubire, oboesală/plectis în relația de cuplu, indecizie, împăcare. *Salvarea vine din fiecare din noi!* – este concluzia care ajută la ieșirea din marasm, și totuși, ca într-un *film noir*, despre salvarea persoanei care a țipat la telefon nu mai vorbește nimeni, iar viața rutinieră se reinstalează: “Deci, mergem la petrecere?”

Tot despre viața rutinieră este vorba la începutul episodului trei – **“3560 de caractere”**, compus de **Andrei Petrache** pe un text de **Ruxandra Simion**. Pentru personajul Inginerul viața împlinită înseamnă a avea un loc de muncă stabil, a munci pentru familie, a fi util, a te bucura de ce faci, valori normale care i se refuză busc din cauza computerizării/robotizării celor mai diverse activități umane, atât timp cât... inteligența artificială scrie texte perfecte! Zigzagul emoțional este amplu: teama, disperarea, furia fac loc, în mod neașteptat, recunoștinței, chiar fericirii. Dar confruntarea algoritm vs filosofia de viață normală, previzibilă, duce doar la soluții de salvare aberante (la limită: cules de sparanghel). Rolul inginerului este unul de actor-mim, cu play back punctual, jucat și cântat de baritonul Cătălin Petrescu. Comunicările angajatorului revin sopranei Elena Dediu (cântă din off, ca și ansamblul instrumental), și ea actorește vizibilă. Formula mixtă asigură spațiu de etalare pentru regizor și actori, dar și pentru realizatorii filmului, în plus aduce o variație de punere în scenă care susține nivelul de interes/participare într-un traseu cu borne de sentimente în transformare – pentru că salvarea nu se petrece imediat, este în parte și ea o speranță, un orizont!

Liantul către al patrulea modul: **“Neverland”** – compus de **Alexandru Mihalcea** pe un libret de **Bianca Trifan** – este un comentariu frust chiar la subiectul om *versus* robot. *Eu cred în viață*, concluzionează, încă-neconvingător, vocea-Anima (Mihaela Maxim) în discuție liberă cu vocea-Animus (Antonela Barnat). O altă formulă scenică resetează atenția: vedem și ascultăm ansamblul instrumental și pe cele trei soliste în dispoziție de concert, după care Ema (Elena Dediu) – personajul real – iese din scenă și-și trăiește dialogul interior/confruntarea dintre Anima și Animus (care mențin antagonia *inspiră, expiră!* ca metaforă a metabolismului bazal...) în spațiul din spatele scenei, unde se poate ascunde. Înțelegem tensiunea unei drame legate de relația cu tatăl ei: teamă, nesiguranță, indecizie. Ema caută o ieșire, o ușă – iar spațiul de joc este un culoar cu multe uși..., tot simbolică este și urcarea scărilor către acoperișul plat al clădirii, unde perspectiva deschisă a cerului (cu păsările din Cișmigiu...) o ajută să-și afle calea de a se salva: ea alege să nu-i mai fie teamă niciodată, sa o ia pe alt drum! Un scurt *memento!* – jos, la baza clădirii, este martora-Leonora, cele două tinere se privesc – o comunicare, o susținere? Întărind salvatoarea punere de accord a celor două voci interioare, pentru finalul scenei regizorul revine la formula concertului filmat: o simetrie cu sens.

Entre-act: Aceași Ema este singură, învingătoare asupra suferinței sale. Regizorul readuce în atenție tabla de școală, pe care ea întâi scrie *Oricine ai fi, salvarea începe cu tine* (este concluzia Emei...), apoi șterge, ca pentru a face loc ultimului modul: **“Zgomotul din noi”** compus de **Vlad Gînța** pe un libret de **Mihaela Michailov**. Un alt element de coagulare a filmului este reapariția copilului în alb de la începutul filmului. Este însoțit de trei personaje - Doctorul (Antonela Barnat), Mama (Mihaela Maxim), Tatăl (Cătălin Petrescu), și ei îmbrăcați în alb, în costume impecabile de jucători de golf. Scriitura polifonică, zicerile recitate, totul este în ton cu *O, ce zi frumoasă!* Comunitatea civilizată, fără gunoarie, trăiește izolat în cartierul apărut de paznici, protejat de zid. Utopia jubilează: *E pace!*, iar copilul este menținut vesel/sănătos cu muzică de Beethoven (sic!). Dar acest loc nu reușește să-i apere pe protagoniști de îngrijorare și frică de mizerie, teama de contactul cu lumea necivilizată și boala. Ce anume l-a lovit pe copil, de țipă și s-a îmbrăcat în negru? Zgomotul! Iar salvarea nu poate fi fuga, ci lupta împotriva sursei de *zgomot*, cu tot ce poate acest cuvânt simboliza.

Aceste ‘note de cronică’ sunt doar o alergare printre personaje, traume, ieșiri de criză, simboluri și atenționări (subiective); ele se legitimează prin invitația pe care o adresez celor care nu au văzut încă filmul-operă “Fidelio ești tu!” să se apropie de scena lirică contemporană pentru că este un teren care, asemeni teatrului contemporan, se declară pentru experiment și pentru, iată, promițătoare înnoire.

Puține cuvinte mai au loc aici, dar toate de laudă: în acest proiect soliștii (pe care i-am numit mai sus) au fost remarcabili, iar ansamblul SonoMania a performat excelent! - să-i aplaudăm

‘distanțat’, dar sincer pe Valentin Ghita/oboi, Mihai Pintenaru/clarinet, Olga Berar/vioară, Tamara Dica/violă, Eugen-Bogdan Popa/violoncel, Mihai Murariu/pian și pe dirijoarea Simona Strungaru, de asemenea, pe Diana Rotaru, care asigură direcția artistică a ansamblului. Și echipa de realizare teatrală/filmică a lucrat cu ‘imaginație contemporană’ și aplicație la teatrul-cântat, dar trebuie să subliniez, cu mulțumită insistență, că aceste cinci mini-opere care au asigurat substanța proiectului “Fidelio ești tu!” sunt semnate de foarte tineri autori de libret și compozitori – toți și-au dat măsura talentului și curajului, pentru că, da, opera este și rămâne o încercare dintre cele cu prag înalt.

Proiectul “Fidelio ești tu!” a fost realizat de Goethe-Institut București, Universitatea Națională de Muzică București, Centrul de Informare Muzicală din România – CIMRO. Partener: Centrul de Teatru Educațional Replika. Filmările au avut loc la UNMB. Filmul a fost lansat în seara de 12 noiembrie pe pagina de Facebook Goethe-Institut București.

Carmen CÂRNECI CAVASSI

Călătorie muzicală la Râmnicu Vâlcea

Sala Lahovari a Filarmonicii „Ion Dumitrescu” din Râmnicu Vâlcea a găzduit miercuri, 18 noiembrie 2020, începând cu orele 19:00, concertul coral intitulat Călătorii Muzicale. Protagonistii au fost tânărul dirijor Andrei Stănculescu și corala instituției – Euphonia, acompaniați la pian de Carina Aghenie. Din programul concertului au făcut parte lucrările unor compozitori precum P. Certon, P. Passereau, J. Ph. Rameau, G. Fauré, J. Offenbach, G. Bizet.

Stagiunea 26

CĂLĂTORII MUZICALE

CORUL EUPHONIA

Dirijor
ANDREI STĂNCULESCU

La pian: **CARINA AGHENIE**

În program - lucrări din creația compozitorilor:
P. Certon, P. Passereau, J. Ph. Rameau, G. Fauré,
J. Offenbach, G. Bizet, M. Ravel, T. Albinoni ș. a.

MIERCURI, 18 NOIEMBRIE 2020

ORA 19.00

LIVE [filarmonica.valcea](https://www.facebook.com/filarmonica.valcea)

<http://filarmonica-valcea.ro>

O membră a corului a rostit un cuvânt înainte, evocând câteva aspecte legate de structura concertului ce a cuprins muzică din Franța și Italia, **două mari izvoare de cultură**, după care a făcut o mică prezentare a primei lucrări și a compozitorului acesteia.

Călătoria muzicală a debutat cu lucrarea lui Pierre Certon – *La, la, la, je ne l'ose dire*. Din păcate, piesa plină de vioiciune și accente puternice a fost interpretată destul de greoi, în ciuda eforturilor dirijorului de a îi reda caracterul specific. Cu toate acestea, pronunția corului în limba franceză a fost foarte bună. A doua lucrare, *Il est bel et bon* de Pierre Passereau a început cu aplomb, în caracter. Am admirat implicarea și dăruirea dirijorului Andrei Stănculescu, ce a avut mișcări și indicații foarte precise.

Câteva cuvinte despre Jean Phillippe Rameau și tratatul său de armonie ne-au introdus în atmosfera specifică lucrării următoare – *Laboravi* – ce a avut acompaniament de clavecin. Bine împregnată cu sonoritatea Barocului, piesa a curs lin, cu acute cristaline, bine executate de către partida de soprane. Câteva dificultăți tehnice au făcut ca recitalul transmis online să se întrerupă de mai multe ori, atât pe parcursul prezentării lucrării, cât și în timp ce aceasta se desfășura, îngreunând procesul de ascultare. Totuși, am putut să deslușesc începutul liric al partidei de bași ce s-a împletit cu vocile calde ale tenorilor. Sonoritatea lentă și bogată a avut schimbări de registru atent și frumos realizate, însă întreruperile repetate ale transmisiunii au știrbit mult din percepția interpretării.

Toată dedicarea și pasiunea dirijorului s-au remarcat în interpretarea lucrării *Cantique de Jean Racine* a lui Gabriel Fauré, o piesă de linie care necesită o susținere deosebită. Finalul pianissimo a fost executat foarte expresiv. Mi-a plăcut că doamnele din cor au purtat bluze de culoare roșie, dând astfel un plus de prospețime apariției întregului ansamblu. *Corul din Arlesiana* de Georges

Bizet a început cu intervenția tenorului care a sunat destul de deschis, contrastând cu vocile feminine ce au dat sunetelor o rotunjime prea cârnoasă, lipsindu-le astfel de suplețea necesară interpretării acestei lucrări. A fost cântată varianta cu pian, această piesă existând și în versiunea a capella. Nuanțele și schimbările de tempo au fost bine anticipate de dirijor.

„Nicolette” din *Trois Chansons* de Maurice Ravel a debutat într-un mod milităresc și apăsător care s-a metamorfozat pe parcurs într-o melodie lirică și plăcută, ca o poveste. Glissando-urile au fost adecvat executate, iar alternanța vocilor s-a realizat într-un mod plăcut și firesc, asemenea unor meandre ce se împletesc lin. Finalul a fost unul abrupt.

Următoarea piesă a fost un aranjament pentru cor mixt al celebrei *La vie en rose*, compoziția lui Louis Guglielmi și Marguerite Monnot pe versurile lui Edith Piaf. Ansamblul a sunat omogen, cu toate că emisia a fost greoaie și încărcată pe alocuri. Acest aranjament nu a fost unul tocmai spectaculos, dar s-a mizat pe notorietatea piesei originale.

Cea de-a doua secțiune a concertului reprezentată de muzica italiană a debutat cu o strofă din lucrarea *Vezzosity nimfe e belle* a lui Giovanni Gastoldi. Dozarea vocilor a fost inegală, iar acest lucru a afectat sonoritatea generală a piesei. Madrigalul *Io mi son giovinetta* de Claudio Monteverdi a scos la iveală o lipsă de ascultare și coordonare între membrii ansamblului. A lipsit suplețea, iar acutele sopranelor au fost emise cu o oarecare neglijență. Totuși, finalul a fost unul omogen, iar regulile de pronunție ale limbii italiene au fost respectate cu rigurozitate.

Ultima parte a concertului a constat în aranjamente pentru cor mixt ale unor piese celebre. Prima dintre acestea a fost *Adagio* de Tomaso Albinoni. Oboeala s-a resimțit în debutul acestei lucrări, dar strofa a doua a fost cântată mai în forță, puțin tipat pe alocuri. Solista Cristina Fieraru a atacat foarte exact și frumos acuta de început, continuând linia onctuoasă cu o voce plină și caldă, dar pe parcurs abuzul de gesturi sopranistice a devenit exagerat, ieșind din specificul interpretării corale. Sensibilitatea membrilor ansamblului a lipsit în această piesă. „Corul sclavilor evrei” din opera *Nabucco* de Giuseppe Verdi a fost lucrarea care s-a potrivit cel mai bine cu pregătirea vocală a ansamblului de filarmonică. Dirijorul Andrei Stănculescu a fost de-a dreptul fermecător și a condus discursul sonor cu multă pasiune. Prelucrarea pentru cor mixt a popularei piese italiene *Bella Ciao* a debutat puțin neomogen la soprane. Discursul sonor s-a amplificat frumos, însă băieții au cântat destul de neîngrijit, iar impresia generală a fost una de lucrare nefinisată și neșlefuită.

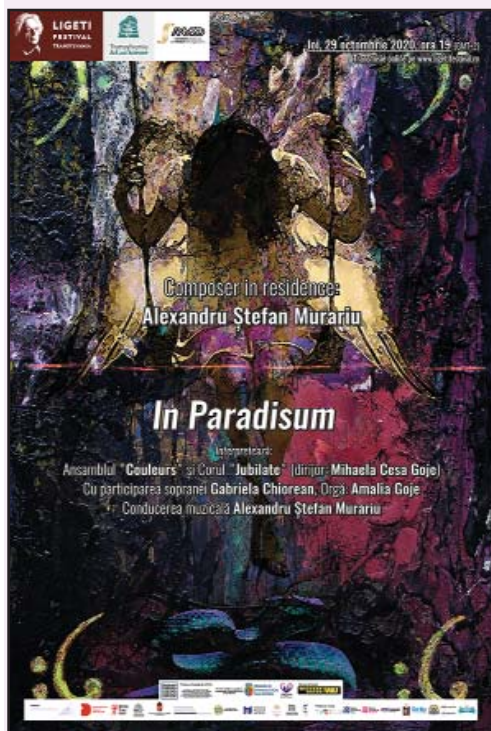
Finalul concertului a fost marcat prin interpretarea piesei *Con te partiro*, pe muzica lui Francesco Sartori și versurile lui Lucio Quarantotto, de asemenea în aranjament pentru cor mixt. Strofa a fost lipsită de vlagă, dar refrenul a contrastat cu o sonoritate mult mai viguroasă. De asemenea, frazele muzicale au avut o tendință de împotmolire, cuvintele fiind cântate uneori sacadat.

Concertul a făcut parte din stagiunea cu numărul 26 și în final a fost urmărit live de 89 de persoane pe pagina de Facebook a Filarmonicii „Ion Dumitrescu” din Râmnicu Vâlcea.

Teodora CONSTANTINESCU

“A Tribute to György Ligeti in His Native Transylvania”, ediția a 3-a – Cluj-Napoca - Ecouri la festival

In Paradisum: Îngerul-în-rezidență la Festivalul Ligeti

Sintagma nu îmi aparține mie, ci lui Irinel Anghel, referindu-se la compozitorul-în-rezidență al acestei ediții, tânărul **Alexandru Ștefan Murariu**. “**In Paradisum**” este titlul concertului portret care a avut premiera *online* joi, 29 octombrie, reprezentând totodată debutul **Ansamblului COULEURS**, fondat și dirijat de același Alexandru Murariu, un ansamblu format de tineri talentați și entuziaști de la care abia aștept să văd – și să aud – ce pregătesc în continuare. Alături de COULEURS i-am auzit pe mezzosoprana Gabriela Chiorean, organista Amalia Goje și Corul JUBILATE (dirijor: Mihaela Cesa-Goje). Interpretarea tuturor a fost minunat de sensibilă, cu acea dedicație și seriozitate care îi caracterizează în general pe muzicienii clujeni.

Muzica lui Murariu, de esență “angelică”, are chiar și în momentele dramatice un substrat de liniște “ardelenească”, de credință în esența *bună* a lumii și a ceea ce va veni când lumea se va termina. Succesiunea cronologică a lucrărilor din concert a făcut evidentă influența culturii muzicale franceze în creația tânărului compozitor, mai ales în luxurianța armonică: aș îndrăzni să propun chiar termenul de “post-post-impresionism”. Asta nu înseamnă că Alexandru e desprins de cultura românească, ci din contra: muzica sa cuprinde adesea elemente specifice tradiției românești. Am ascultat “**La Cathédrale de Rouen IV**”, “**El Niño**” (Premiul “Enescu” în 2014), “**Păsărea măiastră**”, “**De profundis**”, excelenta “**Espaces IV – Spezzati**” și “**In Paradisum, Chorus Angelorum**” pentru ansamblu instrumental și cor – comanda Festivalului Ligeti. Finalul concertului a fost o surpriză foarte plăcută: un aranjament al unei **miniaturi ligetiene**, piesa numărul 3 din ciclul “**Musica Ricercata**”, care s-a finalizat cu un cluster de *rățuște de cauciuc*! “**Winking at Ligeti**”, ca să o parafralez pe Bianca Țiplea Temeș (al cărei text de prezentare al festivalului se numește “**Winking at Nekrozar**”). (Diana Rotaru)

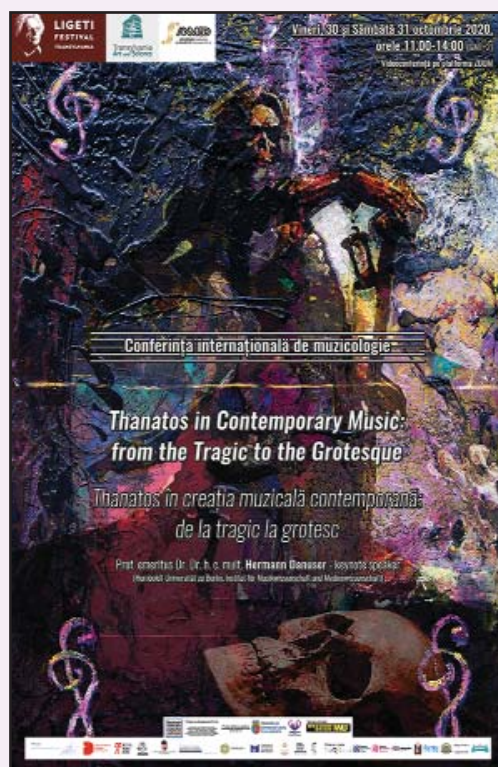
Thanatos în cercetarea muzicologică

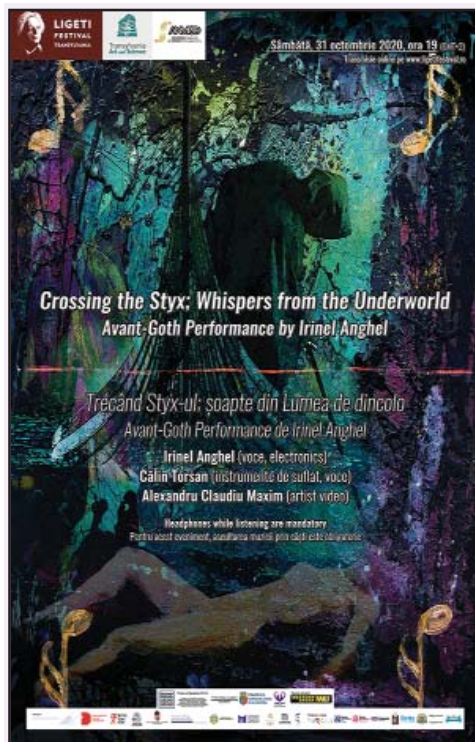
Tenacitate entuziasmantă și vocație organizatorică a dovedit din nou muzicologul Bianca Țiplea-Temeș, reușind să concretizeze cea de-a treia ediție a micului, dar foarte calitativului festival transilvănean pe care l-a gândit acum câțiva ani ca un omagiu închinat lui György Ligeti. Toate evenimentele au migrat, desigur, în *online*, găzduite pe o pagină web (<http://www.ligeti-festival.ro/>) excepțională prin consecvență tematică și prin limpezime a structurii, incitantă prin pregnanța conceptului grafic, consistentă prin textele amănunțite de prezentare bilingvă. Doresc însă să semnalez acea componentă a festivalului care s-a consumat pe coordonate mai puțin vizibile publicului larg, în sesiuni organizate pe platforma Zoom; mă refer la o bogată conferință internațională de muzicologie desfășurată, timp de două zile (30-31 octombrie), sub semnul aceleiași teme-fanion care a circumscris întregul festival: „**Thanatos în creația muzicală contemporană. De la tragic la grotesc**”. Se poate vorbi în prezent chiar despre o consistentă reverberare în domeniul muzicologiei a ceea ce se numește „**thanatologie**”; a fost și cazul masterclass-ului propus de către Wolfgang Marx, profesor la University College Dublin, fondator și editor al seriei de cărți „**Death Dublin Studies**”, deopotrivă reputat specialist al creației ligetiene.

Atitudinea comemorativă a constituit tema centrală a comunicării unei personalități deja legendare a muzicologiei contemporane: Hermann Danuser (Universitatea Humboldt din Berlin), *keynote speaker*, solida sa expertiză în domeniul modernismului muzical reieșind din modul nuanțat și pertinent în care a pus în discuție discursurile de auto-legitimare stilistică și istorică ale membrilor celei de-a Doua Școli Vieneze.

Desigur, din lucrările simpozionului nu au putut lipsi explorări ale creației celui care dă numele festivalului, creație în cadrul căreia zona estetică a funebrului deține o binecunoscută și semnificativă pondere, între aceștia Amy Bauer (Universitatea din California, Irvine), Wolfgang Marx (University College Dublin), Benjamin Levy (Universitatea din California, Santa Barbara), Elena Maria Șorban (Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca). Reperului ligetian i s-au mai adăugat însă și exegeze ale unor muzici aparținând altor compozitori la fel de intens preocupați de „*ars moriendi*”: László Vikárius, directorul Arhivelor Béla Bartók din Budapesta, Zoltán Farkas, Pavel Pușcaș și Ioana Badiu-Avram (Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”, Cluj-Napoca). Olgața Lupu (Universitatea Națională de Muzică București) și Bianca Țiplea Temeș.

Desigur, spiritul rezumativ al acestui „inventar” de nume și subiecte face prea puțină dreptate substanțialității majorității comunicărilor și fertilelor căi de aprofundare reflexivă pe care acestea le-au deschis. De aceea, nu îmi mai rămâne decât să aștept cu deosebit interes promisa lor reunire într-un volum cel puțin la fel de incitant precum cel în care deja au fost

publicate comunicări din edițiile precedente ale festivalului, sub îngrijirea editorială a Biancăi Temeș și a lui Kofi Agawu, care l-au și „lansat” în cadrul conferinței. (Vlad Văidean)

Irinel Anghel is Crossing the Styx - sau despre cum doar trecerea prin moarte dă sens vieții

Lucrurile se aranjează în Univers după principii încă nedesluite, astfel încât tema festivalului din 2020, aleasă în 2018, a fost „Moartea reflectată în creația muzicală contemporană”. Da, moartea nu iese niciodată din #trend. E universală și singura certitudine a omului dintotdeauna. Rolul performance-ului Avant-Goth „Trecând Styx-ul; șoapte din Lumea de dincolo” gândit, trăit și totodată controlat de **Irinel Anghel**, a fost însă, pentru mine, chestionarea nemiloasă a oricărei realități și imersia în stratul luminos al oricărei ființe: sinceritatea care își asumă riscuri. Aproape 58 de minute în alb, negru și gri ce par mai colorate ca o carte poștală desenată de un copil de cinci ani - **Alexandru Claudiu Maxim**, o lume sonoră fascinantă, cu o retrospectivă a creațiilor anterioare peste care se suprapun straturi noi, dense - **Irinel Anghel**, un interpret imun la tabuuri și gata să se arunce în orice provocare - **Călin Torsan**. Sunt cei care au realizat cea mai originală și coezivă creație audio-video pe care am văzut-o în spațiul românesc, realizând uluitoarea performanță de a nu slăbi straturile densității în niciun moment și de a impregna mediul digital, așa de tentant pentru minimalism și simplitate, cu o căldură emanantă barocă a vizualului și un romantism subtil.

Voi începe cu personajele. Sau cu personajul? Omulețul multiplicat, personaj colectiv, dar cu acțiuni diferite. În toate evenimentele la care ia parte însă, condamnarea la veșnicie pare ireversibilă. Alergarea infinită, așteptarea infinită,

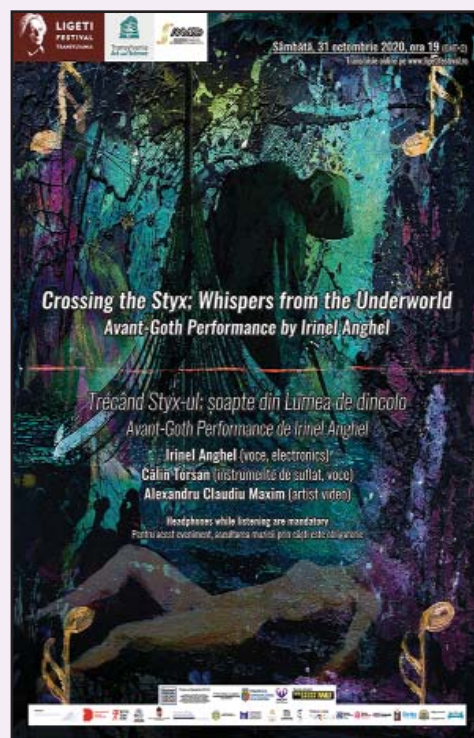
înotul infinit, timpul dilatat la infinit, focul infinit care arde memoria, cântatul distanțat infinit, atât de intens încât pe deasupra imaginii în spirală se inserează, reorchestrat și bruiat coralul de Bach *Komm, süßer Tod, căci atâta viață e deja insuportabilă*, apoi unul dintre momentele mele preferate, disoluția sinelui la infinit, prin reflexii în cădere ce de departe îmi păreau scânteile catedralei Notre Dame în flăcări. Personajul - personaje e observat de Creator, un control freak care nu oferă nicio șansă, dar care lasă iluzia libertății totale de alegere. Nu vreau să dezvălui nici cum se termină totul, pentru că fiecare va interpreta liber finalul. Pentru mine, poate că a fost despre adevărata moarte, pe care o trăim zilnic, iar adevărata viață, plină de miracole, se întâmplă ascunsă adânc, în Underworld.

Vă invit să vizionați *Crossing the Styx* pe pagina ligetifestival.ro și pe canalul de youtube al lui Irinel Anghel. Rămân puternic impregnată de nostalgia infinitului și de paradoxul acestei realizări fabuloase, în care s-au îmbinat o iubire fierbinte pentru Creație și glacialitatea Demiurgului ubicuu. (Sabina Ulubeanu)

Misterele Macabrului devoalate: Dies Irae și fantoma lui Elvis în încheierea Festivalului Ligeti

“Go out with a bang!” zic englezii, iar cea de-a treia ediție a Festivalului Ligeti s-a terminat cu un adevărat **concert-eveniment**. Cele două fire roșii care au tricotat scheletele structural al concertului “**Misterele Macabrului...devoalate**” (duminică 1 noiembrie) au fost pe de o parte, personajul macabru al lui **Lucifer** și pe de altă parte, unul din cele mai recunoscutibile crâmpene melodice, “**Dies Irae**”.

Am savurat mai întâi una din cele mai celebre lucrări ale secolului XX, suita pentru trio “**Povestea Soldatului**” de **Igor Stravinski**, dăruită publicului cu talent și precizie de **Melinda Béres** (vioară), **Aurelian Băcan** (clarinet) și **Eva Butean** (pian). Cvartetul de coarde “**Black Angels**” este cu siguranță unul din cele mai puternice și mai importante opusuri ale secolului XX, imens ca forță și ca originalitate. Excelentă mi s-a părut interpretarea cordarilor din ansamblul **AD HOC**, **Diana Man** (vioară I), **Melinda Béres** (vioară a II-a), **Ovidiu Costea** (violă) și **Vlad Rațiu** (violoncel): au plonjat în măruntaiele piesei cu pasiune și voluptate. A urmat o ruptură binevenită în program, o lucrare audio-vizuală de **Adrian Borza** – “**Here and Now: Inferno**”. Ideea compoziției este pe cât de simplă, pe atât de eficientă: *lichefierea lui Bosch*. Un infern frumos, în mod paradoxal, în care mi-a plăcut să mă pierd puțin. După atâta seriozitate, tare a venit bine lucrarea americanului **Michael Daugherty**, “**Dead Elvis**” (1993) pentru ansamblu și fagot. Fabulos fagotistul **Cristian Avram**, care a dus un adevărat tur de forță, excelența piesă punându-i la încercare atât virtuozitatea, cât și valențele teatrale și expresive. Minunați instrumentiștii (ansamblul **AD HOC** și câțiva invitați) și mai ales dirijorul **Gottfried Rabl**, cu o precizie de ceasornic vienez: îți dai seama cât de bun sau prost e un dirijor după cum sună muzica, iar inteligența și acribia rafinată a lui Rabl au fost evidente în sculptarea perfectă a tuturor subtilităților muzicale. În final – **György Ligeti**, “**Mysteries of the Macabre**” pentru ansamblu cameral și soprană (într-un aranjament de Elgar Howarth). În incredibila sa cățărare prin registre, Gepopo e un fel de “Papaghen electrocutat” – și îmi place să cred că Mozart, un alt “țicnit” genial ca și Ligeti, dacă ar fi trăit în secolul XX ar fi scris tot ceva în stilul “Le Grand Macabre”. Iar soprana **Ibolya Vigh** a fost fantastică. O voce superbă, caldă ca mierea chiar și în momentele “țipate” și o disponibilitate actricească pe care nu pot decât să sper că va continua să o exploreze cât mai mult în cariera ei, împreună cu minunile muzicale ale muzicii moderne și contemporane. (Diana Rotaru)

Un iscusit concert aniversar la Sibiu

După concertul de anul trecut când, Filarmonica sibiană sub bagheta dirijorului Cristian Lupeș a adus pe scena Ateneului Român, pentru sărbătorirea noastră națională, noutate, mesaj, performanță, atât în ceea ce privește programul cât și interpretarea lui, "asortându-l cu interiorul sălii, continuând sonor istoria din renumitele-i

picturi murale de pe pereți, de la Decebal la Cuza și până în prezent, prin cultura, știința, religia, conținutul tradițional, orchestrații moderne, instrumente solistice din tezaurul românesc regăsite în partiturile oferite ascultătorilor" (m-am citat din cronica dedicată aceluși eveniment), făcându-l de neuitat, fiind absolut sigură că cel din anul acesta, oricum va fi el, numai banal nu va fi, mi-am îndreptat atenția și curiozitatea spre aceeași Filarmonică. Și bine am făcut. Întrucât concertul dedicat zilei de 1 decembrie a fost tot perfect asortat, de data asta cu orașul, cu Doamnele care îl conduc, cu parte din istoria țării noastre intrată în patrimoniul național - mă refer aici la cântecele Mariei Tănase, elegant și răscolitor mesager al românilor de pretutindeni - și cu istoria prezentă reprezentată de invitatele serii, trei Doamne, posesoare ale unor CV-uri

impresionante de profil. Așa că, marți seara, m-am îmbrăcat frumos și m-am așezat în fața calculatorului - căci de, acum vine concertul la noi acasă, nu mai mergem noi la el - (ceea ce e mai bine decât deloc, dar din punctul meu de vedere tot o oroare este) așteptând cu emoție, metaforic vorbind, ridicarea cortinei. Și odată cu intrarea pe scenă a miniorchestrei formată din șapte instrumentiști ai Filarmonicii de stat din Sibiu, a pianistei Simona Strungaru (totodată dirijoarea și compozitoarea serii) și a sopranei Elena Dediu, după intonarea imnului național, m-am lăsat în voia muzicii, respectiv a primei piese din program intitulată "Suita Simfonică în stil românesc" de Simona Strungaru. O lucrare interesantă mai ales prin scriitura relaxată

care îmbracă fine elemente folclorice românești într-un stil orchestral mai degrabă pop-folk-simfonic decât invers. O partitură luminoasă, când duioasă când sprințară, ce scoate la iveală o bună cunoaștere a instrumentelor și aranjării lor în orchestrație și care, pune în valoare partitura solistică susținută de soprana Elena Dediu, a cărei voce limpede, neliniștită și cochetă, - mănășă pentru genul operetei și al

musical-ului -, a pledat cu nerăbdare, convingere și multă plăcere povestea din suită, alcătuind în același timp un tandem reușit cu orchestra. Mi-au plăcut în mod deosebit pizzicato-urile corzilor, care au sunat ca un popas de gândire și, partitura pianului, foarte vie în trăirile-i contradictorii și de mare efect tehnic. Prezența Elenei Dediu, după câte știu, a marcat o premieră pe scena Thaliei, ea cântând frecvent în afara țării, ceea ce desigur dezavantajează publicul iubitor al genului vocal de acasă. A urmat "Tribut Maria Tănase", de fapt opt prelucrări simfonice ale unor cântece din folclor, dar nu numai, oricum celebre cântece din repertoriul vocii nepereche. Așa că am auzit: "Mărie și Mărioară", "Mi-am pus busuioc în păr", "Un țigan avea o casă", "Dodă Dodă", "Butelcuța mea", "Văleu", "Mă dusei să trec la Olt" și "Bun e vinul ghiurghiului", cântate de Irina Sârbu, cu acea dezinvoltură pe care ți-o dă jazzul, când îl ai în tine - și ea îl are, cu lejeritatea abordării diverselor formule ritmice, cu tehnica sa vocală și timbrul cald, cu glissando-urile de note și accente incisive - aici mai mult sub forma unor discrete aluzii - și cu surprinzătoarea-i agilitate, calități care nu numai că nu au împietat unicitatea interpretării Mariei Tănase, ba chiar i-a evidențiat adaptabilitatea la un alt gen devenit la fel de popular, dar din altă zonă melodico-armonico-ritmică. Iar orchestrația simplă, dar nu simplistă, cu fine irizări folclorice prin evocări discrete ale instrumentelor de suflat tradiționale gen tulnic, a amintit prin traiul ei de dor și veselie, de lacrimi, dar și de duioșie, oricum de forța eternului adus în modernitate, ceea ce a întregit prin mângâieri armonice tenta performantă a discursului vocal. Ultima piesă a fost cântată de toți protagoniștii plus orchestra, creând un frumos moment de sărbătoare. În fine, cum spuneam la început, și de această dată Filarmonica de Stat din Sibiu, cu Cristian Lupeș la cârmă ca director al Instituției și nu ca dirijor precum anul trecut, a oferit ascultătorilor un program atipic, original, cu mesaj, plin de speranță, și foarte politicos. Un program conceput iscusit care mi-a plăcut. La final am aplaudat, cum

Simona Strungaru, Irina Sârbu, Elena Dediu

sunt convinsă că au făcut-o și alții. Închei salutând ironia din finalul speechului prin care Cristian Lupeș făcea invitația la concert "... și bucurându-ne de cel mai bun internet din Europa, sperăm că vom avea succes". Concertul... a avut succes. Cât despre internet, cine are urechi să audă... dar oare are cineva?

Doina MOGA

Paul Celan - Omagiu al creatorilor români la Berlin

Paul Celan, poet, traducător și eseist bucovinean, este cunoscut pasionaților de literatura secolului XX dar poate mai puțin melomanilor, deși publicul românesc, la nivel mai larg, a făcut cunoștință cu acesta prin intermediul operei lui Peter Ruzicka, *Celan* (a cărei premieră mondială a avut loc la București), care ilustrează momente din viața scriitorului. Pe numele său real Paul Antschel, Paul Celan este astăzi unul dintre poeții studiați în școlile germane (aici aș remarca paradoxul interesului avut de germani pentru un autor care deși a scris în limba lor, nu a locuit niciodată în Germania), fiind un ilustru reprezentant al literaturii de limbă germană de după Cel de-al doilea război mondial, deși a scris și în limba română sau cea franceză, stilul său pornind de la influențele suprealismului francez din prima jumătate a secolului trecut și ajungând spre final la rezonanțe cu expresionismul austriac și german, materializate într-o poetică fragmentată, criptată, pe care am putea să o comparăm într-o oarecare măsură cu muzica lui Anton Webern.

Într-un an, 2020, care celebrează centenarul nașterii lui Paul Celan dar marchează și semicentenarul morții sale premature, lumea artistică europeană a dedicat mai multe evenimente evocării personalității poetului născut între granițele României Mari, printre acestea, spre lauda lor, aflându-se inclusiv manifestări organizate de instituții românești precum ICR sau Muzeul Literaturii Române. Totuși, unul dintre cele mai interesante evenimente a avut loc la München unde, sub patronajul Bayerische Akademie der Schönen Künste (Academia bavareză de arte frumoase), în seara de 28 octombrie muzica românească și germană a înnobilit versurile lui Paul Celan în concertul *Der Meridian Celan* (*Meridianul Celan*) desfășurat anual în ultimul deceniu și construit artistic după un concept al compozitorului de origine română Gabriel Iranyi.

Dominat de emoție și rafinament, programul conceput ca o alternanță între sunet și cuvânt, a oferit publicului oportunitatea de a asculta o serie de lucrări muzicale aparținând câtorva dintre cei mai apreciați compozitori contemporani români și germani create pe versurile lui Paul Celan. Astfel, dintre opusurile românești au fost audiate ciclul de lieduri pentru bariton și pian *Iubire uitată* de Adrian Pop - care și în miniaturile vocale *Poem pentru umbra Mariannei*, *Îngrijorare* și *Fragment dintr-un poem neterminat* rămâne fidel stilului său pe care îl autocaracterizează „inteligibil” unde se remarcă atenția acordată construcției melodiei și poeticității acesteia - lucrarea *Innezeit VI* pentru violoncel și pian de Gabriel Iranyi care continuă astfel să exploreze antiteza conflictuală dintre timpul obiectiv și cel subiectiv, interiorizarea conflictului fiind unul dintre fenomenele subliniate de compozitor prin diversele combinații timbrale propuse de-a lungul întregului ciclu *Innezeit* -, *Două lieduri pe versuri de Celan* pentru soprană, violoncel și pian, ale aceluiași compozitor, care au încheiat seara dedicată poetului de

origine română, remarcabile mai ales prin interferențele timbrale de mare rafinament și expresivitate - liedurile pentru soprană și pian *Bei Brancusi, zu zweit* și *Esperbaum* de Cornel Țăranu (compuse în acești ultimi doi ani) în care discursul muzical cu accente minimaliste este dominat de dialogul dintre tandemul solist-percuție și acompaniamentul pianului a cărui gestualitate concisă potențează discursul sopranei - și două lieduri - *Psalm* și *Das Wort vom Zur-Tiefe-Gehn* - din ciclul *Trandafirul nimănui* pentru bariton și pian de Carmen Maria Cârnelci, în care compozitoarea surprinde atât dramatismul semanticii textului psalmului ce se constituie într-o tulburătoare rugăciune cât și complexitatea structurii versurilor ce face ca muzica să aibă deopotrivă o alură post-expresionistă dar și inserții pointiliste.

Beneficiind de excepționala interpretare oferită de muzicienii Caroline Melzer (soprană), Martin Gerke (bariton), Georg A. Bochow (contratenor, cu o foarte bună disponibilitate vocală), Troels Svane (remarcabil violoncelist danez) și Axel Bauni (pianist, cu o adaptabilitate stilistică deosebită), lucrările compozitorilor

Aplauzele de la finalul concertului

români, aplaudate de public cu entuziasm, au fost completate, în cadrul programului artistic propus, de lucrarea *Celan-Fragmente* pentru violoncel și soprană pe texte din corespondența lui Celan cu marea sa iubire Ingeborg Bachmann, compusă de Nikolaus Brass, compozitor contemporan german ce se evidențiază printr-un stil fluid, în care se succed ordinea și dezordinea, dar și idei filosofice precum pierderea și regăsirea existenței umane, și de trei dintre cele *Cinci lieduri pe versuri de Celan* pentru contratenor și pian de Aribert Reimann, apreciat compozitor de operă și de muzică vocală ce valorifică textele poetului într-un limbaj sonor rafinat și excelent gândit pentru a evidenția calitățile interpretative ale solistului.

Menționând și înaltul nivel al momentului poetic susținut de Kevin Perryman, impresionant prin intonația ce a reliefat melodia limbii germane culte și prin perfectă înțelegere a stilului lui Paul Celan, închei prin a sublinia necesitatea unei mai bune cunoașteri a activității și creației poetului omagiat în cadrul evenimentului de la München și reconfirmarea, încă o dată, a valorii școlii componistice românești (cu evidențierea de această dată a școlii clujene prin trei marcanți reprezentanți) contemporane care, iată, este constant apreciată în mediul cultural european. (foto: colecție privată)

Mădălin Alexandru STĂNESCU

Știri internaționale - Prezențe românești în competiția ICMA 2021

În urmă cu câteva săptămâni au avut loc nominalizările din cadrul „International Classical Music Awards 2021” (ICMA 2021), competiție care se desfășoară pe șaisprezece categorii, de la muzică veche la documentare video.

Aflându-ne într-o perioadă în care contactul direct al artiștilor cu publicul este aproape imposibil, se pare că aceștia și-au canalizat energia creativă către realizarea unor discuri

de valoare. Peste 100 de producții au intrat în semifinala competiției care își va anunța finaliștii la mijlocul lunii decembrie a.c.. Printre nominalizații anunțați regăsim cu bucurie și câteva prezențe românești.

La categoria „Assorted Programs” (Programe mixte) aflăm Compact-Discul casei de producție Profil, cu pianista Luiza Borac (laureată a Premiului revistei noastre) în calitate de solistă a Orchestrei Naționale Radio condusă de Rossen Gergov. Dublul CD a inclus integrala lucrărilor pentru pian de Constantin Silvestri, două piese de György Kurtág și prima parte din *Concertul în re minor pentru pian și orchestră* de George Enescu – lucrare neterminată.

La categoria Solo Music (Albume solo) a fost nominalizat și discul de debut al pianistului Daniel Ciobanu produs de Accentus Music, cuprinzând *Sonata pentru pian nr. 7* de Serghei Prokofiev, *Carillon nocturne* de George Enescu, *Șase preludii* de Claude Debussy și *Franz List, Après une lecture du Dante*.

Baritonul Marian Pop este parte dintr-o distribuție a operei *Ernani* de Giuseppe Verdi nominalizată, desigur, la categoria Opera.

Între nominalizări și-au făcut loc și înregistrări de arhivă ale altor muzicieni români de renume internațional precum Sergiu Celibidache – la pupitrul Orchestrei Filarmonicii din München – la categoria Historic Recordings (Înregistrări istorice) sau Dinu Lipatti, cu colecția „Lipatti: The Complete Columbia recordings 1947-1948” – la categoria Best Collections (Cea mai bună colecție).

În total, 365 de înregistrări audio și video au făcut obiectul nominalizărilor, fiecare dintre ele fiind propusă de cel puțin doi membri ai juriului. Câștigătorii vor fi anunțați la finele lunii ianuarie 2021, dintre finaliștii fiecărei categorii.

Ion Marin la Universitatea Mozarteum

Catedra de dirijat a celebrei Universități „Mozarteum” are o nouă conducere, în persoana renumitului dirijor român Ion Marin. De asemenea, muzicianul va coordona și activitatea concertistică a prestigioasei unități de învățământ. Pentru a cinsti memoria legăturii dintre Ion Marin și prietenul și mentorul său, catedra va purta numele regretatului maestru al baghetei, Claudio Abbado.

Desigur, numirea dirijorului român la conducerea catedrei a fost precedată de alte colaborări cu instituția de tradiție, colaborări care au inclus cursuri de măiestrie la care au participat studenți din toată lumea. De altfel, secția de dirijat are o tradiție la fel de importantă ca cea a Universității „Mozarteum” – cu o activitate de 170 de ani – formând muzicieni ce au dăruit lumii muzicale unele dintre cele mai importante capodopere ale artei interpretative.

Primul proiect al noului director artistic al departamentului de dirijat „Claudio Abbado” va fi dedicat creației mozartiene, și se va bucura de invitați de prestigiu internațional precum Marta Argerich, Daniel Barenboim sau Maxim Vengerov.

Orașul Salzburg, locul nașterii lui Mozart, este cămin și pentru triada cultural-educatională „Mozarteum” ce include, pe lângă Universitate, Orchestra și Fundația Internațională – instituții care și-au propus să ducă mai departe spiritul marelui geniu al clasicismului vienez.

În ce privește cariera dirijorului român, aceasta este una de calibru. Ion Marin este director onorific al Corului Național de Cameră „Madrigal – Marin Constantin” și fondator al programelor „Cantus Mundi” și „Symphonia

Mundi”. Pe plan internațional, cariera sa a cunoscut cele mai înalte culmi ale lumii lirice și ale celei simfonice. Din 2019 este director artistic al nou înființatei Orchestre Filarmonice a Uniunii Europene, cel mai nou proiect de diplomatie culturală al blocului comunitar. Colaborările sale însumează peste 40 de înregistrări produse de cele mai mari case de producție, alături de nume mari ale solisticii internaționale și alături de cele mai importante orchestre simfonice ale lumii, dintre care amintim Metropolitan Opera, Scala din Milano, Orchestra Filarmonicii din Berlin, Orchestra Simfonică Metropolitană din Tokyo sau Orchestra din San Francisco.

Pagina de **Norela-Liviana COSTEA**

Lavinia Coman – 80

Aceeași zi de naștere, 27 noiembrie, ne-a apropiat mereu, cu voie bună, pe pianistii Lavinia Coman, Corneliu Rădulescu și pe mine. Am rămas noi două acum, pentru a trece uneori în revistă calitățile și defectele săgetătorilor, așa cum stă bine unor persoane cu ceva orgoliu dar și cu auto-ironie.

Nu am fost discipol direct al doamnei Coman, dar o priveam cu acea stimă temătoare pe care elevii anilor '80 încă o arătau autorităților: era directoarea liceului în care învățam, actualmente Colegiul Național de Muzică *George Enescu*. (Cine dorește să afle mai multe despre acea experiență, are la dispoziție recenta publicație semnată Lavinia Coman, *Școala de artă în Epoca de Aur. Din amintirile unei directoare de liceu*, Grafoart, 2019.) Respectul s-a îndulcit atunci când a însoțit, în primăvara lui 1984, o grupă de tineri pianisti care fuseseră selectați să participe la Concursul Internațional *Maria Canals*, de la Barcelona. Făceam și eu parte din acel ansamblu exclusiv feminin: Luiza Borac, Cătălina Cojocaru (actualmente Huroș), Oxana Corjos și Irinel Anghel știu la ce mă refer. Nu aveam cum să ghicesc pe atunci că cea care ne ocrotea și ne ghida pe străzile Barcelonei urma să se specializeze în limba și cultura catalană, în așa fel, încât Institutul de promovare externă a culturii catalane din Barcelona i-a conferit un premiu onorant în 2018.

Ne-am reîntâlnit prin Conservator, atunci când am aflat mai multe despre pianista Lavinia Tomulescu-Coman, cea cu multiple înregistrări și prime audiții de muzici românești. Am cunoscut-o mai bine ca parte a duo-ului insolit pe care îl făcea cu rafinatul și generosul compozitor Nicolae Coman. Am apreciat activitatea didactică, metodică din ce în ce mai intensă (documentată în volumele *Pianistica modernă* și *Vrei să fii profesor de pian?*, Editura UNMB, 2006 și 2007), ca și concentrarea sa cu pasiune pe scris. A încurajat-o cu căldură și prietenie (la fel ca pe noi toți, cei care l-am înconjurat) regretatul meu profesor de muzicologie, Grigore Constantinescu (alt reprezentant al zodiei săgetătorului), atunci când a coordonat o foarte utilă și apreciată serie de monografii în colecția *Musica Viva*, la Editura Didactică și Pedagogică. Trei volume i se datorează astfel doamnei Coman, scrise cu darul povestirii, al comunicării directe cu cititorul, al asumării opiniilor personale: *Frédéric Chopin* (2009), *Franz Liszt* (2011) și *Constantin Silvestri* (2014).

Nu este intenția mea să creez o fișă lexicografică sau să mă gândesc la un portret atotcuprinzător al muzicienei Lavinia Coman. Din toate cele menționate mai sus lipsesc multe: alte publicații, premii obținute și, cea mai prețioasă poate, atitudinea sa maternă, protectoare față de discipolii săi, pe care-i ajută întotdeauna din răspuțeri. Acel portret complet mai are de așteptat; deocamdată, îi urez doamnei Coman „La mulți ani!”, aștept să ne revedem ritmic la ședințele Biroului de muzicologie al UCMR și să ne sărbătorim acolo împreună, în fiecare an, pe 27 noiembrie.

Valentina SANDU-DEDIU

Carmen Stoianov – 70

Impresionantă cifră, frumoasă și plină de semnificații. O cifră pe care nu o putem privi ca vârstă, în ceea ce o privește pe muzicologul Carmen Stoianov, mereu un spirit tânăr, ci mai curând ca reprezentând o vastă activitate, intensă și de maxim interes științific, pe care a desfășurat-o neîntrerupt de-a lungul acestor ani, imediat după absolvirea Conservatorului de Muzică „Ciprian Porumbescu” din București, astăzi Universitatea Națională de Muzică din București.

Provenită dintr-o familie mixtă (româno-maghiară – după tată, ucraineano-poloneză – după mamă), Carmen Stoianov a moștenit de la aceștia dragostea pentru muzică, precum și aspirația zborului spre înălțimi pe care a avut-o tatăl său (pilot aviator) și o soră a acestuia (una dintre primele noastre avioane temerare, cu brevet, membră a *Escadrilei Albe* de aviație sanitară, în timpul celui de-al doilea război mondial).

Pentru Carmen Stoianov, această aspirație s-a manifestat pe drumul său ascendant în cariera de muzicolog aleasă, iar calitatea de deschizător de drumuri într-un domeniu, prin aceea că în anul 1969, primul an în

care se înființase, la Conservatorul de Muzică din București, secția specială de Muzicologie, Carmen Stoianov a fost printre primii licențiați ai acestei secții, dar și singura din această serie care și-a urmat chemarea și s-a dedicat constant cercetării științifice.

Formată în spiritul muzicologiei practice de Acad. Prof. Dr. Octavian Lazăr Cosma, care i-a fost și îi este mentor, s-a preocupat de reevaluarea și așezarea în prim plan a valorilor creației muzicale românești de secolele XIX-XX, cu accent pe analiza opusurilor muzicale, ca și pe interdisciplinaritate, cultivând extensii pe zona sociologică, paleografie, analiză lingvistică-intertextuală sau sfera corespondențelor muzicii și a sonorului cu literatura, matematica, filosofia.

Începuturile carierei sale muzicologice sunt legate de volumele dedicate biografiei unor personalități ale culturii muzicale românești: *Ioan Scărlătescu* și *George Stephănescu*, tipărite la Editura Muzicală, acest al doilea volum fiind premiat de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor din România, în anul 1981. Între volumele tipărite dedicate culturii muzicale românești se numără: *Repere în Neoclasicismul Muzicii Românești*, *Neoclasicismul Muzical Românesc*, *Istoria Muzicii*

Românești (în colaborare cu Petru Stoianov), precum și nenumărate studii și articole de analiză a creației unor compozitori, între care: *"Miorița" în creația a trei compozitori contemporani: Paul Constantinescu, Anatol Vieru și Sigismund Toduță* (Premiul de critică și teoria artei – Sibiu), *Uvertura Națională de George Stephănescu*, *Myriam Marbe - "De aducere aminte"*, *Dinamica ciclului variațional în "Evenimente 1907" de Tiberiu Olah*, *Creația corală a lui Doru Popovici*, *Mitul dac despre Zamolxe în concepția dramaturgică a lui Liviu Glodeanu*, *Note privind gândirea neoclasică a lui Marcel Mihalovici*, *Reconsiderarea cadrului modal de esență diatonică în "Lecție despre colind" de Petru Stoianov pe o temă de Sabin V. Drăgoi*, *The Counterpoint of Moods in "Sept Chansons de Clement Marot" by George Enescu* etc.

Muzica universală este prezentă în lucrările sale: *Istoria Muzicii universale* (în colaborare cu Mihaela Marinescu), *Georg Friedrich Haendel și Franz Joseph Haydn în oglinda ultimului pătrar de secol XVIII*, *Frederic Chopin - Ballade nr.2, op.38 - un posibil cod sau simple coincidențe*, *Poetica imnică în opera "Madama Butterfly" de Giacomo Puccini*, *Iannis Xenakis - Un om care și-a împlinit destinul* și multe altele.

Interdisciplinaritatea este un teritoriu predilect pentru muzicologul Carmen Stoianov, vădind o gândire profundă și o complexă erudiție, prin extinderea zonei de cercetare muzicală spre alte discipline, precum sociologia, paleografia, lingvistica, analizând intersectarea muzicii și a sonorului cu literatura (poezia), matematica sau filosofia. În această categorie am putea cita studiile: *Un compozitor: Petru Stoianov și căutarea luminii eminesciene la neîntâlnirea cu Nichita*, *Muzica, artă a comunicării: dinamica definirii sferei sonore* (în colaborare cu Petru Stoianov), *Experiența spirituală a muzicii; publicul pe care nu îl cunoaștem*, *Un "alt fel" despre sunetul dinlăuntrul numărului, dinlăuntrul literei, Implicarea sonorului în mitologia și credințele Chinei antice: de la Cosmologie la Meloterapie* ș.a.m.d.

De asemenea, un compartiment special în preocupările sale îl reprezintă cercetarea universului biblic din perspectiva informațiilor privind sonorul și indicii muzicali: instrumente muzicale, compartimente instrumentale, melodii, muzicieni, practica dirijorală, inserții stilistice, informații privind registrația, tipuri de voce, conjugări temporale cu marile sărbători sau cu momente ale zilei, *Psalmii*, evidențiind *Starea de cîntec* sau cei cântând instrumental *Numele Domnului* etc.

Aceste cercetări au fost determinate de **Masteratul** în Studii Culturale Ebraice, urmat la Facultatea de Litere a Universității din București (1999-2001), absolvit cu *Disertația: Corespondența arheografică Bet-Bait în scrierea presinaitică descifrată de Flinders Petrie (1905) și în Cărți biblice (Sir William Matthew Flinders Petrie, Fellow of the Royal Society in London, Fellow of the British Academy)*. Între studiile integrate acestei tematici se numără: *Dynamics of the Jewish Themes Approach in Romanian Musical Creations*, *Symbolic Approaches of the Aleph-Bet Opposition and Complementarity in a Structuralist Analysis: Duality as Basis of Man's Thought* (în colaborare cu Ioana Stoianov), *Un titlu: "Cântarea Cântărilor" și un*

gând în inima alfabetului ebraic, Introducere în universul (musical al) limbajului biblic etc.

Nu putem să trecem peste activitatea sa de profesor universitar, la Universitatea Națională de Muzică din București, la Universitatea "Spiru Haret" – Facultatea de Muzică, Facultatea de Arte și la Universitatea din București - Facultatea de Litere, Centrul de Studii Iudaice.

Ca profesor de Muzicologie, de Istoria Muzicii Românești și de Istoria Muzicii Universale, Carmen Stoianov a dovedit un puternic caracter de leader și bun organizator, în funcțiile deținute de Decan și Prodecan, în colaborarea cu colegii, dar și un deosebit talent pedagogic în predare și interacțiune cu studenții. Cu prestanța care îi este caracteristică a susținut cu înalt profesionalism cursuri urmărite cu interes de studenți, claritatea și atractivitatea prelegerilor sale fiind dublate de exigența în pregătirea și examinarea cursanților. Etica universitară aplicată atât în

Carmen Stoianov

relațiile colegiale, cât și în relația cu studenții au creat mereu în jurul său un climat creativ, aureolat de caldura și lumina pe care le radiază. Un volum de mare utilitate pentru studenții ce vor să se dedice muzicologiei, de fapt un unicat în domeniu, este *Cercetare și Comunicare în Muzicologie* (Ed. România de Măine, 2010).

Doctoratul în Muzicologie l-a susținut la Universitatea Națională de Muzică din București (1996-1998) cu teza: *Repere în neoclasicismul musical românesc*, îndrumător fiind Acad. Prof.dr. Octavian Lazăr Cosma.

La toate acestea se adaugă participările ca președinte și referent în Comisiile de Doctorat, ca membru în diverse Jurii Naționale și Internaționale, Editorial Board, Coordinator-Musicology la diverse edituri și reviste, emisiuni de radio și televiziune.

În cele câteva pagini rezervate aniversării sale, ne-am străduit să cuprindem câteva coordonate esențiale din activitatea muzicologului Carmen Stoianov, desfășurată pe mai multe planuri; urmărind un drum parcurs cu profesionalism și perseverență, cu stăruința cercetării și acuitatea stilului în transmiterea literară a anlizelor și sintezelor efectuate, un drum parcurs de la stadiul de tânără speranță a muzicologiei, la prestanța **Doamnei Muzicologiei Românești**, care este astăzi prof.univ.dr. CARMEN STOIANOV.

Mihaela MARINESCU

Radu Lupu 75 – Moștenirea discografică

Retras de pe scena pianistică acum mai bine de un an, Radu Lupu încheie o epocă a marilor pianiști români: Clara Haskil și Dinu Lipatti, cărora li se adaugă Mîndru Katz. Toți autori ai unor discografii remarcabile, prețuite de colecționari și de melomani, și, cu excepția Clarei Haskil, toți elevi ai Floricăi Musicescu. Dintre ei, Radu Lupu este cel mai enigmatic. Un artist interiorizat, notoriu pentru ignorarea presei și a marketingului, a lăsat în urmă o serie întreagă de ciudățenii comportamentale care au făcut deliciul unei presei muzicale ce urmărește în primul rând starul și mai puțin arta sa și pe care nu le voi relua și aici. E suficient să amintesc că s-a născut la Galați (30 Noiembrie 1945), într-o familie de intelectuali, a studiat la București și la Moscova, iar victoriile splendide în cadrul unor concursuri internaționale de pian (Van Cliburn – 1966, George Enescu – 1967, Leeds – 1969) l-au propulsat pe scena internațională, unde a cunoscut imediat succesul.

Iar după un recital foarte bine primit de public și de critică la Queen Elisabeth Hall, în 1970, casa de discuri Decca i-a obținut semnătura pentru o colaborare care va dura peste două decenii. În acel recital, piesa care a atras atenția cel mai mult a fost *Sonata nr. 14 în La minor, D784* de Schubert, cu care Radu Lupu câștigase semifinala concursului de la Leeds și pe care BBC a inclus-o într-un

cu care Lupu va rămâne într-o strânsă legătură multă vreme, concertând în toată lumea, iar orchestra, dintre cele mai bune: London Symphony. Un act de curaj nu doar pentru pianist, dar și pentru casa de discuri întrucât, la începutul anilor '70 și chiar multă vreme după aceea, discografia pianistică dedicată lui Beethoven era dominată zdrobitor de vechea generație interbelică de pianiști germani (Wilhelm Kempff, Walter Gieseking, Edwin Fischer, Wilhelm Backhaus), dublată de niște coloși ai pianului cărora industria fonografică le ridicase un pedestal: Rudolf Serkin sau Claudio Arrau. Astăzi, în epoca Internetului și a dematerializării muzicii înregistrate, prin streaming, poți avea acces la zeci și sute de interpretări ale oricărui concert, pentru suma modică de 25 de lei. Dar în epoca vinilului, când discul lui Radu Lupu costa echivalentul a 170 de lei de astăzi, trebuie să ne gândim că un iubitor de muzică în căutarea unei interpretări bune a *Concertului nr. 3* de Beethoven căuta pe un raft în care găsea și discul lui Kempff cu Berliner Philharmoniker și Paul van Kempen, și pe cel al lui Claudio Arrau cu Staatskapelle Dresden și Colin Davis, înregistrarea lui Wilhelm Backhaus și Filarmonica din Viena cu Hans Schmidt-Isserstedt sau cea a lui Maurizio Pollini și aceeași Filarmonică din Viena condusă de Karl Böhm. Numai că Radu Lupu câștigase concursul de la Leeds, cântând în finală chiar acest concert, de o manieră atât de convingătoare, încât votul juriului a fost unanim, și asta în cazul unei competiții care era notorie până atunci tocmai prin divizarea juriului la fiecare ediție față de diverși finaliști. Pentru revista *Gramophone*, autoritatea critică timp de decenii în materie de recenzii de disc, albumul lui Radu Lupu „demonstrează cele mai nerăbdătoare speranțe că acest pianist va fi în stare să-și pună amprenta rarei sale individualități la fel de bine pe disc precum în sala de concert.” (Sept. 1971, pag. 442).

Două albume înregistrate la una dintre cele mai importante case de discuri (să ne amintim că artiștii exclusivi ai Decca au fost Luciano Pavarotti, Renata Tebaldi, Mario del Monaco, Georg Solti, Vladimir Ashkenazy, Wilhelm Backhaus, Clifford Curzon, Friedrich Gulda și mulți alții, prea numeroși pentru a-i aminti pe toți aici) sunt suficiente pentru a contura nucleul dur al repertoriului lui Radu Lupu: Schubert, Brahms, Beethoven, cărora li se va adăuga în curând și Schumann, cu incursiuni în Mozart și Grieg, în care pianistul român va lăsa o urmă, inclusiv discografică.

În Iulie 1973 apare un nou album, de data aceasta cu sonatele cele mai populare ale lui Beethoven: *Nr. 8 – Patetica, Nr. 14, Nr. 2 – Sonata lunii, Nr. 21 – Waldstein*, interpretarea lui Radu Lupu fiind considerată de critică drept „schubertiană”, însă revelatoare în a face vizibile o serie de detalii care se pierd în viziunile clasice mai „viguroase”. Însă viziunea lui Radu Lupu a trecut testul timpului, 2 *Rondo-uri, Op. 51*, fiind incluse în integrala *Beethoven 2020* editată de Deutsche Grammophon și Decca pentru aniversarea a 250 de ani de la nașterea marelui compozitor.

La începutul lui 1974, Decca îl aduce pe Radu Lupu în compania orchestrei London Symphony, condusă de André Previn, pentru un nou disc cu un program „clasic”:

dublu album dedicat acestei competiții. Contrastele din interpretare oscilând între atacuri îndrăznețe și relaxări extreme sugerează o personalitate pe cale de a se cristaliza, însă tehnica și viziunea generală entuziasmează critica muzicală britanică. Astfel că, în momentul în care se produce debutul în studioul Decca (Mai 1971), cu un disc cuprinzând aceeași sonată de Schubert urmată de un întreg program Brahms, Radu Lupu era deja un nume cunoscut, ale cărui înregistrări erau așteptate. Însă impresia cea mai puternică pe care a lăsat-o în această înregistrare a fost maturitatea cu care și-a impus viziunea artistică, în special în *Sonata* de Schubert, cu totul neașteptată pentru un tânăr de abia 26 de ani. În Septembrie, tot în 1971, e publicat al doilea disc, al cărui program este încoronat de *Concertul nr. 3 pentru pian și orchestră* de Beethoven, completat de cele 32 de variațiuni în *Do minor WoO 80*. Dirijor e Lawrence Foster,

concertele pentru pian de Grieg și Schumann. Criticii de la *Gramophone* scrutează înregistrarea comparând-o cu cele mai mai bune alternative ale momentului: Geza Anda/Berliner Philharmoniker/Rafael Kubelik, Stephen Bishop-Kovacevich/BBC/Colin Davis și Solomon Cutner/Philharmonia/Herbert Menges. Dacă vă întrebați de ce nu e adus în discuție și discul lui Dinu Lipatti cu același program, răspunsul e simplu: la acea dată, EMI plănuia să înceteze temporar comercializarea lui, pentru a face loc în catalog unor înregistrări mai recente și mai bine realizate tehnic. Verdictul e nemilos: viziunea lui Lupu asupra lui Grieg are o „dimensiune olimpică și o anumită splendoare, ca și cum ar fi vorba de Brahms”, iar interpretarea lui Schumann e „problematică, cu excepția situației când îl ascultă pe Schumann ca și când ar fi Grieg”. Concluzia este că, în condițiile în care „Lipatti dispăre din catalog, iar Solomon își arată vârsta, mai ales în concertul de Grieg, mai degrabă palid, Stephen Bishop rămâne cel care ocupă terenul cu o lectură vie, stilată și idiomătică a celor două concerte.” (*Gramophone*, Februarie 1974, pag. 1557). Nu e exclus ca asemenea critici să fie punctul de plecare al lipsei de comunicare a lui Radu Lupu cu presa și al interiorizării sale progresive.

Situația se schimbă radical un an mai târziu, când pianistul debutează discografic în Mozart: *Concertele nr. 12 și nr. 21* sunt primite cu multă admirație de presă. De data aceasta, falanga acompaniatoare este English Chamber Orchestra condusă de Uri Segal, iar comparațiile cu discurile momentului tratând același repertoriu (Alfred Brendel, Annie Fischer, Daniel Barenboim, Ingrid Haebler) îi sunt net favorabile. „Gustul e rafinat, la fel și finisajul tehnic” consemnează *Gramophone*, concluzionând că „nu există o alternativă mai bună pentru Lupu și Brendel în *Concertul nr. 12*”. (*Gramophone* — Martie 1975, pag. 1657)

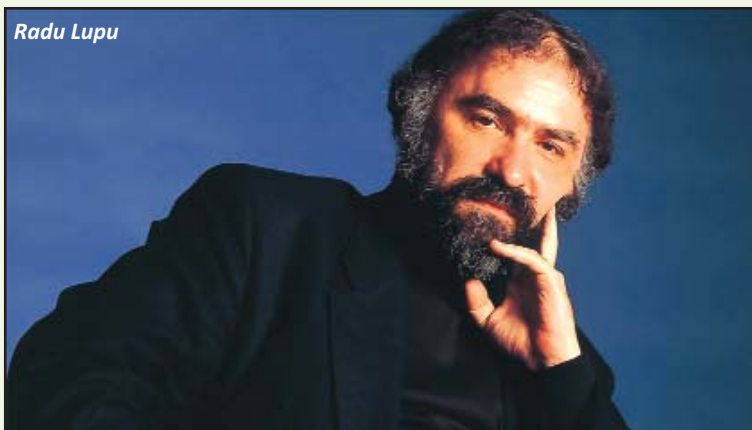
Finalul anului 1975 aduce două noi înregistrări. Mai întâi, *Concertul nr. 1* de Brahms (cu London Philharmonic condusă de Edo de Waart), un alt opus cu o discografie pletorică și plină de nume importante: Arrau/Giulini, Curzon/Szell, Barenboim/Barbirolli, Serkin/Szell sau Gilels/Jochum. Dacă Edo de Waart rămâne în urma marilor dirijori care au înregistrat acest concert, în schimb Radu Lupu emoționează: „cântând tot concertul cu delicatețe și tact ieșite din comun [...] Este *Concertul* reamintit în liniște, agonia îngrijorării pe care tânărul Brahms o simțea pentru nebunia lui Schumann, atenuată de trecerea anilor”. În aceeași lună, Noiembrie 1975, este recenzat și albumul (șase discuri) cu sonate de Mozart, care inaugurează o nouă etapă în cariera discografică a lui Radu Lupu, cea a colaborărilor cu diverși artiști, în cazul de față cu violonistul Szymon Goldberg. E vorba de sonate pentru pian „acompaniate” de vioară (KV302–306, 377–380, 454, 481, 526 și 547), în care alăturarea unui pianist tânăr și a unui violonist matur funcționează remarcabil de bine.

În ciuda unui repertoriu mai degrabă restrâns, nu doar stilistic, la patru-cinci compozitori, dar și cantitativ — în afară de integrala concertelor pentru pian de Beethoven realizată între 1978 și 1981 cu Zubin Mehta, nu a înregistrat nici un ciclu complet de sonate sau de concerte — discografia lui Radu Lupu a trecut testul timpului cu aproape orice înregistrare. Lucrările pentru pian solo de pe discul Brahms (*Rapsodiile Op 79*, *Intermezzi Op 117*, *Piese pentru pian Op 118 și 119*) sunt considerate și astăzi de

anualele *Gramophone* ca fiind cântate de „unul dintre cei mai strălucitori exponenți ai interpretării lui Brahms din zilele noastre” sau de echivalentul francez *Dictionnaire des disques* drept „o înregistrare admirabilă”. Schubert rămâne și astăzi un standard de interpretare după maniera lui Radu Lupu și finețea sa poate fi detectabilă inclusiv în ciclul de lieduri alături de Barbara Hendricks, în care pianul său spune o poveste la fel de interesantă precum a solistului vocal, cu o inteligență care-l eclipsează pe standardul în domeniu, Gerald Moore, partenerul obișnuit al legendarului Dietrich Fischer-Dieskau.

Și chiar dacă toate aceste discuri acoperă mai puțin de jumătate din perioada de activitate concertistică, disponibilitatea lor imediată ucigând momentul rar al unei întâlniri cu pianistul în sala de concert, ele rămân totuși moștenirea lui Radu Lupu despre care se vorbește mai puțin decât despre excentricitățile sale. Și ele trebuie ascultate cu gândul că în sala de concert momentul muzical avea o intensitate încă și mai mare. Îmi aduc aminte când

Radu Lupu

Radu Lupu a deschis ediția din 2013 a Festivalului Enescu la Sala Palatului. Era cel mai nefericit moment, îmbulzeala de la concertele de deschidere fiind mereu obositoare pentru toată lumea, iar locația era cea mai nepotrivită pentru poezia pe care pianistul o crea acolo, pe loc. Era *Concertul nr. 4* de Beethoven, acompaniat de Staatskapelle Berlin sub conducerea lui Daniel Barenboim. Zgomotele sălii pline până la refuz de cei aproape cinci mii de spectatori erau supărătoare. Totul părea să se îndrepte spre ruina unei serii care ar fi trebuit să fie cu totul specială. Însă când a început partea a doua, *Andante con motto*, atmosfera pe care a creat-o Radu Lupu a fost atât de înălțătoare în meditația ei profundă, încât, la un moment dat, tot acel public atât de numeros s-a scufundat în liniștea cea mai profundă, inimaginabilă în acel moment.

Singurul pianist în activitate care îmi aduce aminte de Radu Lupu este Piotr Anderszewski, un artist la fel de delicat și exuberant în același timp, cu idiosincrazii similare (care n-a ezitat să se retragă sabatic în 2016).

Am îndoieli că, în viitorul apropiat, această linie de pianiști amintită la începutul articolului (Haskil, Lipatti, Katz, Lupu) va avea un continuator în România. Tocmai de aceea discografia lui Radu Lupu trebuie cu atât mai mult să fie prețuită, mai ales că Decca a strâns în două seturi toate înregistrările sale de studio, cu ocazia aniversării a 60 de ani a pianistului, disponibile și astăzi în magazine, un cadou de Crăciun cu totul deosebit, numai bun de savurat în aceste timpuri în care pandemia a închis sălile de concert.

La mulți ani, Radu Lupu!

Alexandru PĂTRAȘCU

Elena Moșuc – Jubileu 30, o aniversare de sărbătorit...

Trei decenii de carieră. Atât avea de sărbătorit Elena Moșuc. Trei decenii de carieră – *glorioasă*, desfășurată – efectiv pe cele mai importante scene lirice din lume și înregistrând momente de adevărat triumf artistic, momente de eternitate pentru o Românie – nu întotdeauna apreciată la superlativ. Iar Corul Academic și Orchestra Națională RADIO ROMÂNIA pregătiseră împreună cu ea, un adevărat Concert de gală – concentrând sub genericul **Opera FANTASTICA: Elena Moșuc – Jubileu 30**, tot ce fusese în timp, mai reprezentativ în repertoriul Elenei Moșuc. Un concert – *soldout* încă de la începutul anului dar, amânat – din pricina Pandemiei cu Covid 19 – de pe 27 martie pe 9 octombrie și, din 9 octombrie, din nou reprogramat, pentru toamna anului viitor. Concert – pentru una dintre cele mai apreciate soprane pe care România le-a oferit lumii – după Hariclea Darclee (1860 -1939), Viorica Ursuleac (1894 – 1985), Virginia Zeani, Angela Gheorghiu sau Nelly Miricioiu – și celebrând o carieră – pe care, personal o apreciez mult, pentru că a fost construită conștiincios, cu o răbdare de fier și hotărât.

De unde i-a venit, fostei învățătoare din Iași, încrâncenarea de a deveni cântăreață de operă? Forța de a respinge din start compromisul? Sau, acel curaj – teribil! – de a nu ceda ademenirilor *Star-sistemului* din domeniul teatrului liric, când contextul era, mai mult decât înrobit de acest sistem? Sincer, nu știu! Știu însă cu certitudine că pentru Elena Moșuc, rigoarea unei cariere care nu s-a abătut nicio clipă de la *studii*, reprezintă și azi, singurul secret al succesului. Și că a ajuns un *etalon* în interpretarea *repertoriului belcantistic*, studiind zile și ani în șir.

De altfel, cuvintele Renatei Scotto, de după un spectacol cu opera *Lucia di Lammermoor* spun totul: “Moșuc este interpreta ideală pentru belcanto. I-ar fi plăcut până și lui Donizetti ce a făcut din acest rol!” – evidențiind, atât performanța artistei, cât și *exceleța* unei cariere, recompensată – printre altele, cu câteva premii de prestigiu: *Europäische Förderpreis für Musik* (1993)/ *Bellini d’Oro* (1995) / Premiul *Lina Pagliughi: Siola d’Oro* din partea Asociației Criticilor muzicali din Italia (2009) / **OSCAR DELLA LIRICA**- Soprana anului (2019)

Și cum – *cu sau fără* Gala de la Sala Radio, Jubileul **Elena Moșuc -30** tot există și reprezintă pentru iubitorii Operei un moment important al anului, iată în rândurile de mai jos, cum a început cariera apreciatei noastre soprane, ca și bilanțul carierei ei. O poveste despre... *Cunoaștere și Prețuire*. Despre *proiecția înafară* – nu numai a celui mai frumos *sunet* dintre toate sunetele pe care le poate emite o voce, ci și a *gândului* frumos, transformat de mâna Elenei Moșuc, mai nou, în icoane...

Cu o singură pereche de pantofi și Premiul ARD în geamantan

... așa a început cariera Elenei Moșuc. Ieșise, pentru întâia oară din Iașul natal, în septembrie 1990: pentru a participa la prestigiosul concurs ARD Wettbewerb de la

München. România abia scăpase de sub dictatura lui Ceaușescu iar ea, absolvind Liceul Pedagogic, fusese – până în 1989 – învățătoare, de 3 ori respinsă la Admiterea în Conservatorul ieșean, cu toate că studia cu râvnă *arta cântului frumos* de aproape 10 ani. În luna februarie 1990, avusese totuși șansa de a debuta la *Opera Română din Iași* cu rolul Regina Noptii din opera “Flautul fermecat” de Mozart, ceea ce îi insuflase un anumit curaj. Așa că, după 6 luni de la debutul ei absolut pe o scenă de operă, s-a simțit pregătită de o competiție și pleacse deci spre München: cu un bilet de tren cumpărat din banii “de concediu” ai familiei și o singură pereche de pantofi în geamantan... dar, mai ales, cu o voce care s-a dovedit capabilă de a cânta în orice condiții, proaspătă și uluitoare de flexibilă – chiar și după 4 zile pe drum. A câștigat Finala ARD Wettbewerb de la München cu aria Reginei Noptii “Der Hölle Rache” – poate cea mai dificilă arie din repertoriul sopranei de coloratură – cântând-o cu virtuozitate și incredibile *ContraFA*-uri. Și, s-a întors la Iași, o alta: **Cântăreața de operă, Elena Moșuc!** – deși, ea știa cel mai bine, nu se schimbase deloc ...

Sigur că avea să urmeze cursurile Conservatorului din Iași, dar, cu dispensă de la Ministerul Învățământului, la fără

frecvență: pentru că în scurt timp – și ca urmare a câștigării Premiului ARD, a fost angajată în **Ansamblul de Soliști ai Operei din Zürich** – angajament ce a durat aproape 23 de ani. Iar în 2009, Elena Moșuc avea să obțină – cu *Summa cum laude!* – și titlul de *Doctor în Muzică*, la Universitatea de Muzică din București. Diplomă și titlu de care, evident că nu mai avea nevoie, dar care evidențiază dorința permanentă a artistei de a studia *cântul*, sub toate aspectele, cât mai plenar.

Regină la Opera din Zürich, Cap de afiș pentru orice alt teatru liric din lume

Premiul ARD a scos-o, așadar, în lume pe Elena Moșuc. I-a confirmat calitățile artistice excepționale și i-a dat curaj.

Contractul semnat la începutul anului 1991 cu Alexander

Pereira – directorul Operei din Zürich la acea vreme – i-a schimbat însă viața. I-a oferit o scenă pe care a putut să debuteze rol după rol, parteneri dintre cei mai apreciați artiști ai lumii, dirijori și regizori de la care a învățat, un public care a adorat-o și, nu în ultimul rând, oportunitatea de a-l cunoaște pe cel care i-a devenit soț, avocatul Christoph Hebeisen – cred, singurul ei noroc! – toate celelalte venind, numai prin muncă și efort...

La Opera din Zürich, Elena Moșuc a cântat – de aproape 200 de ori – Regina Noptii și, pentru întâia oară, acele roluri care au purtat-o apoi în teatre din toată lumea. Rolurile mozartiene: Konstanze și Donna Anna. Rolurile de primadona ale Belcantoului italian – Lucia, Linda di Chamounix, Elvira, Maria Stuarda, Lucrezia Borgia și Anna Bolena – Violeta Valery din opera “La Traviata” – cu care s-a bucurat de un deosebit succes și la *Teatro alla Scala* din Milano, ca și cu Gilda din opera “Rigoletto” sau Lucia di Lammermoor. Și, tot la Zürich, a cântat pentru întâia oară: Mimi din “Boema” lui Puccini, Zerbinetta din opera “Ariadna la Naxos” de R. Strauss – cu care a triumfat apoi, la Festivalul de la Salzburg, alături de Jonas Kaufmann – Luisa Miller de Verdi sau Norma de Bellini. La *Metropolitan Opera House* din

New York, Moșuc a debutat în 2010: cu Olympia din "Povestirile lui Hoffmann" de Offenbach. După care, a întruchipat scenic toate cele 4 roluri feminine din "Povestirile lui Hofmann" la Opera din Zürich și la *Deutscheoper* din Berlin, onorându-și astfel reputația de a fi, pe lângă deținătoarea "secretelor" Școlii de Canto Italiene, **una dintre cele mai versatile și expresive soprane ale epocii moderne.**

În căutarea sunetului "pur"

Dar, mai mult decât a reuși să devină extrem de versatilă, Elena Moșuc și-a dorit să descopere acel "sunet pur" de care i-a vorbit în 1996 Mildela D'Amico - o eminentă profesoară de Canto și fostă solistă a Operei *Scala* din Milano, cu care soprana noastră se sfătuiește și în prezent. Adică, cel mai frumos sunet dintre toate sunetele pe care le putea emite vocea ei! Sunetul optim, plin de armonice și de culoare, frumos filigranat... care a ajuns s-o particularizeze. Sunetul aplaudat, minute în șir, de cel mai exigent public: publicul scaliger; lăudat în presa de specialitate și imortalizat de ea pe numeroase albume discografice, ca de pildă: setul de 3 CD - *A Portrait* și albumul *Donizetti Heroines* realizate de Sony Classical, înregistrarea în premieră mondială a lucrării lui Gualberto Brunetti, "Stabat Mater", albumul *With Compliments* (arii de Händel în colaborare cu Orchestra de Camera din Zürich), integrala operetei "Schön ist die Welt" de Franz Lehar - obținând și Premiul criticii muzicale germane pentru înregistrări, integrala operei "La Rondine" de Puccini, ciclul de lieduri cu orchestră "Tragédie d'amour" aparținând compozitorului elvețian Emile Jacques-Dalcroze sau, cel mai recent album solo, *Verdi Heroines* editat la casa de discuri Solo Musica / Sony. Înregistrări audio, la care s-au adăugat în timp, și o serie de înregistrări video ale unor spectacole considerate de referință pentru operele: "Rigoletto", "Flautul fermecat", "Ariadna la Naxos", "Boema" și "Lucia di Lammermoor"; interpretarea Elenei

Moșuc în filmul *The Genius of Mozart* realizat de BBC; și - de ce ar trebui lăsată la o parte? - participarea artistei de doua ori la Gala FIFA, transmisă în direct de televiziuni din peste 120 de țări.

Prin urmare, când vorbim azi despre cariera de 3 decenii a Elenei Moșuc, vorbim despre o carieră plină-ochi de spectacole și turnee, despre succes, "sunetul pur", despre studiu neconținut și foarte multă modestie. Am făcut 3

rolul Lakmé, Royal Opera House Muscat (2019)

emisiuni a câte 3 ore în dialog cu Elena Moșuc la Radio România și niciodată nu am reușit să spunem tot despre cariera ei, să aflăm tot. Am aflat în schimb acele cuvinte pe care renumita noastră soprană le consideră motto-ul întregii ei cariere. Sunt primele cuvinte ale ariei - pe care o cântă eroina operei "Adriana Lecouvreur" - la rândul ei artistă - în actul I, răspunzând complimentelor ce i se fac: **Io son l'umile ancella del Genio creator** - cuvinte care-i mai pot fi Elenei Moșuc "platoșă", încă ani frumoși de carieră, și de acum încolo...

Luminița ARVUNESCU

IOAN CARTU (200) – De la catedră la cântare psalmică armonică.

Ca mulți alți oameni de cultură din zona Moldovei secolului XIX (între care și muzicieni specializați în domeniul muzicii psaltice), **Ion Cartu** (1820-1875) și-a început studiile pe băncile uneia dintre cele mai vechi instituții de învățământ cu predare în limba română: *Gimnaziul Vasilian* din Iași; înființat în 23 ianuarie 1828, completa cu clase gimnaziale formația celor ce își începuseră studiile primare la *Mănăstirea Trei Ierarhi*.

Aici, la clasa lui *D. Paulicek*, Cartu își descoperă talentul muzical, șlefuit ulterior la *Academia Mihăileană* și la *Conservatorul Filarmonic-Dramatic*, două tinere instituții de învățământ superior, înființate la 1830, respectiv 1836 - prin strădania lui **Gheorghe Asachi** și a altor cărturari, între care **Vasile Alecsandri** - tatăl; aici studiază teorie-solfegiu și canto cu **Paolo Cervatti**, care îl îndrumă să-și desăvârșască studiile la *Conservatorul parizian* (1848-1851).

Revenit în țară, își continuă cariera de profesor începută în paralel cu studiile mihăilene și de conservator. Îl găsim la diverse școli, dar și la *Mănăstirile Neamț, Vărețic și Agapia*; din 1864 devine profesor la proaspăt înființatul *Conservator* bucureștean (teorie-solfegiu, ansamblu coral), implicându-se activ la nivelul vieții muzicale pe palierul mișcării corale. În acest sens, îi aflăm numele între fondatorii și primii dirijori ai *Societății Corale Române* (1866-1868). La 1860, alături de **Ioan Weiss**, înființează o tipografie muzicală ce le poartă numele, tipografie în care își va edita primele lucrări.

Preocupat de diversificarea repertorială a corurilor bisericești care, la acea dată, erau formate majoritar din cântăreți sau paracliseri cu mult prea puțină (sau deloc) formație muzicală (coruri pe care se străduiește să le completeze prin cunosători ai scris-cititului muzical aducându-și în strane proprii studenți), acțiunea lui **Ioan Cartu** este una de pionierat, compozitorul și dirijorul activând în primele rânduri în favoarea introducerii cântării armonice în *Biserica Ortodoxă* din România.

Puține la număr, creațiile sale propun monodii alternând cu simplitatea armonică a relațiilor de tip tonal, cu trisonuri pe cele trei trepte principale ale tonalităților; avantajul lor constă în facilitatea abordării de către amatori, ceea ce va contribui la o largă circulație. Dintre acestea, menționăm o *Liturghie* la trei voci bărbătești *à cappella* (1860), un *Heruvic* în Fa major (1869) și 2 *Psalmi* pentru cor bărbătesc la trei voci *à cappella*: Ps. 21 - intitulat *Rugăciune* (anunțat „cu versuri din Psalmul 20”, potrivit ediției din care a fost preluat textul) și 121 - intitulat conform începutului: *Ridicat-am ochii mei spre munți* (1865).

De menționat că alegerea lui **Cartu** nu pare a fi fost întâmplătoare, ea având în vedere mesajul implicit al textului; compozitorul s-a orientat către cântări cu anume semnificație, *Psalmul* davidic 21 fiind considerat din seria celor „Regali”, iar Ps. 121 făcând parte din binecunoscutul șirag al *Cântărilor Treptelor*.

Carmen STOIANOV

Arc peste timp

Micul Dinu Lipatti alături de George Enescu

2 Decembrie 2020: 7 decenii fără Dinu Lipatti.....fără acel magician al claviaturii al cărui fir de viață s-a frânt nedrept la doar 33 de ani, probabil doar pentru a i se putea aprinde eterna stea-candelă din ceruri.....

Reascult (pentru a câta oară?!) una din cele mai dragi înregistrări: Dinu Lipatti: *Coralul 10* din *Cantata 147* de Johann Sebastian Bach, în transcripția semnată Myra Hess. Perla sonoră nu încetează să mă uimească; nu mă pot hotări să pun stop, așa că ascult „în buclă”: fie că stau lipită de difuzor, fie că mă depărtez, port în mine sunetul lipattian și refac mental punți chiar și atunci când „îl pierd” pentru vreo fracțiune de secundă; ritmul, mișcarea, curgerea odată instalate fac să îl regăsesc mereu, la fel de proaspăt și ademenitor.....

Au trecut aproape 300 ani de când – la 2 iulie 1723 – Bach compunea, în primul lui an ca *Thomaskantor*, *Cantata* inaugurând ciclul așa numit „Marian”, al „Bunei Vestiri”, o *Cantată* centrată pe episodul vizitei Mariei la Elisabeta, potrivit relatării din *Evangelhia după Luca*. La rândul ei, *Cantata* are o istorie care o plasează mai devreme în timp: 1716, Weimar, pentru perioada ce premerge sărbătoarea *Crăciunului*; cunoscută ca BWV147a, este o lucrare în 6 mișcări pe textul cunoscutului său colaborator, Salomon Franck (1659-1725), cel care – din 1713, cu *Cantata* laică BWV 208 – a semnat textul multor lucrări bachiene (cele mai multe sacre), chiar și după ce compozitorul părăsise Weimarul: *Cantatele* 31, 701, 72, 80, 132, 152, 155, 161, 163-165, 168, 182, 185, 186a (și cu mare probabilitate: BWV 12, 21, 172); între acestea, desigur, 147a și 147, aceasta din urmă extinsă la 10 mișcări.

Se cer făcute câteva precizări privind filonul ei de viață sonoră. Este nu atât o readaptare a *Cantatei* din 1716 despre care știm că avea 2 coraluri-„coperte” încadrând cele 4 numere soliste (din păcate, partitura este pierdută), cât o reconstrucție, bazată pe aceeași structură vocală: 4 soliști, cor mixt la 4 voci și ansamblu baroc: trompetă, oboe d’amore, oboe da caccia, 2 violine, viola și *basso continuo* (cu fagot). Față de versiunea 1716, forma este extinsă, existând 3 *Coraluri* în Sol major plasate simetric („copertele” nr. 1, 10 și „miezul” nr. 6), 4 *Arii* (la minor, re minor, Fa major, Do major) și 3 *Recitative*.

După cum se știe, „finis corat opus” iar *Cantata* de față nu face excepție. Așadar, să privim cu atenție finalul, cel despre care făceam vorbire de la bun început. La impunerea *Cantatei* peste timp au contribuit cele două preluări al căror rol de „omagiu” adus altor doi muzicieni de către Johann Sebastian Bach este semnificativ prin popularitatea de care s-au bucurat, la vremea lor și dincolo de ea, respectivele pagini muzicale. Avem în vedere cunoscutul și foarte popularul *Jesu, meiner Seelen Wonne*, pe versuri de Martin Janus (c. 1620-1682), datat 1661 și devenit, prin armonizare, baza *Coralului* final, nr. 10, *Jesus bleibet meine Freude, meines Herzens Trost und Saft* al *Cantatei* bachiene; la rândul ei, melodia lui Janus fusese preluată după ce „trăise” pe strune două decenii (din 1642) ca *Werde munter, mein Gemüte*, prin aportul violonistului Johann Schop (c. 1590-1667).

Dar zodia preluărilor nu se oprește aici, la nivelul secolelor XVII-XVIII, ci depășește limitarea bachiană, devenind emblematică pentru repertoriul pianistic și nu doar pentru acesta, cunoscute fiind transcripțiile *Coralului 10* pentru diferite alte instrumente, între care exponențială pare a fi ghitara. Ba mai mult, a traversat și granițele muzicii *pop*, *rock* sau zona de *classical crossover*, mai ales în secțiunile instrumentale; stau mărturie partitura sintetizatorului (Wendy Carlos) din albumul *Switched-On Bach* (1968), a ghitarei bas a regretatului Pete Quaife (formația *Kinks*) – melodia *Wicked Annabella* din albumul *The Kinks Are the Village Green Preservation Society* (1968), cea a clavecinului (Sterling Smiths, formația *The Beach Boys*) – *Lady Linda* (1979), a formației *Apollo 100* – melodia *Joy* prezentă în topuri (1972) sau a cântecului de leagăn în inedita versiune vocală bilingvă italo-engleză *Dormi, dormi/Lullaby* (2019) din albumul *Si*, cântec interpretat de Andrea Bocelli și Jennifer Gardner.....

Cadoul pe care pianista Myra Hess (*Dame Myra Hess*, 1890-1965) l-a făcut lumii muzicale îl reprezintă versiunea pianistică *Jesu, Joy of Man’s Desiring* (1926, reluat în 1934 – pian la patru mâini). În această nouă viziune, *Coralul* bachian luminează universul ceremonial al nunților, *Crăciunului* sau *Paștelui*, fiind parte a repertoriului pianistic de pretutindeni. Dinu Lipatti l-a înscris în lista sa, alături de alte partituri bachiene, mozartiene, chopiniene, raveliene ș.a. iar marile Case de Discuri – *Philips* – nu ezită să-l readucă în atenția publicului.

Așadar, la vreme de sărbători luminate – în decembrie – să aducem, din nou, alături de noi, vibrația magicului sunet în *trio-ul* veritabil „arc peste timp” Bach-Hess-Lipatti.....

Carmen STOIANOV

Dinu Lipatti

Jazz divin la feminin (II)

Impresionant! Drept vizitator frecvent – și fervent – al grădinii *Clubului de Jazz și Teatru „Green Hours”* din București, am fost prezent în același, ca întotdeauna, ospitalier habitacul în seara de 23 octombrie a.c., numărându-mă printre privilegiații jazzofili/ fideli admiratori ai concertului unui *quartet de top* al tinerei generații de jazzmani români. Astfel, **Ana-Cristina Leonte** - vocal, vioară, fx (efecte sonore, realizate electronic), lideră de grup și creatoare a tuturor secvențelor din program, **Albert Tajti** - claviaturi, fx, **Tavi Scurtu** - baterie, **Alex Arcuş** - saxofon tenor, claviatură, fx, au înfăptuit cu temerară determinare un imperativ și strălucitor act creativ. Deși nu sunt adeptul evaluărilor sentențioase, am procedat dintru început la o atare afirmație categorică, întrucât muzicienii aici numiți se află în ipostaza de a fi depășit în mod cert, în ciuda tinereții lor, faza tatonărilor, situații fiind ei acum pe traiectul certitudinilor ireversibile. Cu alte cuvinte zis, ca să apelez la o insolită metaforă a lui **Gabriel Petric**, ei au erupt efectiv într-o *vrie ascendentă*!

Pentru cei care o cunosc mai puțin, fie-ne îngăduit a consemna: existența pământească a **Anei-Cristina Leonte** s-a inițializat la Suceava, la 17 februarie 1989. De amintit studiul viorii la *Liceul de Artă* din urbea natală; odată cu mutarea sa în capitală în anul 2008, a continuat instruirea muzicală la *Clasa de Jazz* condusă de prof. dr. **Mircea Tiberian** în cadrul *Universității Naționale de Muzică*, cu licența absolvită în 2012, iar în 2014 încununată cu un masterat abordând tematica *„Tehnicilor vocale extinse aplicate în muzica de jazz”*. O carieră artistică extrem de bogată în proiecte, în inițiative culturale și realizări a impus-o în viața de concert și pe podiumuri festivaliere, în țară ca și peste hotare. De notat dintre acestea: *Tîrgu Mureș Open Air Jazz Festival*, *Jazz Etnika Fest*, *Dracula BassFest*, *SamFest Jazz*, *Mediawave*, *Festivalul Internațional „George Enescu”*, *Festivalul Peninsula*, *Green Hours City Jazz Fest*, *Girona Accappella Fest*, *„Zilele Jazzului Românesc” la Budapesta*, *Dobrojazz*, *Danube Jazz Fest*, *Electric Castle*, *Jazz TM*, *Icon Arts Transilvania*, *Bucharest Jazz Festival*, *Jazz in the Park*, *Deva Jazz Fest*, *Brașov Jazz & Blues Festival*. Ana-Cristina Leonte a cântat și la *Viena Radio Kulturhaus* împreună cu pianistul **Mircea Tiberian**, violonistul **Albrecht Maurer** (Germania), saxofonistul **Pierre Borel** (Franța) și basistul **Chris Dahlgren** (SUA) prezentând un proiect susținut de *Institutul Cultural Român*, în concerte în România, Ungaria și Italia; a fost aplaudată în Stagiunea *„Artist in Residence”* (ArCuB, București) și în Stagiunea *„Concerte pe acoperiș”* (Filarmonica de Stat, Sibiu); a fost prezentă și în proiectul cultural susținut prin AFCN denumit *„Laboratorul de voci”*; s-a implicat, atât organizatoric cât și artistic în proiectul de revitalizare culturală în sate din Transilvania *„Artist in Chruch”*, constând în *ateliere cu copiii* și

spectacole multimedia cu muzică live originală. A compărut ca solistă invitată a *Big Band-ului Radio* în show-ul *Gala Premiilor Radio România Cultural*, a colaborat apoi cu aceeași orchestră la Sala Radio în concertul *„Jazz pe românește”*. În perioada 2012-2014 a fost membră a grupului vocal *Jazzappella*, într-o activitate concertistică intensă și în realizarea CD-ului *„De Crăciun”*; a continuat din 2015 cu noua formulă a cappella *Blue Noise*, cu care a realizat și albumul *„Portrait”*. În aceeași ordine de idei, de menționat și cooperarea cu *Bucharest Jazz Orchestra* pentru albumul acestui ansamblu, numit *„Povești din București”* lansat în 2015. Activitatea componistică ferventă a **Anei-Cristina Leonte** s-a revelat odată în plus prin creațiile proprii înscrise în discurile de autor *„Secret Lover”*, *„Angel Minus Wings”*, *„Dream House”*. Să mai amintim de recitalurile *„One Women Show”* 100 % live în care a coroborat expresivitatea glasului ei cu vioara, cu sintetizatorul și un sistem de *live looping*; ca și proiectele *„I Am You”* cuprinzând workshop-uri, unul pentru copiii din zona rurală a Transilvaniei și unul specializat pentru vocaliști, derulat în capitală.

Cât îl privește pe pianistul, claviaturistul, compozitorul și orchestratorul **Albert Tajti**, acest *„Ettore Bugatti”* performant al tinerei generații de jazzmani

Ana-Cristina Leonte Quartet la Green Hours

autohtoni (născut la Piatra Neamț la 7 iulie 1984) a urmat studii de compoziție la *Academia Națională de Muzică „Gheorghe Dima”* din Cluj cu profesorul **Hans Peter Türk**; debut la *Festivalul de Jazz* de la Sibiu cu vocalista / compozitoarea **Elena Mindru**; spre a-și completa pregătirea muzicală, a luat parte la cursurile *Icon Arts*, sub îndrumarea mentorului **Mircea Tiberian**. Rezident din toamna anului 2011 în București, s-a distins ca un fervent, competent acompaniator, compozitor și aranjor, conlucrând cu unii dintre cei mai apreciați muzicieni români de jazz.

Ritmician de indiscutabilă valoare, bateristul și producătorul **Tavi Scurtu** este unul dintre cei mai apropiați colaboratori ai **Anei-Cristina Leonte**. Născut la Constanța la 1 august 1980, însă stabilit încă din copilărie la Timișoara, **Tavi Scurtu** a activat din 1995 ca baterist și programator alături de diverse formații și artiști. Activitatea lui neobosită s-a concretizat în apariții pe scene de club, de concert și de festival, de jazz și de muzică electronică, din țară și din străinătate (*TM Base*, *48h*, *Gala Blues-Jazz* Timișoara,

Festivalul de Jazz din capitală, Ploiești Hot Jazz Summit, Festivalul Internațional de la Gârâna și altele.

Venit pe lume în data de 13 iunie 1986 la Chișinău, unde a absolvit Conservatorul, saxofonistul **Alexandru Arcuș** a fost cooptat în anul 2008 în grupul *Trigon* și s-a angrenat în proiectele inter-culturale *Port of Cultures* și *Moldova Call*. A fost aplaudat pe mari scene din Suedia, Olanda, Belgia, Germania, Rusia și Ucraina. S-a stabilit din 2014 în București, aici aderând temporar la *Bucharest Jazz Orchestra*, este lider de trio, lucrează în parteneriat cu pianistul **Adi Stoenescu** și contribuie cu dăruire la reușitele **Anei-Cristina Leonte**.

În memorabila seară de 23 octombrie, Quartetul **Ana-Cristina Leonte** a fascinat audiența, înainte de toate prin *originalitate, modernitate și interplay*. Preaplînul ideilor muzicale izvorâte din imaginația ei fecundă, s-a întrupat în secvențe sonore exultând de pregnanță melodică, policromie timbrală și sugestivitate expresivă, insolite ca lexic sonor, ca modalități de materializare, cuceritoare prin nota de o distinctivă franchețe. Genuina divă a serii a generat prin incandescența trăirii sale scenice valuri de căldură admirativă din partea publicului, binevenite în răcoarea serii. Aportul interdependent al

tuturor s-a impus decisiv în plămuierea concretului muzical finit. Spații improvizatorice ample, inspirate, discursive, au venit să confere consistență și savoare fiecărei tălmăciri. Deși una dintre piese s-a intitulat **„KEEP IT SIMPLE”**, am opina că, dimpotrivă, textura arhitecturilor sonore a fost densă, complexă, plină de plasticitate. Cantitatea și calitatea indicelui de imprevizibil investit generos în creuzetul interpretării creative – iată cheia izbucnirii conștient asumate.

Drept concluzie, să-mi fie permis să... compun o sinceră salbă a nonconformistelor generice proprii celor unsprezece momente muzicale ale recitalului: dacă este să **„SPEAK”** despre magice **„REVERIES”** întrețesute **„ÎNTRE NOI”** – publicul pe de o parte și minunații (poate puțin nebunii, **„MAD”**) emisari pe de altă parte – ei, **„SUFLETORII”**, s-au vădit născători de lumi de frumuseți pe scenă, prin captivantul mesaj răsărind – **„RISE UP”** – o nouă fraternitate a lor, **„BROTHERS & SISTERS”** în aventura emoției: nu un sentiment rece, în geroasa sa stare **„CHILL & REAL”** ci unul benefic, pur, nepătat, fără riduri (**„WRINKLES”**), cald și viabil într-adevăr (**„INDEED”**)! (Foto Ana Maria Cordoș)

Florian LUNGU

Alina Ciolcă:

„Îngân lumea – despre blues și cântări tăragănite”

Cunoscută fanilor blues pentru activitatea intensă din ultimii ani cu grupul Dusty Ride, solista Alina Ciolcă a fondat un proiect, de circa doi ani, în vâna muzicii tradiționale din această zonă. Mai precis, studiind blues-ul vechi – „de dinaintea blues-ului” –, a descoperit similitudini cu doina maramureșeană. Adunând cu alte „scormoniri” în siajul folclorului aromân, și-a evadat căutările și spre dialectele (lingvistico-muzicale) sud-dunărene (megleno-român, respectiv istro-român).

Astfel, împreună cu basistul Adrian Chepa (care și-a asumat și partitura de percuție, plus producția muzicală) și chitaristul Bogdan Bîngă, solista a lansat discul (independent, precizează ea) bilingv **„Îngân lumea – despre blues și cântări tăragănite”**. Un concept care integrează în muzica grupului un întreg patrimoniu etno-lingvistic, de la nord și sud

de Dunăre, dar și de peste ocean. Interviewând cercetători și profesori, Alina alătură coerent (și unitar, prin orchestrație) cântece afro-americane gen field-holler, gospel, spiritual, prison song ș.a. unor extracții din folclorul zonei noastre: „Cucule penele tale”, „Trece mândra pe colnic”, „Mândră floare-i norocul”, „Tumbe, tumbe”, „Mi la dorlu”, „Conticu lui Boșco”, „Preste codru-am amnaveit” etc.

După ecourile primelor cântări în trei, solista a împins acest fusion mai departe, aducând pe scena TNB (sala „Pictură”, 3 februarie 2020) invitați deosebiți: artistul și cercetătorul Grigore Leșe, solistul Cristian Chiriac (trupa Iarba Fiarelor), actrița Anca Constantin și Ansamblul „Altona” descoperit de Alina la Cerna, jud Tulcea (unde trăiește singura comunitate compactă de meglenoromâni din țară). Cu acest grup, e de urmărit un videoclip pe canalul youtube. Proiectul este în plină dezvoltare, de urmărit și „evadările” în spații deschise (în toamna trecută în Apuseni) ale trioului, acum sub titulatura Graiu (cu noul chitarist Sergiu Popa).

„Materialul ăsta nu are nici o pretenție științifică...”, precizează solista de la bun-început, în pliantul care însoțește CD-ul, dar continuarea textului (totul apare tipărit și în engleză, inclusiv coperta) și mai cu seamă muzica etalată pe disc sunt dovada unei documentări și cercetări minuțioase, salutara. O muzică care îndeamnă la... liniște. O oprire din ritmul nebun al vieții de zi cu zi, o întoarcere a capului (și a sufletului) spre începuturi de lume, spre arhetipuri dacă nu sună pretențios. Cântece care s-au tot șlefuit în poate sute de ani, dobândind esențe pe care nu doar urechile școlite să le perceapă, să le înțeleagă.

Doru IONESCU

Vedeta internațională

Apelativul “vedetă” este folosit la noi, îndeosebi în mass-media mondene, cu o ușurință condamnabilă, care include în această categorie tot felul de domnișoare mai mult sau mai puțin botoxate-siliconate, care apar într-un fel sau altul pe la TV, sau bărbați ce-și julesc coatele în diverse soiuri de “reality show”-uri, încercând să obțină ceva expunere publică și, de ce nu (nimic rău în asta), cât mai mulți bani. Când, de fapt, adevăratele vedete sunt foarte puține, fiind vorba de acele personalități artistice de notorietate națională, al căror nume este cunoscut și în cel mai îndepărtat cătun. Iar când este vorba de numele respectate și peste hotare, lista se restrânge drastic, nu neapărat pentru că reprezentanții noștri n-

ar avea valoarea altora de afară, ci fiindcă, înafara unor granițe impuse de limbă, nu prea suntem primiți la masa bogaților, fiind preferați artiști din zonele cu tradiție, cu impresari, relații și locuind chiar în țările respective. Pentru a ne referi doar la muzica ușoară din ultimele decenii, trebuie subliniat apăsător faptul că reprezentanții noștri, atunci când li s-a ivit ocazia, și-au dovedit clasa, surclasând-i pe cei mai protejați de soartă. Palmaresul solistelor noastre Monica Anghel, Nico sau Luminița Anghel totalizează zeci de distincții internaționale prestigioase, între care Trofee ale unor mari festivaluri – reamintim că ne referim doar la reușitele de după 1990, când am profitat de deschiderea ce ni se oferea, fără a uita însă de recunoașterile internaționale anterioare ale unor Corina Chiriac, Mirabela Dauer, Marina Voica, Angela Similea, Adrian Daminescu, Marius Țicu și alții. Că premiile n-au fost întotdeauna urmate, așa cum s-ar fi convenit, de o impunere în peisajul muzical al țărilor cu pricina, prin discuri, turnee, show-uri TV, asta ține atât de statutul nostru de țară “mică” (deși cultura noastră este net superioară multora!), cât și de lipsa unui manageriat serios, profesionist, puternic aici în țară și recunoscut peste hotare. Numeroase concerte și prezențe în topuri au Inna (asupra calităților vocale avem unele rezerve, dar în muzica dance și în cluburi nu mai contează așa ceva), Alexandra Stan a înregistrat un “boom” la un moment dat cu o piesă (fiind cam singura difuzată atunci intens într-o țară cu industrie muzicală impresionantă, SUA), Akcent sau Fly Project marchează deseori prezențe în topuri de peste hotare, ca și unii interpreți efemeri (mai toți cu pseudonime hispanice), beneficiind la un moment dat de o piesă plăcută, reușită. Dar când vedem în ce țări figurează în topuri radiofonice... ne abținem, deoarece nu vrem să fim răutăcioși sau să jignim țările respective. Consacrarea internațională vine abia după succesul cert și nu la un post regional în țările cu industrie muzicală ce contează cu adevărat, cum ar fi SUA, Marea Britanie, Germania, Franța, Italia, Japonia, poate Australia sau Spania, ceea ce nu înseamnă că nu ne bucură când aflăm că artiști români sunt difuzați în

Ramona Bădescu, Toto Cutugno

Kazahstan sau Pakistan, de pildă. Totul este ca difuzarea la radio sau vizualizările pe youtube să ducă și la turnee, concerte în acele țări, chiar mici fie ele, și mai ales și la editarea de discuri acolo. Cert este că liberalizarea de după 1990, înzestrările unor tineri autori (nu neapărat foarte originali mereu, dar, cum spuneam, nimeni nu se mai uită la asta, ritm să fie și câteva cuvinte în engleză sau spaniolă), ca și internetul au permis pătrunderea pe undele radio, mai ales, în numeroase țări, a numeroși tineri din țara noastră. Din păcate, mai nimeni nu știe că ei sunt români...

Introducerea aceasta era absolut necesară pentru a defini clar profilul unei vedete internaționale din țara noastră. Pentru a putea fi considerat de un asemenea nivel, artistul trebuie să fi apărut, pe scenă, micul sau marele ecran, interviuri, diverse evenimente alături de personalități uriase, unanim recunoscute pe plan mondial. În cinematografie un asemenea statut onorant au Maia Morgenstern, cu o creație excepțională în filmul lui Mel Gibson “Patimile lui Hristos”, sau Marcel Iureș, cu multe distribuiri în pelicule de mare circulație, nu o dată în roluri principale. Poate într-o bună zi vom avea și noi laureați la premiile Oscar sau Grammy, ocazie cu care vă reamintim că Damian Drăghici, compatriotul nostru, NU a câștigat niciodată onorantul premiu Grammy (nici nu avea cum, am detaliat asta într-un articol din revista noastră), așa cum s-a lăudat în mass-media autohtone (că în cele americane nu avea cum!). Un alt exemplu de mistificare ni-l oferă solista Dida Drăgan, care s-a tot împăunat, în presă și la TV (totuși au urmărit festivalul vreo câteva zeci de milioane de telespectatori, între care și români...) că ea ar fi cântat la festivalul de la Sanremo și nu orișicum, ci... înaintea Tinei Turner, fiind urmărită de vreo 70 de posturi de televiziune! Pentru că s-a mai scris despre asta, rezumăm: în 1990, organizatorii italieni, pentru a saluta

alături de Amanda Lear

schimbările de regim din țările estice, au organizat un așa-zis "Sanremo Libertà", a cărui unică legătură cu festivalul propriu-zis a fost faptul că a fost găzduit de Teatrul Ariston, gazda tradițională a marelui eveniment. Dar nu fiindcă ni s-ar fi acordat cine știe ce importanță (fără mediatizare și interes local, sala a fost goală), dar, fiind ediția a 40-a, evenimentul principal, cel adevărat, a fost mutat în uriașa Palafiori – despre toate acestea, inclusiv dotările de excepție ale sălii, ați putut citi în serialul nostru consacrat festivalului de la Sanremo. Pentru a putea vedea ridicolul afirmațiilor solistei, telegrafic: 1. La "Sanremo Libertà" au venit echipe din fostele țări socialiste, alcătuite din două

frumusețe și îi făcuse backing vocal lui Gabriel Cotabiță, alături de Alexandra Vărgatu, într-o filmare a șlagărului "Te rog, domnișoară, nu pleca", al lui Ionel Tudor. A doua prezență românească la care ne referim a fost a modelului (cam mult să-i spunem actriță...) Mădălina Ghenea, și ea stabilită în Peninsulă, aleasă de Carlo Conti să fie co-prezentatoare la o ediție recentă; n-a avut ea prea multe de spus, dar a fost frumoasă și elegantă, plus că ne-am mândrit, pe drept cuvânt, că este de-a noastră.

Fără să ne dăm seama, mai că am ajuns la jumătatea articolului până a ne ocupa de subiectul principal, pentru că Ramona Bădescu este, da, o adevărată vedetă

internațională. Nu numai în Italia, unde are o carieră artistică impresionantă de trei decenii, de când s-a stabilit la Roma (în 1992 deja primea titlul de "Cea mai frumoasă artistă străină!"), dar și în alte țări ale globului. Până să ajungă să-i farmece pe italieni ea a dovedit precocitate (a debutat pe micul ecran la 4 ani!) și reale înzestrări muzicale, lansând încă din adolescență creații de Gelu Solomonescu ("Cântă tinereții lumii"), Jolt Kerestely ("La vârsta mea", "La 20 de ani", "Marea visează"), Dinu Giurgiu ("Primul cuvânt", "Spune-mi dacă mă iubești"), Aurel Manolache ("Nu te cred" - Mamaia '88, Creație), Marcel Dragomir ("Dintre stele am ales luna"), Marius Țicu ("Ani de soare"), Camelia Dăscălescu ("Vei veni, iubirea mea" - la Mamaia '87, când a

soliste (noi: Angela Similea, Dida Drăgan), un solist (Gabriel Cotabiță), o formație (Roata), o pereche de balerini și o "Miss". Distribuția noastră a fost stabilită de Ministerul Culturii, delegația fiind condusă de ministrul adjunct Coriolan Babeți; 2. S-a ținut la Teatrul "Ariston" (care oricum era liber), cu câteva zile ÎNAINTE de festivalul propriu-zis, fiind filmat de Rai 2 sau 3, nu de postul principal, Rai 1; 3. Imediat cum s-a terminat, artiștii români s-au întors în țară, deci peste două zile, când s-a dat primul gong la Palafiori, solista nu mai era în Italia, deci nici în sală, darămite să urce pe scenă (cu ce ocazie?), înainte sau după Tina Turner! La Sanremo actrița și cântăreața Ileana Popovici locuiește șase luni pe an, trimițând corespondențe despre festival, unde este acreditată oficial, mass-media din România, inclusiv revistei noastre. Ea este binecunoscută de colegii jurnaliști italieni, fiind o prezență familiară la festival. Atribuirea jenantă a unei false celebrități locale am remarcat-o cu ocazia aceleiași ediții 1990 la coregraful Constantin Duțu, pe care de fapt nu-l cunoștea nimeni la festival... În schimb am avut, de-a lungul timpului, două reprezentante pe scena celebrului festival de la Sanremo, de data aceasta cu adevărat. Mai întâi a fost vorba de interpreta Paula Mitache, stabilită în Italia. În plină "pandemie" mondială de "Dragostea din tei", piesa trupei basarabene O-Zone ce a cucerit mapamondul, ea a lansat pe un disc propria ei versiune, sub titulatura "Haiducii", fiind invitată s-o cânte pe scena de la Sanremo. În România, Paula Mitache avea la activ premii la concursuri de

cucerit premiul III), Alexandru Vilmanyi ("Zăpezile albastre"). Cântă foarte bine la pian și la chitară, pregătirea muzicală începând-o cu tatăl său, regretatul Cristel Bădescu, autor de romane (finalist de câteva ori la "Crizantema de aur") și de muzică pentru copii. În 1991 a prezentat festivalul de la Mamaia alături de Anca Țurcașiu și Gabriel Cotabiță, continuând colaborarea cu TVR prin trimiterea unor interviuri exclusive cu Toto Cutugno, Remo Girone, Michele Placido. Între timp ascensiunea ei era rapidă: debut la televiziunea privată Videoesse, cu propria ei emisiune "Cabaret", apoi un rol important în celebrul serial TV "Caracatița", alături de cântăreața Mietta și de Raoul Bova. Emisiunile TV "Gran Casino", cu cunoscutul actor comic Lino Banfi, în care Ramona dă viață unor personaje

savuroase, se bucură de succes până și în Australia, așa încât se împarte în egală măsură între marele și micul ecran: "Miracole" (Incantesimo), cu Agnese Nano (din "Edera") - serial TV de 30 de episoade, difuzat și pe micile ecrane de la noi; "Una donna per amico"; "Medico di famiglia"; "Lina e il brigadiere" (partener - celebrul Nino Manfredi); "Cascina Vianello" - "thriller comic" cu altă

alături Raimondo Vianello, prezentator la Sanremo '98

legendă vie, Raimondo Vianello. Putem vorbi de o consacrare definitivă în clipa când faimosul Pippo Baudo o distribuie alături de el în serialul de 13 episoade de la Rai Uno "Tutti a casa". Vedetă în toată puterea cuvântului (aviz celor care-și atribuie fără să fie cazul această postură!), Ramona Bădescu este invitată la toate show-urile și emisiunile de mare audiență ale canalelor TV, fie că este vorba de Rai Uno, Rai Tre, Rete 4, Canale 5 (la "Buona domenica" - Maurizio Costanzo) - "In boca al lupo", "Domenica in", "Giorno per giorno", "Numero uno", fiind "disputată" de Pippo Baudo (Rai 1) și Christian De Sica (Canale 5)! Firește că în unele din aceste programe TV a și cântat, pentru că nu a trecut niciodată muzica pe planul doi - ne amintim de altfel cu încântare de recitalul napoletan, alături de formația proprie, pe scena festivalului "Crizantema de aur" de la Târgoviște. Posturile de radio au difuzat intens melodiile sale "Anima zingara" (compusă pentru ea de Danilo Amerio în vederea festivalului de la Sanremo și editată pe un disc BMG) sau "Todos olé!" (alături de Los Reyes, formația continuatoare a tradiției Gipsy Kings), totuși frumusețea și talentul de a intra în pielea unor personaje total diferite au făcut să fie solicitată pentru zeci de filme artistice, filmografia ei fiind absolut

impresionantă. Amintim aici doar "30 de rânduri pentru un delict" (cu Luca Barbareschi), "Vacanțe de Crăciun", "Regina oamenilor-pește" (un SF filmat în Santo Domingo), "Chiave in mano" (cu Martufello), "Le comiche 3" (cu Renato Pozzetto, Paolo Villaggio), "Testi rasate", "Principesa Dracula", "Parenti serpenti" (în regia lui Mario Monicelli), "Fanta gim", "Paparazzi", "Alex berbecul" (cu marele campion de schi Alberto Tomba). Ramona nu și-a uitat niciodată țara, revine de câteva ori pe an ca să-și revadă părinții la Craiova, dar a acționat și ca un adevărat agent turistic: pe renumitul muzician Renzo Arbore l-a convins că strămoșii săi se trag din... Bucovina, iar pe actrița Maria Rosaria Omagio din "Edera" a sfătuit-o în vara lui '95 să-și facă vacanța pe litoralul românesc! Revenind la muzica ușoară, printre picături a găsit timp să pregătească materialul pentru un album, primele piese înregistrate în studioul "Canalle" din Sulmona fiind "Nu lăsa iubirea să piară" de Cornel Fugaru, două melodii de Camillo Canalle pe versuri de Carlo Gianntucci, "C'e una canzone" și "Il mondo", precum și o creație a verișoarei sale din Târgu-Jiu Liliana Făgași, "Să nu-ți faci din minciună scut". Au fost câțiva ani la rând în care s-a dedicat teatrului, înlănțuind câteva piese cu mare succes de public jucate la Roma sau în turneu: "Bărbați pe marginea unei crize de nervi", "Președinta" (turneu triumfal în Sicilia), "Bărbații preferă blondele", "Giochi d'Angelo", "Menechini" (adaptare modernă după Plaut), "Toate sunt topite după Silvio". Pentru că ne-am propus să demonstrăm de ce proaspăta mămică (de un an și ceva) este într-adevăr o autentică vedetă internațională - iar fotografiile alăturate o demonstrează din plin - să mai notăm că a fost recompensată cu prestigiosul trofeu "Pegasso d'oro" decernat celei mai populare vedete TV, că a fost invitată de onoare la tradiționala "Zi a oceanelor curate" sau la concertul lui Ray Charles la un castel de lângă Roma, că a fost aleasă imaginea străzii Via del Babuino, situată aproape de Piața Spaniei, arteră înfrățită cu Madison Avenue din New York, că a fost moderatoarea unor evenimente importante desfășurate în SUA sau în Dubai... De altfel, nu doar la Mamaia '91 și-a demonstrat talentul de prezentatoare, ci și la festivalul "Castrocaro" (deschis vocilor noi din muzica ușoară), la un Revelion din Sardinia, într-o

alături de Claudia Cardinale

piață uriașă, la un concert retro, conceput în maniera anilor '70, cu Bobby Solo, Zucchero, Andrea Bocelli sau la Arena

Paula Mitrache

de Operă în aer liber din Narni, unde a prezentat concertul Filarmonicii și Corului Operei din Timișoara. Interesant este faptul că, datorită frumuseții, i s-a spus adesea "Miss

România", dar n-a concurat niciodată, deși ar fi câștigat cu siguranță; în schimb a fost în juriu la competiții de gen – "Top Model România", la București, "La donna più bella del mondo" la Rimini, alături de fiul lui Anthony Quinn, Danny Quinn, sau la "Miss Italia". O întâmplare simpatică s-a petrecut în platoul emisiunii animate de cunoscuta Alba Parietti, căreia Ramona Bădescu i-a spus că Toto Cutugno este "un sex-simbol românesc", iar el este foarte fericit. La care Parietti i-a replicat: "Păi dacă e așa, luați-l acolo la voi!". Prietenia Ramonei față de Cutugno datează din perioada când erau vecini. De altfel, ea l-a invitat la un spectacol la Craiova în care au cântat împreună, desfășurat în aer liber în parcul orașului.

Premiată la câteva concursuri de muzică ușoară în țară (Botoșani, Sibiu), Ramona Bădescu este una dintre puținii care se pot lăuda cu două premii de interpretare la festivalul de la Mamaia, la două ediții consecutive, 1987 și 1988. Iar în 1989 a fost ultima câștigătoare, alături de Alexandra Canareica, a Trofeului "Steaua fără nume" al Televiziunii. Până la plecarea din țară a apărut în câteva emisiuni importante realizate de Titus Munteanu la TVR, care pentru ea a fost un adevărat mentor, ca și pentru atâția tineri interpreți. Este Ramona Bădescu vedetă internațională? Indiscutabil. Definitiv este întâmplarea istorică de un coleg jurnalist, care a întâlnit-o la aeroportul din Roma: "I-am solicitat un scurt interviu și mă tot gândeam unde să i-l iau. Trebuia însă să vedeți cum s-au pus toți în mișcare, roiau în jurul ei, îi cereau autografe și să facă poze cu ei. Pe loc i-au deschis salonul VIP, unde nu visam să pătrund vreodată!". Tot ce ne dorim este să avem câți mai mulți oameni care să reprezinte frumos, demn, cu cinste numele României. Pentru că Ramona Bădescu la fiecare apariție TV în lume spune că este olteancă, laudă țara noastră și cântă cu of și alean "Săracă inima me"...

Marius GHERMAN

Recunoașteți personajele?

de presă, cu două decenii mai tânăr, alături de interpretul Mihai „Mike” Godoroja, cu acel prilej în postură de translator. (M.G.)

- Imagine de arhivă din categoria "Mai slab, cu păr și fără pălărie"! Câți îl veți recunoaște în fotografia alăturată pe Ion Suruceanu? Mare vedetă a muzicii ușoare din Republica Moldova, el a fost invitat cu trei decenii în urmă să susțină un micro-recital pe scena festivalului de la Mamaia. Cum cântecele sale sunt extrem de cunoscute la noi, câteva din ele în versiunea lui Paul Surugiu-Fuego, Ion Suruceanu este prezent în ultima vreme în mod frecvent la evenimente artistice dincoace de Prut.

- Ne-a părăsit de curând, așa cum de altfel am relatat în paginile noastre, marele cântăreț de muzică country Kenny Rogers, atât de iubit și în țara noastră. Spre deosebire însă de alte vedete ale muzicii ușoare, pop sau rock pe care n-am avut ocazia să le aplaudăm pe viu (și în cazul multora nici nu vom mai avea...), simpaticul, carismaticul Kenny a cântat pe scena festivalului internațional „Cerbul de aur” de la Brașov. Iată-l în imaginea alăturată, surprinsă la conferința

Retro Rock

Din martie, imediat după declanșarea stării de urgență, așa cum am mai anunțat într-un articol, numeroși instrumentiști și soliști rock din mai multe generații (inclusiv din diaspora), fiecare de acasă, au început să înregistreze piese din istoria muzicii noastre, nemaiauzite de decenii. Orchestrații și abordări dintre cele mai diverse, însoțite de videoclipuri, omagiind înaintașii rockului românesc. un mod constructiv creativ de a depăși situația ingrătă de a nu mai putea să-și exercite profesia.

Impresionat de amploarea și ecourile „Rockului Carantinei”, unul dintre primii muzicieni care au acceptat

plină și mai frumoasă. De asemenea, au fost omagiați, prin decernarea unor plachete (pentru aportul în industria rockului românesc), câțiva jurnaliști radio-TV, care au zidit la edificiu, între care Florian Pittiș, Florin Silviu Ursulescu, Aurel Gherghel, Petre Magdin, Nelu Stratone.

Nu în ultimul rând, evenimentul va fi immortalizat pe un DVD, produs în urma celor două proiecte, finanțat de U.C.M.R.-Ada, care va păstra în arhivele oficiale și cele private această celebrare a rockului românesc de ieri, astăzi. Iată și sumarul unui eveniment pe care îl consider istoric (dincolo de subiectivitatea unuia dintre cei care l-au pornit, alături de Iulian Vrabete și Gabi „Pipai” Andrieș), creația unei echipe de peste 50 de muzicieni rock, plus personalul tehnic de producție, care a asigurat impecabil finalizarea proiectului.

Unit Progresiv TM-Roșu și Negru, supergrupul discului „Puterea muzicii”, a fost prezent prin două piese legate (dintre compozițiile lui Liviu Tudan), interpretate cu versurile originale ale „Zburătorului” de Codruț Croitoru – solist, Mike Vlahopol și Gabi Golescu – chitare, Mugurel Coman – claviaturi, Iulian Vrabete – bass și Adrian Tetrade – tobe.

Grupul Domino (condus de Sorin Chifiriuc, compozitorul principal) a fost reamintit cu două remake-uri la piesele „Prefață” și „La drum”. Cel care a preluat ștafeta vocii principale – inginerul

de sunet Gabi „Pipai” Andrieș - s-a însoțit cu Dinu Sgârban și Bogdan Sandu „Jaja” - chitare, Cătălin Răsvan – bass și Ovidiu Condrea – tobe.

„Păsări de fum”, melodie de rezistență a primului disc Holograf (scrisă peste noapte de Mihai Pocorschi pentru Gabriel Cotabiță), a fost readusă la lumină de chitaristul Eugen Caminschi (care a propus și noua haină orchestrală) cu aportul lui Bogy Nagy – voce, Cristi Copaciu – chitară, Iulian Vrabete – bass și Claudiu Purcărin – tobe.

provocarea, Mihai Pocorschi, a propus un concert, atunci când pandemia s-a relaxat. O idee la care a marșat Nelu Brîndușan (Promusic Events), unul dintre organizatorii rock importanți apăruiți după 1989. Proiectul „Retro Rock” a găsit deschidere la Ministerul Culturii, care l-a cofinanțat, într-o variantă mult mai viabilă și vizibilă, în condițiile de maximă siguranță impuse de pandemie. În 7 – 8 noiembrie, evenimentul (unic în istoria rockului românesc) a fost organizat fără spectatori, înregistrat audio - video, pentru ca manifestarea să ajungă, prin intermediul internetului, la cât mai mulți fani ai genului, oriunde s-ar afla.

În ipostaza live, au apărut abordări orchestrale inedite, noi piese propuse, întâlniri între muzicieni care nu mai cântaseră unii cu alții, iar dincolo de toate acestea, entuziasmul de a face echipă pe o scenă ofertantă, strălucitoare, cum a fost aceea de la Arenele Romane. Un fapt deosebit, în nota obiectivului propus, l-a constituit momentul video In Memoriam, reamintind parte dintre numeroasele personaje dispărute prea devreme din lumina ori culisele acestei muzici care ne-a făcut viața mai

Mihai Pocorschi (voce și chitară) și-a asumat reînregistrarea într-o variantă adusă la zi a singurului - dar marelui - hit Chromatic compus de Sorin Tudoran, „Racul, broasca și o știucă”, avându-i alături pe Vladimir Pocorschi (chitară și voce), Vlady Săteanu (bass), Victor Vrabete (tobe); invitat special pe loc - Doru Apreotesei (claviaturi).

Doru Apreotesei a fost singurul autor al unei piese (Post Scriptum - „Mireasma nopții”) care a putut fi prezent

(venit pe cheltuială proprie din Suedia) să reînregistreze compoziția sa. O propunere venită tot de la un timișorean - Horea Crișovan (chitară și voce) - care s-a însoțit cu Flavia Hojda și Pavel Ulici - voce, Dan Blaga - bass și Florin Cvașă - tobe.

Una dintre puținele înregistrări rămase în urma lui Dorin Liviu Zaharia, Dimitrie Inglessis și Olympic 64, „Cântec de haiduc”, a fost repusă în pagină într-o versiune mai „metalică” de chitaristul Andrei Bălașa cu soliștii Dan „Rini” Crăciun și Miruna Puiu, Cătălin Ungureanu la bas și Claudiu Purcărîn la tobe.

Catena a avut oficializată o singură piesă pe un disc, „Dorința” / „Hopatina”, refăcută în Germania de autoarea Anca Graterol cu formația sa Rosy Vista. La orchestrația modificată s-a pliat o nouă generație de fete rock: Olivia Păun (voce, chitară), Alexandra Pop (bass), Nina Neagu (tobe), susținute de Robert Enache (chitară).

FFN (cu melodia „La ceasul când stele încep să apună”, semnată Gabriel Litvin pe ultimul disc al trupei, înaintea plecărilor succesive din țară) au fost urmăriți îndeaproape în partitură de Andy Horjea și Mihnea Stănescu - voce, Alexandru Nucă și Gabi Goleșcu - chitare, Adrian Ciuplea - bass și Nunu Racris - tobe.

Rodion G.A. (Roșca), un pionier al rockului electronic în România, a fost omagiat de soliștii Roxana Niculae și Andrei Hațegan (plus chitară) și respectiv Victor Popescu (electronics) cu o versiune „Stele și lumini” mult diferită de original, un remake pentru o altă epocă electro, aceea a prezentului. Cei doi soliști au prezentat și o surpriză, de care nu au știut nici organizatorii: Mondial - „De va veni la tine vântul”.

Sideral Modal Quartet și o înregistrare (realizată de Cornel Chiriac!) aproape pierdută printre bruiajele care afectau emisiile postului Radio Europa Liberă. Piesa „Ești a mea” a renăscut live mulțumită solistului Codruț Croitoru, chitaristului Nicu Patoș, basistului Paul Baciș și bateristului Andrei Ilie.

Premiata compoziție Semnal M - „Mai avem multe de făcut”, o propunere iscată din obligația morală a reamintirii lui Iuliu Merca, fanion al rockului clujean, a găsit adepți pentru un remake 2020 în concert: Alex Cismaru - voce și chitară, Alexandru Matei - claviaturi, Paul Baciș - bass, Flavius Hosu - tobe.

Mai e ceva timp până să fie editat filmul acestui eveniment complex, dar nu pot să nu mă gândesc la ce ar putea urma. Pentru că, folosind o sintagmă vehiculată în ultimul timp, întreaga inițiativă, din martie încoace, s-a dovedit un exemplu de bune practici. Respectând proporțiile, un „Rock & Roll: Hall of Fame” românesc, care trebuie să aibă o continuare, să devină un eveniment

în serial. Sunt atâtea nume importante de celebrat încă, în particular cele care nu mai au activitate curentă, dar au scris istorie: Phoenix, Sfinx, Roșu și Negru, Metropol, Pro Musica etc. Pe de altă parte, există o inițiativă (articulată tot în timpul carantinei), deocamdată on-line: un muzeu rock, subiectul unui viitor articol. Cum s-a demonstrat de atâtea ori, la momente de cumpănă, de criză, e nevoie de o întoarcere la valori, spre borne, lucrând fie și sub gloanțe.

Doru IONESCU

Gala romanței

Timp de 14 ani la rând, orașul Câmpulung Muscel a găzduit festivalul de romanțe și poezie "Rapsodii de toamnă". Datorită nemiloasei pandemii și restricțiilor cunoscute, ediția a 15-a a fost înlocuită (deci nu anulată, ca în alte părți – bravo organizatorilor!) cu o originală "Gală a romanței – Rapsodii de toamnă", care a păstrat nealterat spiritul festivalului și mai ales a menținut pe agenda manifestărilor muzicale ale orașului acest eveniment cu frumoasă tradiție. Atașată de frumosul oraș, directoarea artistică a festivalului, Mariana Claudia Filipescu, valoroasă

interpretă de romanțe aplaudată pe scena celor mai importante confruntări din domeniu, în frunte cu Festivalul național "Crizantema de aur", face o grăitoare schiță a ambianței locale, pentru că, spre cinstea sa, orașul Câmpulung Muscel găzduiește mult mai multe manifestări artistice decât municipii mari, capitale de județ: "Oraș cu bogată tradiție istorică, fiind prima capitală a Țării Românești, a fost leagănul inspirației pentru dramaturgul Tudor Mușatescu, născut pe malul Mătăului. Urbea se află la poalele muntelui Mateiaș, care delimitează în partea de sus culoarul Rucăr-Bran". Informațiile acestea succinte sunt destinate îndeosebi celor tineri, cunoscând marginalizarea orelor de Istorie și Geografie în liceu, iar atunci când am pomenit de Rucăr ne-am amintit că este localitatea natală a interpretei Ileana Șipoteanu.

Frumoasa "Gală a romanței" a avut loc în sala de spectacole a Primăriei (să nu uităm că noua primăriță a orașului este Elena Lasconi, apreciată unanim pentru activitatea sa anterioară în televiziune!). Ineditul a constat în faptul că tradiționalul concurs de interpretare (n-ar fi rău dacă pe viitor competiția de poezie s-ar desfășura separat, cu un juriu de strictă specialitate) a fost înlocuit cu micro-recitaluri ale laureaților edițiilor trecute, ocazie plăcută și pentru aceștia să se reîntâlnească cu primitorul oraș și mai ales cu ospitalierii organizatori, Gala având loc sub egida Casei de cultură "Tudor Mușatescu", a Casei de cultură a sindicatelor "C. D. Aricescu" și a Primăriei din Câmpulung-Muscel, aceasta din urmă dovedindu-se, în premieră, o gazdă impecabilă.

Dimensiunea specială a evenimentului a fost dată de palmaresul participanților, cu toții laureați la marile competiții ale romanței, numele lor fiind familiar numeroșilor iubitori ai romanței. Astfel, Gheorghița Burcea a fost finalistă a concursului de Creație la "Crizantema de aur" de la Târgoviște, iar la Câmpulung Muscel a câștigat

un premiu special în 2019 tot cu o compoziție proprie. În Gala recențată în aceste rânduri a oferit, firește, tot două creații proprii, muzică și versuri, "De-ai știi s-ascuți" și "Prin amintiri". Tot la ediția din 2019 a fost distinsă cu un Premiu al juriului Daniela Bărbuceanu din Pitești. Mare admiratoare a Ilenei Sărăroiu, ea a dat viață cunoscutelor melodii "La fereastra casei mele" (Păsărică, mută-ți cuibul) și "Inimă, de dor nu știi", aceasta din urmă scrisă, muzică și versuri, de Alexandru Arșinel! La aceeași puternică ediție 2019 a reușit să acceadă la podium, dobândind premiul III, talentata solistă Nicoleta Radinciuc din Slobozia, care a făcut apel la alte două titluri din patrimoniul romanței românești, "De-ai putea tu să vorbești" de Temistocle Popa (versuri Mircea Block) și celebra "N-ai să știi niciodată" de Ioanin Lupescu, pe un text de același Mircea Block. S-a ajuns apoi la premiul II, dar la ediția din anul 2011, când și-a dovedit din plin înzestrările pentru acest gen muzical Lavinia Bugheanu din Câmpulung Muscel. Solista, asemeni multor interpreți, a dovedit atașament pentru romanța clasică, să spunem, aducând la microfon atât de cunoscutele "Țiganka" de Ionel Fernic, pe versurile poetului Artur Enășescu, și "Romanța crizantemelor" de Vladimirovici-Gold, pe un text de Aurel Felea. Ce tulburător este să te cheme Ionică Radu, să te dedici romanței și să cânti o piesă pe versurile reginei neîncoronate a acestui gen, Ioana Radu! Este vorba de "Privesc în toamna vieții mele" de Ion Dolănescu, cel de-al doilea cântec ales de solistul din Câmpulung Muscel, distins cu premiul II în 2015, fiind un

Mariana Claudia Filipescu, membrii orchestrei

titlu clasic al romanței - "Dragoste, buruiiană rea" de Vasile Vasilache, versuri N. Stroe și Ștefan Cristodulo. În completarea palmaresului de la ediția anterioară (de fapt, în caz că se va relua în 2021, așa cum sperăm, ediția anterioară a festivalului, deci nu a Galei, va fi, evident, 2019), cea de anul trecut, a urcat pe scenă deținătoarea premiului I, Cecilia Gropan din satul Piatra, comuna Stoenest, care tot în 2019 și-a înscris în palmares încă un premiu I, la festivalul "Nicolae Florei" de la Bocșa. Ea a ales romanțele "Scrisoare pentru mama" de Vasile Veselovschi, versuri Mihai Maximilian, și "Mi-e tare dor" de Angela Moldovan, pe un text de Mircea Block. Ni se pare firesc faptul că mulți dintre invitații s-au numărat între premiații ediției recente, din 2019.

Între aceștia solista Rodica Voicu din Târgoviște, distinsă atunci la "Rapsodii de toamnă" cu Premiul special de interpretare. Ea dat viață unor romanțe compuse de ea și dedicate orașelor atât de dragi inimii ei: "Târgoviște, de tine-mi este dor" și "Orașul meu drag Câmpulung", ambele pe textele fratelui său Constantin Voicu. O distincție de maximă strălucire figurează în palmaresul Dianei Saracino-Vasile – este vorba de Trofeul "Crizantema de aur", la care visează toți aspiranții la gloria romanței, cucerit de ea în anul 2007. Valoroasa interpretă a alăturat cunoscutei romanțe "Să treci prin lume fără dor" de Alexandru Leon, versuri I. Gr. Periețeanu, celebrul cântec rusesc (asimilat folclorului, datorită circulației, dar având autori cunoscuți) "Oci ciornâie".

Mariana Claudia Filipescu,
Diana Saracino-Vasile

Bocșa (2017). În urma câștigării Trofeului la "Rapsodii de toamnă", la Câmpulung Muscel, în 2011, ea este an de an și membră în juriu. Claudia Filipescu a inclus în recitalul său romanțele "Vioara" de Mia Braia și "Bunicii mei" de Moise Mitulescu, text Maria Chirtoacă. Orchestra acompaniatoare a fost condusă de violonistul prof. dr. Cătălin Iancu de la Ansamblul folcloric "Doina Argeșului" din Pitești, sub bagheta acestuia evoluând Petrișor Mihalcea (acordeon) și Nicolae Oprea (pian), toți cu studii muzicale. Spectacolul a fost prezentat de directorul Casei de cultură a sindicatelor "C. D. Aricescu", Sergiu Cicu, care a făcut la finalul fiecărui recital oficiul de înmânare a unui mic trofeu simbol al romanței, a programului de sală și, firește, a unui buchet de flori.

Ecourile acestei Gale, desfășurate în luna octombrie, sunt mai mult decât favorabile și ținem să elogiem încă o dată determinarea și inspirația gazdelor, care au reușit să nu rateze borna 2020 în desfășurarea unei manifestări emblematică pentru acest gen atât de sensibil și de românesc. Într-un an în care, fatalmente, evenimentele artistice au lipsit în Câmpulung Muscel, iubitorilor romanței (în sală numărul spectatorilor a respectat distanțarea fizică impusă de autoritățile sanitare) le-a mers la inimă căldura cu care valoroasele laureate (dar unde sunt bărbații? Doar un singur solist? Romanța vă așteaptă!) ale unora din edițiile anterioare au dat viață partiturilor dragi tuturor. Spuneam cândva că forța marelui Festival național (și nu o dată internațional) "Crizantema de aur" de la Târgoviște rezidă și din afluirea către "Cetatea de scaun a romanței românești" a tuturor talentelor lansate la aceste competiții din țară de care am amintit și aici. Directoarea artistică a "Crizantemei de aur", îndrăgita interpretă Alina Mavrodin Vasiliu, le urmărește îndeaproape, nu o dată este chiar prezentă la ele, așa încât la Târgoviște ajung cei mai buni dintre cei buni, pentru care calificarea în marea finală este suprema consacrare. Există o solidaritate excepțională a relativ micii lumi a romanței, pe care Alina Mavrodin Vasiliu a concentrat-o în atât de grăitorul slogan: "Romanța ne unește!".

Octavian URSULESCU

Rock'n'Roll Hall of Fame 2020

Pe malul marelui lac Erie, în Cleveland, Ohio, contemplând depărtata linie a orizontului, în care albastrul apei se contopește cu cerul, se înalță clădirea muzeului Rock'n'Roll Hall of Fame. Impunătorul edificiu, proiectat de arhitectul I. M. Pei, este rezultatul neobositelor eforturi ale fondatorului Atlantic Records, Ahmet Ertegun. Cunoscut și respectat în toată lumea, Ertegun și-a dedicat viața muzicii, susținând și îndrumând generații întregi de artiști care au împărtășit aceeași pasiune pentru frumos. În 1983 a înființat fundația Rock'n'Roll Hall of Fame cu scopul de a onora contribuția artiștilor, producătorilor, inginerilor de studio, jurnaliștilor și a tuturor figurilor importante care au influențat istoria muzicii rock.

În 1986 a avut loc prima ceremonie Rock'n'Roll Hall of Fame la hotelul Waldorf Astoria, în New York, în urma căreia au fost incluși Elvis Presley, Ray Charles, Jerry Lee Lewis, Little Richard, James Brown, Chuck Berry, Sam Cooke, Buddy Holly și The Everly Brothers. Fără îndoială, toți acești artiști au pus bazele muzicii pop-rock și au fost sursa permanentă de inspirație pentru fiecare iubitor al rock-ului (fie el muzician sau meloman), influența lor fiind resimțită și în zilele noastre. Nu este de mirare, așadar, că pionierii rock'n'roll sunt cei care deschid și istoria Rock'n'Roll Hall of Fame.

Muzeul Rock'n'Roll Hall of Fame din Cleveland a fost inaugurat oficial în 1995, devenind păstrătorul memoriei și a sufletului rock. De-a lungul anilor, Rock'n'Roll Hall of Fame și-a deschis orizonturile și către alte genuri muzicale, afirmând ideea că spiritul rock'n'roll transcende barierele impuse de împărțirea muzicii în categorii și stiluri. Astfel, orice artist, fie el din sfera pop, rap, hip-hop, soul sau R&B, dacă se afla în căutarea frumuseții, adevărului, a libertății, dacă se răzvrătește atunci când aceste valori sunt încălcate, atunci indiferent de gen, aparține în esență rock'n'roll-ului.

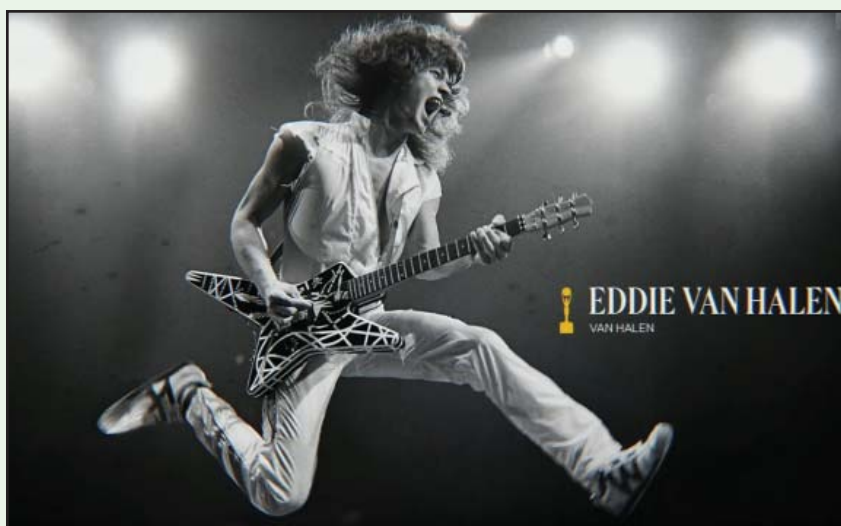
Din 1986, ceremonia Rock'n'Roll Hall of Fame a avut loc în New York, Los Angeles sau Cleveland, însă în acest an în care prea puține lucruri au rămas la fel, evenimentul a fost aproape de a fi anulat. Pentru a nu întrerupe o tradiție care se întinde pe mai bine de trei decenii, organizatorii au propus ca festivitatea să aibă loc online. Pe 7 noiembrie, HBO a transmis la nivel global Rock'n'Roll Hall of Fame

2020 sub forma unui documentar, în cadrul căruia concertele au fost înlocuite cu câte un expozeu al carierelor celor incluși în Hall of Fame, iar locul discursurilor celor sărbătoriți, care trebuiau susținute pe scenă, a fost luat de interviuri pre-înregistrate.

Din punctul de vedere al realizării, acest documentar s-a ridicat la înălțimea momentului, prin colaborările cu producători de film de valoare precum Morgan Neville, Mark Pellington și Thom Zimny. Lista invitaților a fost ca în fiecare an impresionantă, curpinzând personalități artistice de marcă (compozitori, cântăreți, actori și jurnaliști). Bruce Springsteen, Ringo Starr, Dave Grohl, Charlize Theron, Iggy Pop, Lin-Manuel Miranda, Luke Bryan, Sean "Diddy" Combs, Miley Cyrus, Billy Gibbons, Don Henley, Jennifer Hudson, Billy Idol, Alicia Keys, Adam Levine, Chris Martin, Brad Paisley, St. Vincent, Gwen Stefani, Nancy Wilson s-au adunat pentru a celebra carierele celor incluși în promoția Rock'n'Roll Hall of Fame 2020.

După cum afirma fostul toboșar al trupei Nirvana și actualul lider al formației Foo Fighters, Dave Grohl, chiar la începutul evenimentului, anul acesta a fost spusă „povestea R&B-ului contemporan, dar și a hip-hop-ului, povestea glam rock-ului și a muzicii soul, dar și povestea muzicii electronice și a rock-ului industrial”.

Toate aceste povești s-au concentrat în jurul celor omagiați. Așadar, în Rock'n'Roll Hall of Fame 2020 au fost incluși membrii trupelor rock Depeche Mode, The Doobie Brothers, Nine Inch Nails și T. Rex. Anul 2020, a adus momentul introducerii lui The Notorious B.I.G., considerat unul dintre cei mai mari rapperi, care până la

vârsta de 24 de ani (atunci când a fost împușcat mortal) a reușit să inspire prin caracterul său rebel o nouă generație de tineri și a cărui legendă continuă să se înalțe deasupra muzicii rap și hip-hop.

Sufletul petrecerii au fost membrii trupei Depeche Mode. Prezența de Charlize Theron, fan înfocat al trupei încă din vremea adolescenței, britanicii au destins atmosfera printr-o atitudine relaxată. Dave Gahan, Martin Gore și Andrew Fletcher sunt cunoscuți pentru piesele cu un caracter mai degrabă sumbru, cu un puternic impact

social, raportându-se temerar la teme sensibile precum religia sau politica. În înregistrarea transmisă de către HBO, cei trei au avut o prezență tonică, plină de energie și voie bună, s-au tachinat unul pe celălalt și nu s-au lăsat stânjeniți de condițiile neobișnuite impuse de situația actuală în care s-a desfășurat ediția din acest an. Nu au omis să îi felicite pe ceilalți artiști celebrați, au vorbit cu însuflețire despre cântăreții care i-au inspirat să ajungă atât de departe (David Bowie, Iggy Pop, The Eagles), le-au mulțumit celor din industrie care susțin viziunea lor artistică, dar mai ales fanilor și, cu toate că Depeche Mode este o trupă fenomen, au acceptat recunoașterea oferită de Rock'n'Roll Hall of Fame cu modestie și bucurie.

Transmisiunea a culminat cu momentul introducerii îndrăgitei Whitney Houston de către Alicia Keys. Artista, în suflul căreia a părut să se împletească mereu durerea și frumusețea, a fost cel mai important nume al „promoției 2020”. Imagini din viața regretatei artiste ne-au readus în amintire (acceptând faptul că am fi avut nevoie) vocea care s-a făcut auzită în jurul lumii și care nu a lăsat niciodată să se întrevadă suferința. HBO a oferit publicului un interviu cu Cissy Houston, mama lui Whitney, care a evocat momente din viața cântăreței, împreună cu nora sa, Pat Huston. 2020 a fost anul în care i s-a îndeplinit visul lui Whitney Houston de a intra în Rock'n'Roll Hall of Fame, după cum povestește Pat, căreia Whitney i-a mărturisit că singurul lucru ce îi lipsea era această onoare.

muzicieni. De altfel de-a lungul anilor, procesul de desemnare al celor introduși în Hall of Fame a fost deseori contestat. De la refuzul de a-i include pe The Monkees până la boicotarea propriului moment de către Sex Pistols în 2006, Rock'n'Roll Hall of Fame a oferit, nu de puține ori, momente controversate.

Nu au fost uitați nici cei care au pășit în legendă de la ultima reuniune Rock'n'Roll Hall of Fame. Secțiunea „In Memoriam” a debutat cu evocarea marelui chitarist Eddie Van Halen. Despre uriașa influență a acestuia asupra muzicii rock au luat cuvântul Slash, Kirk Hammett (Metallica) și Tom Morrelo (Rage Against the Machine). Au fost omagiați și Bill Withers, Ginger Baker, Johnny Nash sau Ennio Morricone. Amintirea lui Little Richard a încheiat momentul printr-un montaj special, cu imagini de colecție culese de-a lungul carierei celui care s-a auto-proclamat „arhitectul rock'n'roll-ului”.

Introducerea jurnalistului Jon Landau și a managerului Irving Azoff a readus în prim-plan vechile critici aduse sistemului Rock'n'Roll Hall of Fame. Multe voci au susținut încă din 1983 faptul că pe lista laureaților unei astfel de instituții ar trebui să se regăsească numai

Acestor vechi obiecții li se adaugă acum nemulțumirea celor care au considerat că dintr-un astfel de spectacol de anvergură muzica live nu poate lipsi. Alegerea organizatorilor de a ajunge la un compromis (organizarea ceremoniei în schimbul renunțării la muzica live) a fost ironizată și nu i-a consolat pe contestatari. Argumentul este lesne de înțeles: spiritul rock'n'roll se opune compromisului. Acest neajuns al ediției 2020 nu a fost suficient pentru a compromite ocazia de sărbătoare, dar a aruncat o umbră de îndoială asupra Rock'n'Roll Hall of Fame 2020, care poate fi perceput ca un eveniment steril. Dezamăgirea a fost împărtășită și de unii laureați, cum este cazul lui Andrew Fletcher (Depeche Mode) sau al lui Trent Reznor (Nine Inch Nails). Cu toții și-ar fi dorit să fie alături de fani într-un concert live.

În ciuda criticilor, evenimentul transmis de HBO pe 7 noiembrie a fost o ceremonie importantă, dacă nu chiar necesară. Mai ales în vremuri grele, cum sunt cele în care ne aflăm încă, valorile susținute de spiritul Rock'n'Roll Hall of Fame trebuie să fie amintite și celebrate. An de an, trebuie să îi cinstim pe cei care și-au pus întreaga carieră sub semnul acestor valori, pe cei care nu mai sunt printre noi, dar și pe cei care continuă și astăzi să ducă mai departe stindardul rock-ului. Trebuie să îi onorăm pe acești fermecători rebeli, care s-au angajat în cea mai frumoasă revoltă din câte există, pledând pentru libertate, poezie și suflet. Ei ne-au adus, prin muzica lor, poate fără să ne dăm seama, mai aproape de adevăr.

David LAPADAT

Spune-mi!

Versuri: Mirela Fugaru

Muzica: Cornel Fugaru

Introducere

Bridge

Bridge

Un incorigibil romantic

Hotărât lucru, Jolt Kerestely vine din altă lume, în care lipsesc violența, ura, invidia, răutatea, dușmănia... Dacă o exista undeva în Galaxie o planetă în care păsărelele ciripesc în permanență, totul este înflorit și verde, soarele strălucește, iar locuitorii merg numai cu bicicleta, aruncându-și priviri drăgăstoase chiar atunci când dau să se ciocnească, atunci Jolt al nostru este un extraterestru picat din Lună (așa se și comportă uneori, în naivitatea sa înduioșătoare!) pentru a ne învăța să fim mai buni, mai înțelegători, mai calmi și să nu mai mâncăm toate prostiile, ci doar leurdă, ceapă verde, usturoi, chefir, salate și diverse preparate-minune a căror rețetă secretă a adus-o în nava sa cosmică. Scriam cândva că în fiecare dimineață de 1 ianuarie, la ora 8, el se așează negreșit în fața claviaturilor

alături de Paul Surugiu-Fuego

pianului, dând la iveală prima compoziție din noul an respectiv. Este singur cu gândurile și sentimentele lui, în casă este liniște, toți dorm, iar romanticul incurabil care răspunde la diminutivul "Joly" așterne pe note "poveștile sentimentale" care ne-au fermecat și pe primul album

EuroStar născut din aceeași colaborare magică: Paul Surugiu-Fuego (cu care a editat și două excepționale albume de muzică ușoară, premiate de Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor), actor-recitator extraordinar, doi tineri poeți, cu versuri de mare frumusețe Narcis Avădănei și Andrian Artene, orchestratorul George Natsis... Ascultând acel prim CD, cineva l-a asemuit cu Richard Clayderman, dar deosebirea este esențială, fiindcă Joly este și autorul partiturilor interpretate. Am fost cândva martor privilegiat la un original și pasionant "duel al pianelor". Nu existau două pianiste, ci redutabilii compozitori Jolt Kerestely și George Natsis (pianist de excepție) se succedau la claviaturi, predându-și ștabela ca într-un meci amical și plin de umor al unor muzicieni care stăpânesc și muzica ușoară, și cea de jazz, spre deliciul micului public în care-mi amintesc că se aflau Livia și Vali Gauzin, mari prieteni ai muzicii.

Albumul de față ne reamintește că Jolt Kerestely nu este doar un remarcabil compozitor și regizor muzical, ci și pianist (în... timpul liber, cum ne-a mărturisit el amuzat). Apropiată știu că vineri seara nu poți conta pe el, pentru că are abonament la Ateneu împreună cu fiica sa, Melinda. Fire emotivă, dureros de sensibilă, pe Joly nu l-am văzut/auzit totuși decât de două ori plângând, fiindcă este un copac puternic, ce înfruntă cu stoicism furtunile prilejuate de starea sănătății. De văzut l-am văzut la Zlatna, la Festivalul național al romanței "Te-aștept pe-același drum", unde l-a acompaniat la pian în câteva secvențe pe Paul Surugiu-Fuego. Ei bine, când acesta a cântat "Copacul", iar spectatorii ovaționau în picioare, Jolt Kerestely nu s-a mai putut stăpâni, plângând ca un copil. Iar de auzit l-am auzit la telefon, în timp ce ascultam amândoi un concert de Rahmaninov, compozitor în a cărui muzică se regăsește. Mi-am spus atunci și o fac și acum: fericiți cei care nu se sfiesc să plângă, de fericire sau durere, asta ne face cu adevărat oameni. Și sper să mai am multe ocazii de a vărsa o lacrimă de bucurie, neapărat de bucurie, ascultând noi creații nostalgic-romantice semnate Jolt Kerestely...

Festivalul Național de Interpretare și Creație "Mamaia copiilor"

În anul când sărbătorim centenarul U.C.M.R., festivalul național "Mamaia copiilor" a aniversat două decenii de la lansare. Dar cum pandemia a împiedicat desfășurarea tradiționalei și atât de așteptate manifestări, UCMR-ADA, cu prilejul Centenarului de care aminteam, a finanțat editarea a ceea ce se numește inspirat pe copertă "un document sonor al muzicii românești". Într-adevăr, selecția compozițiilor pentru competiția de creație avusese loc, așa încât organizatorii au înmănat, așa cum am scris la timpul convenit, diplome tuturor finaliștilor și mai ales au

intermediat apariția acestui album având ca producător Editura Muzicală și co-producător Asociația Culturală "Mamaia copiilor". Proiectul a fost inițiat de cunoscutul compozitor Viorel Gavrilă, director muzical al festivalului "Mamaia copiilor". Pe genericul celor 25 de cântece de la cele 3 secțiuni (Preșcolari, Școlari, Adolescenți) figurează numele unor compozitori reputați, cum ar fi Nicolae Caragia sau Mihai Alexandru, alături de autori cunoscuți pentru creațiile lor de pe tărâmul muzicii ușoare pentru copii: Cristian Alivej, Marcel Iorga, Dragoș Gheorghiu, Sergiu Rudichi, Bela Andrași, Claudiu Bulete. Aceeași situație la nivelul textierilor, unde pe lângă valoroasele poete Carmen Aldea Vlad, Corina Despot sau Camelia Florescu apar fie compozitori care semnează propriile texte (Mihai Alexandru, Marcel Iorga, Claudiu Bulete, Sergiu Rudichi, ș.a.), fie textieri atașați de această lume mirifică a copilăriei. Să sperăm că în 2021 festivalul va avea loc și noi vom avea ocazia să descoperim talentul soliștilor care figurează pe acest CD, cum ar fi Jacqueline Crăciun, Teona Răcheriu, Diana Maria Ursulescu (nici o legătură de rudenie cu colegul

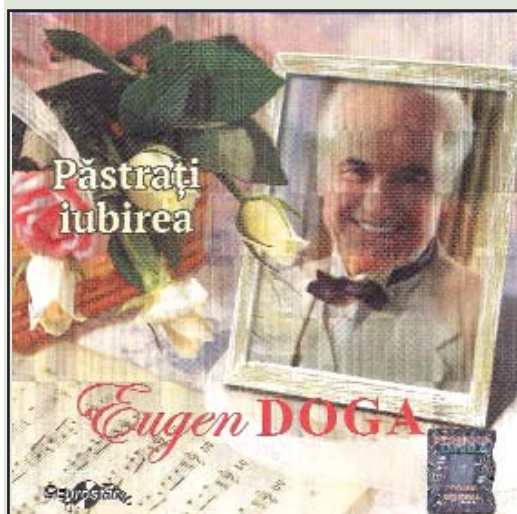

nostru!), Alessia-Ariana Titisan, Lin-nan Frînaru, Theodor Stroi (singurul băiat!), Catinca Leu, Ina Rus, Simina Ghioc și toți ceilalți, de care se leagă speranțele noastre într-un viitor frumos al muzicii ușoare românești.

Clara Toplicianu: „Winter Poems”

Subintitulat “A journey through the world s carols” (O călătorie printre colindele lumii), albumul este o apariție absolut remarcabilă a casei de discuri Eurostar, din toate punctele de vedere. Proiectul aparține protagonistei, soprana Clara Toplicianu, care a ales 14 colinde și cîntece de iarnă, cele mai multe tradiționale, interpretate admirabil, în spiritul Sărbătorilor. Este practic o călătorie muzicală pe meridianele globului, cu lucrări provenind din spațiul românesc (“O, ce veste minunată!”, “Florica”), american, irlandez, danez, spaniol, englez, suedez, francez, ceh sau latin. Piese sunt cîntate adesea în limba originală, chiar dacă e vorba (cele mai multe colinde sunt foarte vechi) de dialecte arhaice. Între semnatarii muzicii

se numără Antonín Dvořák, Francisc Hubic, D. G. Kiriac, în frumosul booklet lucrările fiind prezentate în versiune bilingvă, engleză-română, fiind evident un disc cu potențial de export. Acompaniament: Călin Grigoriu (chitară), Cezar Cazanoi (flaut), Norbert-Martón Tobias (tobe, percuție). Aranjamente: Andrei Kerestely, Andrei Tudor, Mihnea Irimia, Călin Grigoriu, Cezar Cazanoi, Clara Toplicianu. Înregistrare, editare, mixaj, masterizare: Andrei Kerestely, la Midi Sound Studio.

Eugen Doga: „Păstrați iubirea”

Cu puțină vreme în urmă, Mirela Brițchi, care face atât de mult pentru moștenirea muzicală a lui Dan Iagnov, ne-a telefonat spunându-

ne entuziasată că a găsit la magazinul “Muzica” albumul editat de casa de discuri Eurostar în urmă cu circa trei ani și incluzând câteva “Mari succese” ale renumitului compozitor basarabean Eugen Doga, între care celebrele valsuri care au străbătut lumea, cu recunoașterile cunoscute. Dânsa mărturisea că pur și simplu l-a “descoperit” pe compozitor, semn că mediatizarea, difuzarea, popularizarea lucrărilor muzicale valoroase lasă, la noi, mult de dorit. Dacă acela era doar primul (!) disc apărut la noi în țară, iată că aceeași casă Eurostar “recidivează” cu alte două frumoase albume. Primul dintre ele poartă titlul “Păstrați iubirea”, este deschis de valsul “Gramofon” și include 20 de piese, între care o parte vocale, pe versurile poetului Grigore Vieru. Interpreți: Anda Călugăreanu, Mihai Constantinescu (cu secvențe din filmul “Maria Mirabela”), Anastasia Lazariuc, Iurie Sadovnic (inclusiv două duete), Maria Codreanu. Între titlurile cunoscute și la noi, din concertele de la Ateneul Român, discul amintit sau din spectacolele televizate organizate la Iași și la Botoșani de Asociația culturală “Regal d’Art”, condusă de Lili Bobu, amintim “Cascada”, “Pârâiașul”, “Hora broscuțelor”, “Maria Mirabela-două stele”, “Măicuța mea”. Interpretează (sau acompaniază, după caz): Orchestra Radio Belarus, Orchestra Tele-Radio Moldova, Orchestra Cinematografiei Ruse, Orchestra Radio România. În booklet figurează fotografii inedite de familie. O adevărată colecție de bijuterii muzicale, pe care sperăm ca melomanii să le descopere înainte de a mai trece câțiva ani... (Cronici de disc - **U. OCTAVIAN**)

Revistă lunară de informare, opinie și dezbateri editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
și finanțată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor șef:

Mihai COSMA

Redactori: Octavian URSULESCU

Norela-Liviana COSTEA

Secretar de redacție: Costin ASLAM

Correspondenți naționali:

Sanda HÂRLAV-MAISTOROVICI, Mariana POPESCU,
Vasilica STOICIU-FRUNZĂ, Cristina ȘUTEU, Alex VASILIU,
Petre-Marcel VÂRLAN

Semnează în acest număr:

Irinel ANGHEL, Luminița ARVUNESCU, Loredana BALTAZAR,
Corina BURA, Carmen CÂRNECI-CAVASSI, Lavinia COMAN,
Sebastian CRĂCIUN, Dan DEDIU, Doru IONESCU, David LAPADAT,
Florian LUNGU, Carmen MANEA, Mihaela MARINESCU,
Alexandru PĂTRAȘCU, Doina MOGA, Diana ROTARU, Valentina
SANDU-DEDIU, Silvia SBÎRCIU, Mădălin Alexandru STĂNESCU,
Carmen STOIANOV, Mircea ȘTEFĂNESCU, Sabina ULUBEANU,
Vlad VĂIDEAN, Damian VULPE

www.ucmr.org.ro

Adresa redacției: București, Calea Victoriei 141, sect. 1, 010071,
România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67

E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL

TEL: 021-242.30.32

ISSN: 1220-742x